

## Deel 3

# Evolutie van het fenomeen en van de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel

Dit deel behandelt het fenomeen en de strijd tegen mensenhandel en mensensmokkel in drie hoofdstukken:

- de laatste ontwikkelingen van het juridische en beleidskader op Europees en Belgisch niveau;
- analyse van de juridische dossiers waarin Myria burgerlijke partij was en waarop het om die reden een globale visie heeft;
- de relevante jurisprudentie van 2016 en het begin van 2017 op basis van de dossiers waarin Myria burgerlijke partij was, beslissingen ontvangen van gespecialiseerde opvangcentra voor de slachtoffers en de beslissingen aangenomen door magistraten en actoren op het terrein.

# Hoofdstuk 1

## Recente evoluties van het juridische en politieke kader

*In dit hoofdstuk gaat Myria in op de laatste evoluties van het juridische en politieke kader inzake mensenhandel en mensensmokkel op Europees en Belgisch niveau. Vooral op Belgisch niveau zijn verschillende evoluties te melden.*

### 1. EVOLUTIES VAN HET EUROPESE JURIDISCHE EN POLITIEKE KADER

#### 1.1. | Mensenhandel

Op 19 mei 2016 publiceerde de Europese Commissie haar eerste verslag over de vooruitgang die de lidstaten hebben geboekt in de strijd tegen mensenhandel.<sup>284</sup> Dit verslag, dat volgens artikel 20 van de Europese Richtlijn inzake mensenhandel<sup>285</sup> om de twee jaar moet worden opgemaakt, belicht de tendensen inzake de strijd tegen mensenhandel, analyseert de vooruitgang die is geboekt en wijst op de sleuteluitdagingen die de EU en de lidstaten nog moeten aanpakken. Zo blijkt seksuele uitbuiting de

meest verspreide vorm van mensenhandel<sup>286</sup>, terwijl kinderhandel aan een opmars bezig is in de EU. Een van de belangrijkste uitdagingen is gezamenlijke en gecoördineerde inspanningen te leveren om kinderhandel te beletten en aan te pakken, en kinderen die er het slachtoffer van worden de nodige bijstand te verlenen. Een andere uitdaging is het verzamelen van gegevens om het fenomeen mensenhandel op te volgen. Het verslag wijst er verder op dat criminele netwerken die bij mensenhandel betrokken zijn, de migratiecrisis hebben uitgebuit om vooral de meest kwetsbare personen te treffen, met name de vrouwen en de kinderen. Mensenhandelaars maken vaker misbruik van asielsystemen, die niet altijd aan de nationale doorverwijzingsmechanismen gekoppeld zijn. Wat de focus van dit rapport tenslotte betreft, kunnen georganiseerde criminele bendes dankzij de nieuwe technologieën een brede waaier aan potentiële slachtoffers bereiken, hun activiteiten verborgen houden en heel wat criminele daden plegen, en dat op veel kortere tijd en op veel grotere schaal dan dat in het verleden het geval was. Zo hebben de lidstaten erop gewezen dat heel wat slachtoffers van mensenhandel, vooral met het oog op seksuele en economische uitbuiting, online zijn gerekruteerd. Een van de belangrijkste uitdagingen is dus het treffen van maatregelen om het gebruik van nieuwe technologieën als middel om slachtoffers van mensenhandel te rekruteren, te beletten en aan te pakken.

In het kader van de anti-trafficking day van 17 oktober 2016 heeft de Commissie een inventaris voorgesteld van de door de Commissie tussen 2004 en 2015 gefinancierde projecten, die aansluiten bij een van de 40 prioriteiten uit de strategie 2012-2016 ter bestrijding van mensenhandel. De resultaten van deze projecten zullen in principe dienen

<sup>284</sup> Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the progress made in the fight against trafficking in human beings (2016), 19 mai 2016, COM(2016)267 final. Bij dit verslag zit ook een "staff working document".

<sup>285</sup> Richtlijn 2011/36/EU van het Europees Parlement en van de Raad van 5 april 2011 inzake de voorkoming en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers daarvan, en ter vervanging van Kaderbesluit 2002/629/JBZ van de Raad, PB, L101 van 15 april 2011.

<sup>286</sup> Volgens dit verslag (*op. cit.*, pp. 14-15 et 35) is België één van de landen die mensenhandelaars het meest in het vizier hebben omwille van de sterke vraag naar seksuele diensten en goedkope arbeidskrachten. Volgens Myria zijn de vele mensenhandeldossiers van seksuele en economische uitbuiting het resultaat van een effectief multidisciplinair systeem van actoren en gespecialiseerde centra die getraind zijn in het succesvol detecteren, begeleiden van slachtoffers en vervolgen van de mensenhandelaars.

om toekomstige beleidsinitiatieven ter bestrijding van mensenhandel binnen de EU te ondersteunen.

Op 2 december 2016 heeft de Commissie twee verslagen voorgesteld over de preventie en bestrijding van mensenhandel en de bescherming van slachtoffers. Het eerste verslag beoordeelt de mate waarin de lidstaten het nodige hebben gedaan om richtlijn 2011/36 om te zetten.<sup>287</sup> Heel wat inspanningen zijn intussen geleverd, toch blijven er nog een aantal pijnpunten. We denken bijvoorbeeld aan bijzondere maatregelen om kinderen te beschermen, het vermoeden van minderjarigheid en het bepalen van de leeftijd, de toegang tot een onvoorwaardelijke bijstand, de niet-bestrafing en de schadeloosstelling van slachtoffers.

Het tweede verslag heeft betrekking op de “gebruikers” en gaat na wat de impact is van nationale wetgeving, die het gebruik bestraft van diensten die het gevolg zijn van uitbuiting van mensenhandel.<sup>288</sup> Amper tien lidstaten hebben wetten goedgekeurd die het gebruik van diensten, die het gevolg zijn van eender welke uitbuiting van mensenhandel, strafbaar stellen. Volgens de meeste van die landen is het nog te voorbarig om nu al de impact ervan te beoordelen. Veertien lidstaten (waaronder België) hebben in dit verband nog geen enkele maatregel getroffen. Drie daarvan hebben een beperkte en selectieve strafbaarstelling van het gebruik van diensten van slachtoffers van mensenhandel goedgekeurd. Het verslag wijst er ook op dat de aanpak en praktijken van de lidstaten sterk verschillen, wat niet bepaald een ontradend effect heeft op de vraag naar dat soort diensten.

## 1.2. | Mensensmokkel

Na de dramatische gebeurtenissen op de Middellandse Zee had de Europese Commissie als reactie op de huidige uitdagingen inzake migratie, in mei 2015 een

reeks maatregelen voorgesteld.<sup>289</sup> Een daarvan is een actieplan 2015-2020 tegen migrantensmokkel<sup>290</sup>, dat in onze vorige jaarrapporten aan bod is gekomen.<sup>291</sup> Op 10 maart 2016 heeft de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken van de Europese Unie conclusies over migrantensmokkel aangenomen<sup>292</sup>, waarmee het actieplan uit 2015 is versterkt. De Raad heeft benadrukt hoe belangrijk het wel is alle vormen van migrantensmokkel aan te pakken, ook in de herkomst- en transitlanden. Verder wijst de Raad er ook op dat migrantensmokkel een ernstige vorm van georganiseerde criminaliteit is. Daar kan enkel een einde aan worden gemaakt met een globale, multidisciplinaire en grensoverschrijdende aanpak van de lidstaten, waarbij alle actoren worden betrokken (zoals de justitiële en politieke instanties, arbeidsinspectiediensten, grenspolitie, immigratiediensten, NGO's en de betrokken EU-agentschappen zoals Europol, Eurojust en Frontex). Zo heeft de Raad de lidstaten opgeroepen om nauwer met Europol samen te werken – met name door betrouwbare en geactualiseerde informatie en inlichtingen over migrantensmokkel uit te wisselen en door actief mee te werken met zijn Europese centrum ter bestrijding van migrantensmokkel<sup>293</sup>, en ook met Eurojust, binnen de onlangs opgerichte thematische groep rond migrantensmokkel. In dossiers van migrantensmokkel moet ook grondiger te werk worden gegaan bij het voeren van financiële onderzoeken.

Het belang van samenwerking op vlak van mensensmokkel bleek ook duidelijk op een in juni 2016 georganiseerd seminarie over het gebruik van sociale media bij mensensmokkel. Vertegenwoordigers van de lidstaten, internationale organisaties, EU-agentschappen en ook bedrijven zoals Facebook, tekenden present op dit door het EMN georganiseerde seminarie (European Migration Network).<sup>294</sup>

Tussen januari en april 2016 heeft de Commissie het publiek geraadpleegd om de huidige evaluatie en de analyse van de impact van de Europese wetgeving

287 Report from the Commission to the European Parliament and the Council assessing the extent to which Member States have taken the necessary measures in order to comply with Directive 2011/36/EU on preventing and combating trafficking in human beings and protecting its victims in accordance with article 23(1), 2 december 2016, COM(2016)722 final.

288 Report from the Commission to the European Parliament and the Council assessing the impact of existing national law, establishing as a criminal offence the use of services which are the objects of exploitation of trafficking in human beings, on the prevention of trafficking in human beings, in accordance with article 23(2) of the Directive 2011/36/EU, 2 december 2016, COM(2016)719 final.

289 [http://europa.eu/rapid/press-release\\_IP-15-5039\\_nl.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5039_nl.htm). Voor het standpunt van Myria daarover, zie Jaarverslag 2015: *Migratie in cijfers en in rechten*, hoofdstuk 3, *Toegang tot het grondgebied*, beschikbaar op [www.myria.be](http://www.myria.be).

290 Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, *EU-actieplan tegen migrantensmokkel (2015-2020)*, Brussel, 27 mei 2015, COM(2015)285 final.

291 Jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2015, *Schakels verbinden*, p. 58; Jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, p. 71.

292 [www.consilium.europa.eu/fr/press/press-releases/2016/03/10-council-conclusions-on-migrant-smuggling](http://www.consilium.europa.eu/fr/press/press-releases/2016/03/10-council-conclusions-on-migrant-smuggling).

293 Zie ook deel 2, hoofdstuk 1, punt 3 van dit verslag (de rol van sociale media en internet bij mensensmokkel).

294 [https://emnbelgium.be/sites/default/files/publications/emn-informs-00\\_emn\\_inform\\_on\\_social\\_media\\_in\\_migrant\\_smuggling.pdf](https://emnbelgium.be/sites/default/files/publications/emn-informs-00_emn_inform_on_social_media_in_migrant_smuggling.pdf).

inzake migrantensmokkel te ondersteunen, en om de verschillende standpunten in te zamelen over mogelijke verbeteringen op wetgevend vlak.<sup>295</sup> Een van de punten uit het Europese actieplan bestaat immers in de verbetering van het Europese juridische kader ter bestrijding van migrantensmokkel. De Commissie heeft een samenvatting van de ontvangen antwoorden gepubliceerd.<sup>296</sup> Zo heeft de vragenlijst niet minder dan 2425 bijdragen opgeleverd. Meer dan 90% van de respondenten vindt de huidige Europese wetgeving niet efficiënt genoeg om aan de doelstellingen tegemoet te komen. De twee belangrijkste tekortkomingen waren de ontoereikende bescherming van personen die humanitaire hulp verlenen en het onvoldoende respecteren van de mensenrechten van de clandestien vervoerde personen.<sup>297</sup> De grote meerderheid van de respondenten bleek er ook voorstander van om de hulp bij binnenkomst of bij doortocht enkel strafbaar te stellen wanneer die uit winstbejag wordt verleend.

Voor zover wij weten heeft deze raadpleging nog niet tot voorstellen tot wijziging van de Europese wetgeving geleid.

## 2. EVOLUTIES VAN HET BELGISCHE JURIDISCHE EN POLITIEKE KADER

In 2016 en begin 2017 hebben de meest opvallende evoluties zich vooral in België voorgedaan. De meeste van de maatregelen hebben betrekking op zowel mensenhandel als mensensmokkel, ze komen daarom onder één enkel punt aan bod.

### 2.1. | Nieuw verblijfsdocument in het kader van de reflectieperiode

De procedure waarmee de slachtoffers van mensenhandel<sup>298</sup> in aanmerking kunnen komen voor specifieke verblijfsvergunningen omvat in een eerste fase een reflectieperiode van 45 dagen. Deze termijn moet het slachtoffer de kans geven om tot rust te komen en op een geïnformeerde manier te beslissen al dan niet met de gerechtelijke overheden samen te werken. Concreet impliceerde dit tot hier toe dat een bevel om het grondgebied te verlaten (BGV) werd afgeleverd. Op het terrein bleek het uitreiken van zo'n BGV voor zowel de terreinactoren, als voor de slachtoffers vaak niet bevredigend.<sup>299</sup> Zo hadden de opvangcentra het veel moeilijker om een vertrouwensrelatie met het slachtoffer op te bouwen: een slachtoffer ertoe aanzetten om mee te werken is niet evident wanneer dat slachtoffer ervan uitgaat dat het na afloop van die 45 dagen het land wordt uitgezet.

Tijdens zijn eerste evaluatiebezoek had de Expertengroep voor de strijd tegen mensenhandel (GRETA) België bovendien aanbevolen om tijdens de reflectieperiode een tijdelijke verblijfsvergunning toe te kennen en geen BGV.<sup>300</sup>

Deze aanbevelingen werden opgenomen in het nationaal actieplan Strijd tegen mensenhandel 2015-2019, dat daarom in een wetswijziging op dat punt voorzag.<sup>301</sup>

Een wet van 30 maart 2017 heeft dit bevel om het grondgebied te verlaten (BGV) vervangen door een tijdelijk verblijfsdocument, waarvan het model nog in een koninklijk besluit moet worden vastgelegd.<sup>302</sup> Volgens

298 Deze procedure is ook van toepassing op slachtoffers van mensensmokkel in verzwarende omstandigheden (zie in dit verband het volgende punt).

299 Memorie van toelichting bij het wetsontwerp tot wijziging van artikel 61/2 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen teneinde het bevel om het grondgebied te verlaten te vervangen door een tijdelijk verblijfsdocument in de procedure slachtoffers mensenhandel, *Doc. parl.*, Kamer, zitting 2015-2016, nr. 2045/001, p. 4.

300 Rapport concernant la mise en œuvre de la Convention du Conseil de l'Europe sur la lutte contre la traite des êtres humains par la Belgique, premier cycle d'évaluation, Straatsburg, 25 september 2013, punt 161, p. 46.

301 Punt 5.4 van het actieplan, zie: [www.dsb-spc.be/doc/pdf/ACTIEPLAN\\_MH\\_2015\\_2019-NL-13072015.pdf](http://www.dsb-spc.be/doc/pdf/ACTIEPLAN_MH_2015_2019-NL-13072015.pdf).

302 Artikel 2 van de wet van 30 maart 2017 tot wijziging van artikel 61/2 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen teneinde het bevel om het grondgebied te verlaten te vervangen door een tijdelijk verblijfsdocument in de procedure slachtoffers mensenhandel, *BS*, 10 mei 2017.

295 [http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/public-consultation/2015/consulting\\_0031\\_en.htm](http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/public-consultation/2015/consulting_0031_en.htm).

296 Summary of replies to the public consultation on " tackling migrant smuggling : is the EU legislation fit for purpose ? " : [https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-is-new/public-consultation/2016/20170321\\_summary\\_of\\_replies\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-is-new/public-consultation/2016/20170321_summary_of_replies_en.pdf).

297 De meeste personen die de vragenlijst hebben ingevuld zijn actief in het domein van de migratie en de mensenrechten.

dit op dezelfde dag aangenomen besluit, ontvangt het vermoedelijke slachtoffer van mensenhandel voortaan een bijlage 15.<sup>303</sup> Deze bijlage geldt als attest van voorlopig verblijf.

Myria kan deze positieve maatregel in het belang van de slachtoffers van mensenhandel enkel toejuichen.

## 2.2. | Nieuwe omzendbrief inzake multidisciplinaire samenwerking

Op 23 december 2016 werd een nieuwe omzendbrief inzake multidisciplinaire samenwerking tussen alle bevoegde diensten ondertekend en in het Belgisch Staatsblad van 10 maart 2017 gepubliceerd.<sup>304</sup> Deze omzendbrief actualiseert en vervangt de omzendbrief van 26 september 2008.<sup>305</sup> Veel meer dan vroeger wordt de nadruk op de, al dan niet Belgische, minderjarige slachtoffers gelegd en op het feit dat ook Europese onderdanen slachtoffer van mensenhandel kunnen zijn.

Deze omzendbrief organiseert het Belgisch nationaal doorverwijzingsmechanisme zowel voor de slachtoffers van mensenhandel<sup>306</sup> als voor de slachtoffers van mensensmokkel in verzwarende omstandigheden.<sup>307</sup> Beide categorieën van slachtoffers komen immers in

303 Koninklijk besluit van 30 maart 2017 tot wijziging van artikel 110bis en tot vervanging van bijlage 15 van het koninklijk besluit van 8 oktober 1981 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, *BS*, 10 mei 2017.

304 Omzendbrief van vrijdag 23 december 2016 inzake de invoering van een multidisciplinaire samenwerking met betrekking tot de slachtoffers van mensenhandel en/of van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel, *BS*, vrijdag 10 maart 2017.

305 Omzendbrief van 26 september 2008 inzake de invoering van een multidisciplinaire samenwerking met betrekking tot de slachtoffers van mensenhandel en/of van bepaalde zwaardere vormen van mensensmokkel, *BS*, 31 oktober 2008.

306 Het gaat hier om personen die gerekruteerd, overgebracht, gehuisvest,... worden met het oog op uitbuiting. Er worden hier maar een beperkt aantal uitbuitingsvormen vermeld. (zie artikel 433quinquies van het Strafwetboek)

307 Mensensmokkel bestaat uit de bijdrage aan het illegaal laten binnenkomen, doorreizen of verblijven van een niet-EU'er op het Belgisch grondgebied, met het oog op het verkrijgen van een vermogensvoordeel. (artikel 77 bis van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen). Om voor het statuut in aanmerking te komen moet de smokkel hebben plaatsgevonden in bepaalde verzwarende omstandigheden, die limitatief worden opgesomd onder artikel 77quater, 1° tot 5° van de vreemdelingenwet. Dit zijn bijvoorbeeld de minderjarigheid van het slachtoffer, het gebruik van geweld, het in gevaar brengen van het leven van het slachtoffer, enz.

aanmerking voor het statuut van specifieke bescherming. Dankzij dat statuut, dat begeleiding door gespecialiseerde opvangcentra biedt, kunnen ze aanspraak maken op een verblijfsvergunning, op voorwaarde dat ze met de overheden samenwerken.

Doelstelling van de omzendbrief is behalve de manier waarop de vermoedelijke slachtoffers worden opgespoord, doorverwezen en begeleid, ook de modaliteiten te bepalen die voor het verkrijgen van het beschermingsstatuut moeten worden nageleefd. De omzendbrief verduidelijkt dus de rol van elke partner (politiediensten, sociale inspectiediensten, Dienst Vreemdelingenzaken, magistraten van het openbaar ministerie, de gespecialiseerde opvangcentra voor slachtoffers) en wijst deze verschillende partners nogmaals op bepaalde wettelijke verplichtingen.

Zo herinnert de omzendbrief er ook aan dat slachtoffers zich vaak niet als dusdanig beschouwen, omdat ze bijvoorbeeld vinden dat hun uitbuitingsvoorwaarden en hun loon beter zijn dan wat ze in hun herkomstland zouden kunnen krijgen. Volgens de Belgische wetgever moet de situatie van de slachtoffers evenwel worden getoetst aan de Belgische arbeidsvoorwaarden en niet aan de criteria die in het herkomstland van het slachtoffer van toepassing zijn. Het is dus niet omdat een slachtoffer zich niet als dusdanig beschouwt, dat het daarom geen vermoedelijke slachtoffer is. Ook een slachtoffer dat zich niet als slachtoffer beschouwt moet passend worden geïnformeerd en doorverwezen.

De omzendbrief herhaalt nogmaals de verplichtingen in termen van informatieverstrekking aan het slachtoffer, de formaliteiten die gelijktijdig door de eerstelijnsdiensten moeten worden vervuld wanneer ze met een vermoedelijk slachtoffer te maken krijgen, en het type door de gespecialiseerde opvangcentra aangeboden begeleiding. De omzendbrief gaat grotendeels over het verloop van de procedure. In dit verband benadrukt de omzendbrief dat ook Belgen het slachtoffer van mensenhandel kunnen zijn en in die hoedanigheid ook naar gespecialiseerde opvangcentra moeten worden doorverwezen.

En net zoals in de vorige omzendbrief tenslotte krijgen twee categorieën slachtoffers bijzondere aandacht: de slachtoffers van mensenhandel die voor diplomatiek personeel werken en minderjarige slachtoffers van mensenhandel. Wat die laatste betreft onderstreept de omzendbrief de noodzakelijke samenwerking tussen de magistraat mensenhandel en de magistraat van het jeugdparket.

### 2.3. | Nieuwe omzendbrief met betrekking tot het opsporings- en vervolgingsbeleid inzake uitbuiting van de bedelarij

Bijna gelijktijdig met de presentatie van het laatste rapport van Myria, waarvan de focus over mensenhandel met het oog op de uitbuiting van de bedelarij ging, werd een nieuwe richtlijn van het College van Procureurs-generaal ("COL")<sup>308</sup> aangenomen. Aangezien het hier om een vertrouwelijk document gaat kunnen we er enkel de grote lijnen van meegeven, waaronder een samenvatting die het College ons heeft bezorgd.

Na een definitie van het begrip "bedelarij"<sup>309</sup> herhaalt de COL dat niet alle situaties van bedelarij met uitbuiting te maken hebben en dat men de aandacht dient te richten op potentiële situaties van uitbuiting. Zo zijn de prioriteiten op vlak van strafrechtelijk beleid o.a. situaties van bedelarij van een minderjarige of met een minderjarige, en elke uitbuiting van bedelarij van een volwassene die mogelijks een geval van mensenhandel is. De COL wil ook werk maken van het in beeld brengen van het fenomeen uitbuiting van bedelarij. Voorts worden de referentiemagistraten mensenhandel binnen de parketten van ambtswege referentiemagistraat voor de uitbuiting van de bedelarij. Overleg tussen referentiemagistraten en magistraten van andere afdelingen, zoals de "jeugd-" afdelingen bijvoorbeeld wanneer een minderjarige slachtoffer is van de uitbuiting van de bedelarij, wordt aangemoedigd. Het rekening houden met de slachtoffers krijgt bijzonder aandacht.

De richtlijn bevat tenslotte een lijst met specifieke indicatoren en een lijst met politietaken en vragen die de speurders tijdens de verhoren kunnen gebruiken.

### 2.4. | Hervorming van de Sociale Inspectie van de FOD Sociale Zekerheid

Sinds 1 juli 2017 zijn de inspectiedienst van de RSZ en de sociale inspectie van de FOD Sociale Zekerheid samengevoegd tot één enkele inspectiedienst binnen de RSZ. Deze integratie past in het kader van het beleid van de federale regering, die de strijd tegen de fiscale en sociale fraude wil opvoeren, door o.a. de inspectiediensten te versterken en hun werking te rationaliseren.<sup>310</sup>

We herinneren eraan dat België al bijna twee decennia lang internationaal model staat in de strijd tegen de mensenhandel, zeker op het vlak van economische uitbuiting.

De Sociale Inspectie heeft de laatste tien jaar inzake de strijd tegen de mensenhandel met het oog op economische uitbuiting ervoor gezorgd dat een slagkrachtig beleid op papier naar een effectief beleid op het terrein werd omgezet.

Myria wil dat deze hervorming van de sociale inspectie er blijft voor zorgen dat de strijd tegen de mensenhandel een van de prioriteiten blijft van de nieuwe inspectiedienst.

### 2.5. | Nationale en Brusselse veiligheidsplannen

In het kader van dit overzicht van de juridische en politieke evoluties, dient ook de goedkeuring van het nationaal veiligheidsplan (NVP) 2016-2019 te worden vermeld, dat officieel op 7 juni 2016 is voorgesteld. Dit document is de leidraad van de politiewerking en wordt om de vier jaar door de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken en de minister van Justitie gepubliceerd. Het brengt verslag uit over de bijdrage van de geïntegreerde politie tot het veiligheidsbeleid dat door de federale regering is bepaald

308 COL 20/2016 Nieuwe ministeriële richtlijn met betrekking tot het opsporings- en vervolgingsbeleid inzake uitbuiting van de bedelarij. De richtlijn is op 22 september 2016 goedgekeurd en op 1 oktober 2016 in werking getreden.

309 Bij het fenomeen bedelarij maakt de Belgische wet een onderscheid tussen drie gevallen: het bedelen op zich, uitbuiting van de bedelarij en mensenhandel met het oog op de uitbuiting van de bedelarij. Enkel de twee laatste gevallen zijn strafbaar.

310 [www.socialsecurity.be/site\\_nl/employer/infos/fusion\\_inspections/index.htm](http://www.socialsecurity.be/site_nl/employer/infos/fusion_inspections/index.htm).

en dat in de Kadernota Integrale Veiligheid 2016-2019 is opgenomen.<sup>311</sup>

Om de vier jaar bepaalt het NVP 10 prioritaire veiligheidsfenomenen, die bijzondere aandacht moeten krijgen van de politiediensten en alle andere betrokken instanties. Mensenhandel en mensensmokkel blijven een van de prioriteiten.<sup>312</sup>

Als een van de sleutelementen in de strijd tegen die fenomenen vermeldt het NVP het volgende: “criminele organisaties die zich inlaten met mensenhandel destabiliseren en hun vermogensvoordeel ontnemen, verstoren van de mensensmokkel en opsporen van mensensmokkelnetwerken”. Een aantal van de concrete maatregelen die we hier aanhalen zijn de wil om werk te maken van een geïntegreerde aanpak van het probleem van de “tienerpooiers” tussen de geïntegreerde politie, Justitie en de sociale actoren, om de slachtoffers te beschermen en de daders te vervolgen; de bereidheid om in zoveel mogelijk dossiers financiële onderzoeken te voeren; bijdragen tot een correcte doorverwijzing van minderjarige slachtoffers van mensenhandel.

Ook de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft op 2 februari 2017 een Globaal Veiligheids- en Preventieplan (GVPP) goedgekeurd.<sup>313</sup> Na de laatste Staatshervorming heeft het Brussels Gewest er op dat vlak immers nieuwe bevoegdheden bijgekregen. Het GVPP bepaalt een globaal strategisch referentiekader over de periode 2017-2020, voorafgaand aan de goedkeuring van de Zonale veiligheidsplannen (ZVP) en rekening houdend met het Nationaal veiligheidsplan (NVP) en de Kadernota Integrale Veiligheid (KIV). Ook mensenhandel en mensensmokkel worden er als prioritaire fenomenen beschouwd, met bijzondere aandacht voor de specifieke situatie in Brussel. Zo wordt uitbuiting van de bedelarij in die context als bijzonder aandachtspunt in vermeld.<sup>314</sup>

311 De Kadernota Integrale Veiligheid (KIV) vormt het strategisch referentiekader van het veiligheidsbeleid voor alle actoren die ertoe kunnen bijdragen, rekening houdend met hun bevoegdheden, verantwoordelijkheden of sociale doelstellingen.

312 Het NVP is in volledige of beknopte versie beschikbaar via volgende link: [www.politie.be/fed/nl/over-ons/geintegreerde-politie/nationaal-veiligheidsplan](http://www.politie.be/fed/nl/over-ons/geintegreerde-politie/nationaal-veiligheidsplan).

313 [www.veiligheid-securite.brussels/nl/plan](http://www.veiligheid-securite.brussels/nl/plan).

314 Zie met name punten M4.1 en M.4. 2 van het GVPP.

# Hoofdstuk 2

## Dossieranalyse

*In dit hoofdstuk analyseert Myria de gerechtelijke dossiers van mensenhandel en mensensmokkel waarin het als burgerlijke partij volledige inzage heeft verkregen. Het geeft een scherp beeld over hoe een onderzoek concreet op het terrein opgestart en gevoerd wordt. Daarnaast schetst dit hoofdstuk per uitbuitingsvorm een beeld van het fenomeen van mensenhandel en van mensensmokkel.*

De analyse is gebaseerd op de processen-verbaal (PV) van die dossiers, en heeft vooral oog voor het criminele systeem en het slachtofferperspectief. We lichten in de eerste plaats de synthese-pv's, waarin de speurders het dossier samenvatten, grondig en kritisch door. Er gaat ook veel aandacht naar de aanvankelijke pv's die informeren op welke basis het dossier concreet opgestart werd en of er op dat moment slachtoffers geïntercepteerd en gedetecteerd werden. Daarnaast bevat het dossier de pv's met de verhoren van slachtoffers, verdachten en getuigen; de informatie-pv's; de mappen van de afgeluisterde gesprekken op basis van de telefoontap, de observatierapporten en tenslotte de rapporten van rogatoire commissies.

De studie van concrete dossiers is een hoeksteen om het beleid te evalueren. Ze leidt tot kennis over de implementatie van het opsporings- en vervolgingsbeleid op het terrein, en over de knelpunten die daarbij opduiken. Samen vormen die bevindingen ook een belangrijke informatiebron voor de focus van het jaarrapport en een onmisbare basis om aanbevelingen te formuleren.

## 1. MENSENHANDEL

### 1.1. | Seksuele uitbuiting

Polycriminaliteit in het prostitutiemilieu:  
Belgische onderdanen

#### *Inleiding*

In dit dossier gaat het om een geval van polycriminaliteit bij een groep van 10 Belgische onderdanen, met name twee broers die bekend staan om hun gewelddadig gedrag en hun banden met lokale criminele netwerken, waaronder een groep Hells Angels met een crimineel verleden. De belangrijkste inbreuken met betrekking tot het prostitutiemilieu hebben te maken met mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting (vijf vrouwelijke Belgische slachtoffers) en met het oog op gedwongen criminaliteit (één mannelijk Belgisch slachtoffer).<sup>315</sup> Twee van de beklaagden (de hoofdbeklaagde en zijn ex-partner, die aanvankelijk ook als een vermoedelijke slachtoffer werd beschouwd) werden schuldig bevonden aan mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting. Alle beklaagden werden vrijgesproken voor de tenlasteleggingen van mensenhandel met het oog op gedwongen criminaliteit.<sup>316</sup>

<sup>315</sup> Bij de andere tenlasteleggingen in dit dossier gaat het om feiten van oplichting, slagen en verwondingen, stalking, onmenselijke en ontorende behandeling, bedreigingen tegen personen of eigendommen, bendevoorming, inbreuken op de wapenwet en op de verkoop van verdovende middelen.

<sup>316</sup> MYRIA, Jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2015, *Schakels verbinden*, pp. 112-113; Corr. Luik, 19<sup>de</sup> k., 7 januari 2015, beschikbaar op de website van Myria: [www.myria.be](http://www.myria.be).

### 1.1.1. | Start dossier

De lokale politie kreeg in december 2010 lucht van het dossier via een van de slachtoffers, die door de hoofdbeklaagde werd gedwongen zich te prostitueren, eerst in Awans en later in Sint-Truiden. Ze was erin geslaagd aan de controle van haar uitbuiters te ontsnappen door bij haar nieuwe vriend, die ze online had leren kennen, in te trekken. Ze heeft een officiële klacht tegen de beklaagde ingediend voor stalking, maar niet voor seksuele uitbuiting. Bij het begin van het onderzoek beschouwde de politie de feiten enkel als prostitutie en niet als mensenhandel. Het slachtoffer heeft echter op nog twee andere personen gewezen, die door de beklaagde ook tot prostitutie waren gedwongen. Deze informatie werd bevestigd door diepgaander onderzoek in de Algemene Nationale Gegevensbank (ANG) van de politie, waar gegevens uit een informatieverlag over de twee vermoedelijke slachtoffers, met de verklaring van het eerste slachtoffer overeenstemde. Bij het afleggen van haar eerste verklaring heeft het slachtoffer evenwel nooit de informatiebrochure over de procedure voor slachtoffers van mensenhandel ontvangen.

### 1.1.2. | Onderzoek

In april 2011 heeft de referentiemagistraat mensenhandel de federale politie met het onderzoek belast. Bij een huiszoeking in bars en een analyse van de registers van prostituees die er werkten, doken ook de namen op die het eerste slachtoffer had vernoemd. In 2012 werd een onderzoeksrechter aangesteld en werden bijkomende onderzoekstechnieken aangewend, zoals het af luisteren van de gsm van de hoofdbeklaagde, een digitaal forensisch onderzoek van de computers, de USB-sticks en de Facebook accounts van de getuigen en de slachtoffers. De analyse bevestigde de verklaringen van het slachtoffer en de getuigen.<sup>317</sup>

Tijdens het onderzoek tussen april en augustus 2014 kwamen meer details aan het licht over andere door de hoofdverdachte en sommige van zijn kompanen gepleegde criminele activiteiten. Een van hen werd geïdentificeerd als mogelijk slachtoffer van mensenhandel met het oog op het plegen van gedwongen misdrijven, zoals diefstal en oplichting, maar ook van onmenselijke en onterende behandeling.

<sup>317</sup> Zie boven deel 2, hoofdstuk 2 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode).

## Sociale media en Internet<sup>318</sup>

### Een onderzoeksinstrument

De analyse van de Facebook accounts van getuigen en slachtoffers was een van de onderzoeksinstrumenten. De inhoud van de instant messages, waaronder foto's, diende als bewijs om de identiteit van de slachtoffers te achterhalen en om te bepalen in welke mate de beklaagde in het prostitutiemilieu was verwickeld. In één geval gaf een Facebookbericht aanleiding tot het verhoor van een van de getuigen, die had laten verstaan dat de hoofdbeklaagde prostituees rekruteerde.

De politie heeft ook van Facebook gebruik gemaakt om te bepalen in welke mate de beschuldigingen van het mannelijke slachtoffer beantwoordden aan onmenselijke en onterende behandeling en verkrachting in het kader van mensenhandel met het oog op gedwongen criminaliteit (cfr. infra). Foto's en filmpjes op de Facebook accounts van de beklagden en getuigen dienden als bewijs voor de vermeende incidenten. Deze informatie werd ook gebruikt om de gebrekkige geloofwaardigheid aan te tonen van een van de getuigen die zich tijdens zijn verhoor geen enkele van de vermeende incidenten kon herinneren, ondanks de aanwezigheid van digitale bewijzen waaruit het tegendeel bleek.

### Een manier om het onderzoek te belemmeren: bedreiging van getuigen

Tijdens het onderzoek hebben de beklagden of familieleden verschillende pogingen ondernomen om via Facebook contact op te nemen met de slachtoffers om te zien waar ze uithingen. Op een bepaald moment nam de moeder van de beklaagde via Facebook contact op met getuigen om informatie te verkrijgen over de stand van het onderzoek.

### 1.1.3. | Slachtoffers

Alle slachtoffers in dit dossier waren Belgen tussen de 17 en 39 jaar.

#### a) Slachtofferverklaringen

De hoofdbeklaagde had geen vast inkomen, ontving ook geen uitkeringen en was dus afhankelijk van het inkomen en de financiële middelen van de slachtoffers: "ik was het

<sup>318</sup> *Ibid.*

*die altijd en volledig in de behoeften van het gezin voorzorg* (slachtoffer) waardoor hij zich een flamboyante levensstijl inclusief gokken, prostituees en drugs kon veroorloven.

Alle slachtoffers moesten geweld en bedreigingen ondergaan en volgens de verklaringen van de getuigen maakten beide beklagden, die broers waren, vaak gebruik van dwang en chantage<sup>319</sup> of dreigden ze met geweld. Uit de verklaringen van de getuigen en slachtoffers bleek de gewelddadige persoonlijkheid van beide beklagden, zowel in hun professionele als persoonlijke relaties. Verschillende getuigen hadden het over huiselijk geweld, soms met hospitalisatie als gevolg:

*"De stoppen sloegen bij hem helemaal door en hij is nog gewelddadiger geworden. Om maar te zeggen, soms sloot hij me op in de koffer van zijn auto terwijl hij bij vrienden een glas ging gaan drinken." (getuige)*

Behalve om hun woede-uitbarstingen stonden de beklagden er ook om bekend lid te zijn van lokale criminele netwerken in de buurt van Seraing zoals de Hell's Angels motorclub, die bekend staat voor haar criminele activiteiten.

#### *Verklaringen van het 19-jarig slachtoffer dat de bal aan het rollen gebracht heeft*

Toen het slachtoffer de beklagde in 2010 ontmoette, zat ze in een bijzonder precaire sociale situatie. Na problemen bij haar thuis had ze onderdak gevonden in een opvangcentrum voor vrouwen.<sup>320</sup> Nadien zocht ze toevlucht bij haar beste vriendin (een ander slachtoffer), die toen met de hoofdbeklaagde samenwoonde. Daarop verplichtte de hoofdbeklaagde haar na intimidatie om zich te prostitueren. Hij hield het slachtoffer constant in het oog, door haar naar bars te voeren en haar daar ook af te halen. Na elke klant moest ze de hoofdbeklaagde een sms sturen. De opbrengsten uit haar prostitutie-activiteiten moest ze verdelen tussen de bareigenaars, de hoofdbeklaagde en zijn broer. Ook andere prostituees hielden haar in het oog. Zo lieten ze de beklagde ooit eens weten dat ze wat geld in haar laarzen had proberen te verstoppen. Er werd ook met geweld gedreigd als het slachtoffer niet voldoende geld had verdiend, of als ze zich tegenover de bareigenaars of de klanten slecht had gedragen. Verschillende keren trachtte het slachtoffer te

ontsnappen. Maar telkens brachten de hoofdbeklaagde en zijn broer haar terug.

*"Deze laatste heeft me een keer een klap in het gezicht verkocht en me bij de haren getrokken. De reden was dat ik zijn broer net had verteld [x] dat ik niet langer voor hem wilde werken en dat ik me niet graag prostitueerde."*

#### *Verklaringen van het 22-jaar oude slachtoffer*

Net zoals het eerste slachtoffer bevond ook een ander slachtoffer (22 jaar oud) zich in een kwetsbare situatie toen ze de hoofdbeklaagde in februari 2012 ontmoette. Ze was net in een bar als prostituee beginnen te werken, waar ze 75% van haar inkomsten voor zich hield en 25% aan de bareigenaar afstond. Nadat ze haar hart bij de hoofdbeklaagde had uitgestort, vertelde hij haar dat ze op hem kon rekenen en dat hij haar zou helpen om er weer bovenop te raken. De hoofdbeklaagde dreigde de toenmalige pooier van het slachtoffer af en nam haar mee om haar bij zijn moeder onder te brengen. Ze bleef ondertussen werken als prostituee, maar voor de hoofdbeklaagde. Deze bracht haar naar haar werk en haalde haar daar ook af. Uit het onderzoek bleek dat de beklagde en het slachtoffer regelmatige druggebruikers waren, vooral van cocaïne.

#### *b) Rekrutering van een minderjarige in het prostitutiemilieu*

Het minderjarige slachtoffer (dat zich ook burgerlijke partij heeft gesteld) ontmoette de hoofdverdachte in maart 2011 toen ze 17 jaar oud was. De vader van het slachtoffer kende de hoofdbeklaagde omdat hij actief was in een motorclub. Vanaf maart 2011 hadden het slachtoffer en de beklagde een intieme relatie. De beklagde overtuigde haar niet langer anticonceptiemiddelen te gebruiken om samen een kind te krijgen. Dat deed ze vier maanden lang zonder zwanger te raken. In die periode was ze blootgesteld aan het prostitutiemilieu aangezien ze de beklagde vergezelde naar de bars.

In februari 2012, een dag voor ze 18 werd, dwong de beklagde haar zich te prostitueren. Hij dreigde met geweld (hield een pistool tegen haar hoofd), verplichtte haar tot raamprostitutie en gaf haar kledij die ze moest aantrekken. Een andere prostituee gaf haar tips.

*"Hij zei me dat ik geen keuze had, waarop hij een zwart automatisch pistool heeft bovengedaald dat op een kaliber 9 mm leek en dat hij tegen mijn slaap heeft gehouden."*

Twee nachten lang werd ze gedwongen zich te prostitueren, onder bewaking van de beklagde, die meteen al haar opbrengsten (€ 180 van vijf klanten) voor zich hield om

319 De beklagde probeerde een getuige te chanteren met een video die de oudste broer had opgenomen, terwijl ze seksuele betrekking had met de jongste broer. Haar huidige partner en zijn moeder kregen die te zien.

320 Het slachtoffer kende de beklagde al van vroeger, via een voormalige vriendin van de jongste broer van de hoofdbeklaagde (tevens medebeklaagde) die ze in het opvangcentrum voor vrouwen had leren kennen en die ook een crimineel verleden had. Deze voormalige vriendin werd ook als getuige verhoord.

er drugs mee te kopen. Ze probeerde potentiële klanten af te schudden door alsmaar *“mijn middenvinger naar klanten uit te steken wanneer ik achter het raam stond.”* In die periode was ze ook het slachtoffer van andere geweldplegingen. Na een poging om weg te lopen werd ze: *“vastgegrepen en tegen een marmeren schouw gegooid in de private vertrekken [van de bar].”*

Het slachtoffer is erin geslaagd zich uit die situatie te redden door publiekelijk keet te schoppen, om verder geweld te vermijden. Door het geschreeuw en gehuil heeft de beklagde er uiteindelijk mee ingestemd haar terug naar haar ouders te brengen. Ook al was ze niet langer in de prostitutie actief, toch deed het slachtoffer geen aangifte bij de politie, en wel om twee redenen. Ze vreesde niet alleen de vergeldingsmaatregelen omwille van het gewelddadige karakter van de beklagde maar ook de reactie van haar vader tegenover de beklagde.

Tijdens het onderzoek ondernam de beklagde twee pogingen om via Facebook contact met haar op te nemen. Een eerste keer stuurde hij haar een privaat bericht via de account van zijn broer.<sup>321</sup> De tweede keer slaagde hij erin haar te identificeren via de vriendenlijst van het mannelijke slachtoffer van de gedwongen criminaliteit. De beklagde kwam ook naar het huis van de ouders in een poging de intieme relatie nieuw leven in te blazen, waarop ze hem via sms afwees.

### c) De loverboymethode

De beklagde hield er een intieme relatie op na met vier van de vijf vrouwelijke slachtoffers. De omstandigheden waarin de seksuele uitbuiting van deze slachtoffers zich afspeelde doen denken aan de *loverboymethode*, die vaak wordt gebruikt om slachtoffers in de prostitutie te lokken.

1. **Rekrutering:** Vaak onderhield de beklagde verschillende intieme relaties tegelijk. Zowel slachtoffers als getuigen hadden banden met de streek en ze kenden de broer, ouders en vrienden van de beklagde.
2. **Emotionele afhankelijkheid:** Uit het onderzoek bleek dat de beklagde heel wat vrouwen uit zijn omgeving had weten te versieren en charmeren. Daarna maakt hij ze emotioneel afhankelijk door intieme relaties met hen aan te gaan. Soms overtuigde hij hen ervan niet langer anticonceptiemiddelen te gebruiken (zie punt hierboven over minderjarigen), omdat hij zagezegd een gezin met hen wou stichten.
3. **Grooming:** Gelet op de financiële problemen waarmee zowel de beklagde als zijn partners te kampen

hadden, liet de beklagde zijn intieme partners vaak doorschemeren dat prostitutie een goede manier zou zijn om makkelijk geld te verdienen.

4. **Uitbuiting:** De beklagde manipuleerde de slachtoffers omwille van hun emotionele afhankelijkheid. Deze afhankelijkheid leidde er in een aantal gevallen toe dat ze in de prostitutie stapten. Die extreme afhankelijkheid en manipulatie wordt aangetoond door het vierde slachtoffer. Zelfs tijdens het onderzoek vond ze het niet meer dan normaal dat de beklagde haar inkomsten gebruikte aangezien hij geen werk had:

*“Het klopt dat hij van mijn opbrengsten uit de prostitutie heeft geprofiteerd aangezien hij niet werkte en hij dus geen inkomsten had maar voor mij was dat geld van het gezin en dan is het ook normaal dat hij daarvan profiteert.”*

Dit dossier verschilt op drie punten van de *loverboy*-methode zoals we die momenteel kennen.

Om te beginnen spreekt het voor zich dat de gevolgen van de manipulatie niet beperkt blijven tot uitbuiting in de prostitutie. Vaak gaat het ook met andere bedrieglijke praktijken gepaard zoals het gebruik maken van de bankkaart van de partners om gsm-abonnementen af te sluiten en online aankopen te doen.

Vervolgens is het belangrijk erop te wijzen dat de methode weliswaar vaak bij jonge meisjes wordt gebruikt maar dat uit het huidige dossier blijkt dat slachtoffers ook ouder kunnen zijn.<sup>322</sup>

Dit dossier toont ten derde aan dat de impact van de *loverboymethode* een langdurig effect op de slachtoffers heeft en zelf tijdens de gerechtelijke procedures nog zijn uitwerking kan hebben. Tijdens het onderzoek bijvoorbeeld nam het eerste slachtoffer via Facebook contact op met de tweede beklagde (broer van hoofdbeklaagde). Tijdens die gesprekken werden vooral suggesties gedaan om opnieuw de draad van de prostitutie op te pikken. Hetzelfde slachtoffer was achteraf ook betrokken in een andere dossier van mensenhandel, waar bleek dat ze nog liefdesbrieven naar de hoofdbeklaagde had gestuurd toen die al in de gevangenis zat. Zijn advocaat heeft die liefdesbrieven nog gebruikt voor zijn verdediging tijdens het proces van dat dossier.<sup>323</sup> Zo'n gedrag wijst er vooral op hoe zeer individuen emotioneel voor manipulatie en misleiding vatbaar zijn.

<sup>321</sup> Zie hierboven deel 2, hoofdstuk 1, punt 1 (focus fenomeenschets mensenhandel (management)).

<sup>322</sup> MYRIA, Jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2015, *Schakels verbinden*, pp. 23 - 40.

<sup>323</sup> Zie MYRIA, Jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars* p. 85.

### 1.1.4. | Het niet-bestrafingsbeginsel

De huidige interpretatie en toepassing van het niet-bestrafingsbeginsel is een grijze zone die vatbaar is voor interpretatie van procureurs, politiediensten en rechters. Dit dossier is in dit domein om twee redenen relevant. Enerzijds wordt het gebruik van de *loverboymethode* belicht, anderzijds ook het gebruik van de gedwongen criminaliteit.

#### a) Vermoedelijk slachtoffer van *loverboy*

*“Vaak zitten loverboyslachtoffers verstrikt in een relatie van emotionele afhankelijkheid: ze beseffen niet dat ze eigenlijk slachtoffer zijn en blijven om die reden hun pooier vaak verdedigen.”*<sup>324</sup>

Zoals hierboven reeds vermeld werd een derde vrouwelijke beklagde schuldig bevonden aan mensenhandel in dit dossier. Diezelfde persoon werd echter ook als vermoedelijk slachtoffer van de hoofdbeklaagde geïdentificeerd. Zo'n situatie lijkt wel haaks te staan op het niet-bestrafingsbeginsel, zoals dat geïnterpreteerd wordt binnen de context van de *loverboymethode*.<sup>325</sup>

De derde beklagde was aanvankelijk als een vermoedelijk slachtoffer geïdentificeerd. Men zou kunnen stellen dat haar emotionele afhankelijkheid van de beklagde, zoals bleek uit een zelfmoordpoging na een relatiebreuk met de beklagde, een doorslaggevende factor was in haar beslissing om in de prostitutie te stappen. Een getuigenverklaring liet bovendien uitschijnen dat ze hem gunstig wou stemmen als deel van hun intieme relatie: *“als je wil dat ik me prostitueer opdat je zou blijven, dan doe ik dat wel ....”*. Deze conclusie zou eventueel ook kunnen getrokken worden op basis van haar betrokkenheid bij de “opleiding” en het aanzetten tot prostitutie van het ene slachtoffer waarvoor zij door de rechtbank veroordeeld werd.

#### b) Gedwongen criminaliteit

Het mannelijke slachtoffer was volgens een getuige steeds de rechterhand van de hoofdbeklaagde. Hij was een beetje manusje-van-alles voor de hoofdbeklaagde en deed dan ook alle mogelijke klusjes: barman, schoonmaker, kassier en opzichter in de bars. Volgens getuigen werd het slachtoffer door de hoofdbeklaagde ernstig mishandeld en was hij o.a. verplicht drugs te gebruiken. Het slachtoffer beweerde dat hij onmenselijke en vernederende

behandelingen had ondergaan, zoals gebruik van geweld, pesterijen of bedreigingen met geweld via sms. Zo werd hij ooit een hele nacht in een wagen opgesloten, moest hij een bad in bleekwater nemen of aftershave drinken, werd hij door verschillende personen in elkaar geslagen terwijl hij op een stoel zat en in het zand begraven terwijl hij gesodomiseerd werd (die twee laatste incidenten werden gefilmd en via sociale media en Facebook verspreid).<sup>326</sup> Getuigen spraken mekaar evenwel tegen over de mate waarin het slachtoffer er al dan niet mee instemde aan deze activiteiten deel te nemen.

Wat de gedwongen criminaliteit betreft heeft het slachtoffer verklaard dat de hoofdbeklaagde hem had verplicht verschillende misdrijven te plegen, waaronder winkeldiefstallen en diefstal van metaal. Het slachtoffer beklagde zich ook over het frauduleus gebruik van zijn persoonsgegevens voor online-aankopen, sociale zekerheidsfraude en om kredietkaarten en een lening aan te vragen voor de aankoop van een wagen (met gebruik van valse loonfiches). In een aantal gevallen was het slachtoffer medeplichtig door aanwezig te zijn, door zijn handtekening te plaatsen en persoonsgegevens in te vullen.

### 1.1.5. | Statuut van het slachtoffer

Een van de *good practices* in dit dossier was de ondersteuning van alle slachtoffers door het gespecialiseerde centrum Sürya. De bijstand die werd verleend was afhankelijk van de noden van de slachtoffers. In één geval kreeg een slachtoffer juridische bijstand en hulp. Zo zat het slachtoffer tijdens het proces nog altijd in een administratief precaire situatie aangezien ze geen inkomen en ook geen verblijfplaats had. De twee andere slachtoffers, die represailles van de beklagde vreesden, hebben onderdak bij Sürya aanvaard. Tijdens de zomer van 2012 bleek dat een van de slachtoffers via sociale media opnieuw contact had opgenomen met de broer van de beklagde en terug in het prostitutiemilieu was gestapt. Ze kwam in contact met een nieuwe *loverboy* die haar uitbuitte wat tot vervolging heeft geleid wegens mensenhandel in een ander dossier.<sup>327</sup> Opvallend was dat ook al had ze in dit dossier de voorwaarden van het slachtofferstatuut geschonden, en ook al was ze terug in het prostitutiemilieu gestapt, ze achteraf nogmaals erkend werd als slachtoffer van mensenhandel.

324 MYRIA, Jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2015, *Schakels verbinden* pp. 28-40.

325 *Ibid.*, p. 40.

326 Zie boven deel 2, hoofdstuk 2 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode).

327 Zie MYRIA, Jaarverslag Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, p. 85.

## 1.2. | Economische uitbuiting

### Schijnzelfstandigheid van Roemeense arbeiders in de bouwsector

Deze zaak rond mensenhandel, die in Bergen voorkwam<sup>328</sup>, gaat over de economische uitbuiting van Roemeense burgers in de bouwsector<sup>329</sup> in de periode 2006-2008. De zaak betrof drie individuele beklagden en een onderneming. Ze werden allen vervolgd voor mensenhandel van 20 Roemeense mannen die ze in België in menonwaardige omstandigheden tewerk gesteld hadden. Drie van de slachtoffers en Myria stelden zich burgerlijke partij. De onderneming, eigendom van de hoofdbeklaagde, vroeg in 2012 het faillissement aan. Het faillissement was het voorwerp van een afzonderlijke zaak.

De Belgische hoofdbeklaagde nam uitsluitend Roemeense burgers in dienst, meestal via advertenties voor jobs in de Belgische bouwsector die in verschillende Roemeense kranten verschenen. De geïnteresseerden belden het nummer in Roemenië en spraken met de tweede beklagde, een Roemeense vrouw met een uitzendbureau ter plaatse. Zij verstreekte alle informatie over de arbeidsvoorwaarden, waaronder ook het loon en de huisvesting. De tweede beklagde sprak met de arbeiders af in Oradea, vanwaar deze via bus of minibus naar België reisden, samen met andere landgenoten die eveneens op de jobadvertentie hadden gereageerd.

Bij hun aankomst in België werden de arbeiders opgewacht door de Belgische zakenman (de hoofdbeklaagde), die hen onderdak bezorgde in de streek van Manage, waar de hoofdbeklaagde een tiental woningen onderverhuurde. De hoofdbeklaagde vergezelde de arbeiders naar het gemeentehuis om hen in België te domiciliëren. Een van de slachtoffers insinueerde dat de hoofdbeklaagde samenspande met een ambtenaar van het gemeentehuis. Dit slachtoffer zag dezelfde vrouw tijdens drie van de vier bezoeken. Volgens hem koos de hoofdbeklaagde de dagen waarop deze ambtenaar aanwezig was om de Roemeense arbeiders in te schrijven. De derde beklagde, een Italiaanse ploegbaas uit La Louvière, had een sleutelfunctie. Hij trad op als koppelbaas en bracht de arbeiders naar verschillende werven, waar ze volgens zijn instructies en onder zijn toezicht werkten. De Belgische hoofdbeklaagde kende hem al jarenlang en had zijn ervaring als ploegbaas nodig.

328 *Ibid.*, pp. 143-144; Corr. Henegouwen, afdeling Bergen, 1 april 2016, 8<sup>de</sup> k.

329 NB: Een van de geïnterviewde Roemenen, die in deze zaak geen slachtoffer, maar getuige was, werkte niet in de bouwsector, maar speelde in een basketbalteam.

### 1.2.1. | Organisatiestructuur: constructies

De drie beklagden waren allen verbonden aan de bedrijfsstructuur die Roemeense arbeiders aanwierf en inschreef. Ze werden dan in onderaanneming tewerk gesteld bij andere ondernemingen, hoofdzakelijk in de bouwsector, en bij enkele particulieren, zoals voor de bouw van een Chinees restaurant en de renovatie van het huis van een vriend van de Italiaanse ploegbaas. Belangrijk om op te merken is dat de Belgische hoofdbeklaagde en de Roemeense beklagde ook een persoonlijke, intieme relatie hadden. De derde beklagde was ook betrokken als hoofddader in een criminele organisatie die betrokken was bij seksuele uitbuiting en mensenhandel met het oog op exploitatie van prostitutie (zie hieronder).

De Belgische hoofdbeklaagde begon in de bouwsector in 2007. Hij is verbonden aan zeven bouwbedrijven, gevestigd in België (manager en medevennoot van drie ondernemingen in samenwerking met andere vennoten; enige manager en vennoot van twee ondernemingen; medevennoot van twee ondernemingen) en een uitzendbureau, opgericht in Roemenië in 2005 (beheerder en medevennoot). De hoofdbeklaagde was ook verbonden aan een onderneming die Roemeense arbeiders zou bezorgen voor onderhoudswerk op olieplatformen in Afrika. Deze zaak strandde echter wegens transport- en logistieke problemen.

De Roemeense tweede beklagde was ook aan het reeds vermelde Roemeense uitzendbureau verbonden. De derde beklagde, de Italiaanse ploegbaas, beheerde zes ondernemingen. Een ervan vroeg in 2008 het faillissement aan. Een afzonderlijk hotelbedrijf diende voor de exploitatie van prostitutie en was ook betrokken bij een andere zaak rond mensenhandel. De Italiaanse ploegbaas heeft sinds 1995 een strafregister voor geweld, diefstal, bedreigingen, afpersing en sociale fraude.

### Band met misdaadorganisaties in het prostitutiemilieu

Het is belangrijk op te merken dat de derde beklagde in een ander mensenhandelonderzoek verdacht werd als hoofd van een crimineel netwerk, dat burgers uit derde landen het land binnensmokkelde en ze in de prostitutie dwong. De slachtoffers waren Russische prostituees, die zich moesten prostitueren tijdens orgieën met vrienden van de Italiaanse ploegbaas, waaronder advocaten. De derde beklagde werd veroordeeld voor mensenhandel en -smokkel, exploitatie van prostitutie, criminele organisatie en andere gerelateerde delicten van maart 2009 tot september 2009, in dezelfde periode als deze

zaak. Voor deze delicten werd hij veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf en een boete van € 5.000.<sup>330</sup>

Het crimineel verleden van de derde beklagde was van belang voor het onderzoek naar mensenhandel. Ten eerste bewijst de onderlinge band en de betrokkenheid van de beklagde in een dossier van economische en seksuele uitbuiting dat zijn rol belangrijker is dan wat op eerste zicht lijkt en in dit geval op een verwevenheid tussen beide uitbuitingsvormen. Daarnaast werd dankzij de samenwerking tussen de onderzoeksteams tijdens een huiszoeking in de kantoren van de beklagde in het kader van het onderzoek naar seksuele uitbuiting bewijsmateriaal voor deze zaak van economische uitbuiting ontdekt. Zo werden documenten gevonden i.v.m. de administratie en tewerkstelling van drie slachtoffers van deze zaak.<sup>331</sup>

### 1.2.2. | Start dossier

Het onderzoek startte in juli 2008, toen een Roemeense burger, die sinds mei 2008 in België verbleef, bij de plaatselijke politie aangifte deed van zijn slechte arbeidsomstandigheden, met name de niet-betaling van zijn loon, de lange werkuren en de erbarmelijke leefomstandigheden.<sup>332</sup> De aanklager vermeldde ook vijf landgenoten die op hetzelfde ogenblik waren aangekomen en in dezelfde werk- en leefomstandigheden verkeerden. De politie volgde de zaak de volgende dag op en ondervroeg de andere arbeiders in de gebouwen van Sürya. Er werd meteen een onderzoeksrechter aangesteld en enkele dagen later vond een huiszoeking plaats in de gebouwen van de Belgische zakenman, waar de aanklagers in het begin waren ondergebracht.

In de zomer van 2008 evalueerde een deskundig architect de huisvesting waar de Roemeense arbeiders hadden verbleven.

### 1.2.3. | Het onderzoek

Het onderzoek, dat van 2008 tot 2012 liep,<sup>333</sup> leidde tot de identificatie van in totaal 89 Roemeense onderdanen die als werknemers van de Belgische zakenman waren ingeschreven, terwijl de Belgische zakenman het slechts over zo'n 40 Roemenen had. Van de 89 geïdentificeerde Roemeense burgers werden er 16 in België ondervraagd, 39 waren naar Roemenië teruggekeerd en 34 anderen waren spoorloos. Het onderzoek was hoofdzakelijk gebaseerd op gesprekken met zakenpartners van de beklagden (zoals onderaannemers, eigenaars van woningen die voor de huisvesting van de Roemenen werden gebruikt, zakenpartners die niet als beklagden werden beschouwd en accountants), de arbeiders die (als zelfstandigen) waren ingeschreven en werknemers van de ondernemingen van de beklagden. Het onderzoek gebruikte ook de resultaten van de huiszoekingen in private en zakelijke eigendommen, verbonden aan de hoofdbeklaagde, en de in beslag genomen computers en gsm's. Een analyse van de zoekhistoriek<sup>334</sup> op de computer leverde geen echt relevante informatie op, maar uit de analyse van het telefoonverkeer bleek dat de hoofdbeklaagde ook frequente contacten had met personen uit Duitsland, Bulgarije, Frankrijk, Hongarije, Italië, Moldavië, Nederland en Polen.

Tussen 2009 en 2010 onderzocht de Belgische Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) het sociale statuut van de Roemeense arbeiders, ingeschreven in het bedrijf van de hoofdbeklaagde, in het bijzonder omdat de Roemeense burgers allemaal als (zelfstandige) vennoten waren ingeschreven. Naar aanleiding hiervan werd de hoofdbeklaagde ondervraagd en werden inspecties van de bouwplaatsen uitgevoerd.

#### a) Internationale samenwerking voor financieel onderzoek

In februari 2010 sloten Roemenië en België een bilaterale overeenkomst voor juridische samenwerking. In het kader van deze samenwerking waren er contacten tussen de Belgische overheid en een verbindingsofficier die door de politiediensten bij de Roemeense ambassade was gedetacheerd.

330 Zie ook hoofdstuk 3 van dit deel (rechtspraak): Corr. Henegouwen, afdeling Charleroi, 27 februari 2017, 6<sup>e</sup> k.

331 Deze documenten werden in beslag genomen tijdens eens huiszoeking bij de vrouw van de Italiaanse ploegbaas, die de start betekende van het andere onderzoek tegen hem.

332 De politie inspecteerde het onderkomen van de slachtoffers in mei 2008. Het huis was aangetast door schimmel en in het algemeen ongezond. De politie zag hen op dat ogenblik nog niet als mogelijke slachtoffers van economische uitbuiting en liet hen alleen weten dat ze daar niet langer konden leven. De slachtoffers werden door de beklagden naar een andere woning overgebracht. Zie Jaarverslag Mensenhandel 2013, *Bruggen slaan*, p. 29 over hinderpalen in het vaststellen en opsporen van potentiële slachtoffers door eerstelijnsdiensten.

333 In een pv van oktober 2012 werd er verantwoording gegeven over de lange duur van het onderzoek; ten gevolge van het aantal beklagden, het aantal betrokken ondernemingen, het aantal vermoedelijke buitenlandse slachtoffers en de toezegging van een internationale rogatoire commissie in Roemenië.

334 Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 2 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode), punt 3 (analyse).

Het nut van deze overeenkomst bleek meermaals tijdens de samenwerking in het kader van het financiële onderzoek. In juli 2010 ontving het Belgische onderzoeksteam informatie van Interpol over de personen die als medewerkers van de hoofdbeklaagde stonden ingeschreven. In mei 2011 bezorgde Interpol Roemenië bijkomende informatie over het uitzendbureau van de hoofdbeklaagde en zijn Roemeense vriendin. Op basis van deze informatie werd in januari 2012 een rogatoire commissie aangevraagd om verdere details over de bankrekeningen van deze onderneming en details van de transacties te verstrekken. In juni 2012 gaf het Roemeense Ministerie van Justitie de informatie van de Roemeense bank door.

De Roemeense overheid verstreekte ook uitgebreide informatie over de twee Roemeense bankrekeningen, verbonden aan het uitzendbureau van de Belgische zakenman en de Roemeense vrouw. Uit deze informatie bleek dat de rekeningen geregeld werden gebruikt en dat de frequentie van de transacties steeg in 2008, de periode waarin de Roemeense vrouw de slachtoffers aanwierf in Oradea. In 2009 verhuisde de Roemeense vrouw naar België omwille van haar relatie met de Belgische zakenman; uit uittreksels van de bankrekening blijkt dat het aantal transacties vanaf dan daalde.

### *b) Schijnzelfstandigheid*

Een van de belangrijke zaken die tijdens het onderzoek aan het licht kwamen, was de frauduleuze administratieve afhandeling van de aanwerving van de Roemeense burgers. Slachtoffers van deze frauduleuze praktijken van de Belgische zakenman waren zijn zakenpartners. Twee personen die de beklagde op basis van een vriendschap van 25 jaar vertrouwden en hem de mogelijkheid boden de Roemeense burgers als vennoten in te schrijven, waren helemaal niet op de hoogte van de administratieve onregelmatigheden.

De aanklagers geloofden allemaal dat de arbeidsrelatie met de hoofdbeklaagde een arbeidsovereenkomst vormde, tot bleek dat de hoofdbeklaagde ze allemaal frauduleus had ingeschreven als vennoten in de onderneming.

Het onderzoek van de RSZ naar de schijnzelfstandigheid wees uit dat de arbeiders niet als vennoten handelden en wel om meerdere redenen. Zo hadden ze geen beslissingsbevoegdheid in de werking van de onderneming. Over hun eigen werklast hadden ze niets te zeggen. Hun loon werd altijd berekend door de hoofdbeklaagde. Ze hadden geen administratieve verantwoordelijkheden en hadden geen toegang tot de bankrekening van de onderneming.

Aangezien de originele documenten ofwel frauduleus werden ondertekend door de beklagde of aan de arbeiders werden voorgelegd in een taal die ze niet begrepen, verklaarden de arbeiders dat ze zich pas van hun arbeidsstatuut bewust werden toen ze een brief van het sociaal secretariaat ontvingen, waarin hen werd verzocht de achterstallige betalingen voor diensten in orde te brengen.

In de loop van het onderzoek werd de Belgische zakenman tussen 2008 en 2011 meermaals door de politie ondervraagd om de bevindingen te bevestigen. Daarbij verklaarde de Belgische zakenman vaak dat hij geenszins de bedoeling had de Roemeense arbeiders uit te buiten. De hoofdbeklaagde verklaarde dat de administratieve afhandeling van de Roemeense arbeiders in hun eigen belang was om hun arbeidsstatuut in België te regulariseren. Hij merkte in het bijzonder op dat hij de arbeiders het statuut van vennoot gaf op advies van een Brusselse advocaat.

### 1.2.4. | Slachtoffers

Alle slachtoffers waren Roemenen en een aanzienlijk aantal van hen kwam uit Oradea, waar veel Roma leven.<sup>335</sup> De beschrijving van hun werk- en leefomstandigheden in België illustreert de werking van het gevestigde contactennetwerk in Roemenië en België, dat de slachtoffers misleidde omtrent het werk en de huisvesting die hen te wachten stonden.

#### *a) Verklaringen van de slachtoffers*

##### *Mensonwaardige arbeidsomstandigheden*

Geen enkele van de slachtoffers ondertekende een arbeidsovereenkomst. Ze werkten 8 tot 12 uur per dag, zes of zeven dagen per week. Op het einde van elke maand bezorgden ze de hoofdbeklaagde een overzicht van de gepresteerde uren. Niet alleen was het beloofde loon van € 7 of € 8 per uur 40% lager dan het minimumloon voor de bouwsector in die tijd<sup>336</sup>, maar volgens de klagers betaalde de hoofdbeklaagde ook nooit het volledige bedrag dat aan het aantal gepresteerde uren beantwoordde.

<sup>335</sup> Twee slachtoffers verklaarden dat twee van de slachtoffers Roma waren. Oradea wordt ook in andere Belgische dossiers van mensenhandel genoemd, niet alleen als plaats van werving, maar ook om de aanwezigheid van een grote Roma-gemeenschap. Zie Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2012, *Bouwen aan vertrouwen*, p. 59.

<sup>336</sup> € 11,874/per uur in het 1<sup>ste</sup> semester van 2008 en € 12,035/per uur in het 2<sup>de</sup> semester van 2008.

### *Mensonwaardige leefomstandigheden*

Op basis van de informatie die de slachtoffers tijdens hun verhoor verstrekten, de inschrijving van verblijf op het plaatselijke gemeentehuis en de officiële inschrijving van de onderneming van de hoofdbeklaagde, bezocht een deskundig architect enkele panden waar de arbeiders waren gehuisvest. Overall was de conclusie dezelfde en maakte de deskundige melding van overbevolkte panden, die in sommige gevallen zelfs onbewoonbaar waren. Dit bevestigt de verklaringen van de slachtoffers, die stelden dat ze in gebouwen leefden in slechte staat, zonder stromend water, verwarming of elektriciteit, met onvoldoende sanitaire en keukenvoorzieningen.

*“Ze hebben ons voorgelogen. We leefden op plaatsen waar je zelfs geen dieren zou onderbrengen. Ze lieten ons zonder geld, zonder eten en zonder bestaansmiddelen; van geld om in de behoeften van onze familie in Roemenië te voorzien was al helemaal geen sprake.”*

Uit het onderzoek bleek dat de hoofdbeklaagde bovendien ook nog eens winst maakte door deze panden onder te verhuren en de huur van het loon van de arbeiders af te trekken, aangezien de huurprijs die hij aan de eigenaars van de gebouwen betaalde, lager was dan het totaal dat hij van de slachtoffers ontving.

### *Fysiek en psychologisch geweld*

Uit de verklaringen van slachtoffers kwamen twee concrete incidenten aan het licht waarbij de Italiaanse ploegbaas fysiek geweld tegen hen gebruikte. De ploegbaas heeft dit trouwens toegegeven toen hij door de politie werd ondervraagd. In het eerste geval viel hij een arbeider fysiek aan omdat zijn broek door de schuld van de arbeider bevuild werd toen een Gyproc-plaat op hem viel. Een andere keer was een van de slachtoffers 's morgens vroeg naar zijn huis gegaan en had er voor overlast gezorgd. Dit heeft tot een fysieke confrontatie geleid, waarbij de politie moest tussenbeide komen. Dit slachtoffer diende echter geen klacht in. Volgens andere slachtoffers was hij bang klacht in te dienen en kon hij dit overigens ook niet, want hij was intussen naar Roemenië teruggekeerd.

De slachtoffers werden ook onderworpen aan psychologische bedreigingen waardoor ze het niet tegen hun werkgevers konden opnemen en hun leefomstandigheden ook niet bij de overheden konden aanklagen.

*“[X] oefende een soort psychologische chantage op ons uit. Hij was goed op de hoogte van de in Roemenië gebruikelijke*

*lonen (nog geen € 200 per maand voor een arbeider) en wist dat we niet naar Roemenië terug wilden. We durfden onze problemen niet met hem te gaan bespreken want we waren bang dat hij ons zou zeggen dat we dan maar naar ons land moesten terugkeren.”*

Behalve het fysieke en psychologische geweld dat de slachtoffers zelf meemaakten, vreesden sommigen ook mogelijke represailles tegenover hun familie als ze in een gerechtelijke procedure betrokken zouden raken: *“Net als veel van mijn Roemeense collega's wantrouw ik [X, de beklagde], want in de huidige maatschappij is alles mogelijk. Wijzelfen vooral onze familie in Roemenië zouden het slachtoffer van represailles kunnen worden.”* Ook hier is het belangrijk te herhalen dat de meeste slachtoffers in Oradea werden gerekruteerd, wat sterk doet vermoeden dat de criminele netwerken van de beklagden tot daar reikten.<sup>337</sup>

### *b) Slachtofferstatuut*

De slachtoffers werden begeleid en opgevangen door Sürya en Payoke. In augustus 2008 vroegen twee van de slachtoffers om vrijwillig naar Roemenië terug te keren. Na deze ontwikkeling werd hun betrokkenheid in de gerechtelijke procedure verzekerd door de aanstelling van een advocaat, die hen tijdens de rest van het onderzoek en het proces als burgerlijke partij vertegenwoordigde. Dit is een goede praktijk, want zo hebben de slachtoffers toegang tot het gerecht, ook al verblijven ze niet langer in het land waar de uitbuiting plaatsvond.

Tijdens het onderzoek kreeg een aantal potentiële slachtoffers de meertalige folder over mensenhandel voor potentiële slachtoffers van mensenhandel. Het gebruik van dit instrument is een goede praktijk want het helpt de personen bij hun beslissing om al dan niet het slachtofferstatuut te aanvaarden.

Uit de verklaringen van een aantal van de potentiële slachtoffers bleek dat ze geen interesse hadden om verder te gaan met de zaak, omdat ze dit hoofdstuk in hun leven wilden afsluiten en hun betrokkenheid met de Belgische zakenman wilden vergeten.

*“Ik werk nu als leraar lichamelijke opvoeding en ben sinds 2008 getrouwd ... Ik heb geen contact meer met [X] en wil er ook niets meer over horen.”*

<sup>337</sup> Zie ook vroegere zaken rond de werving van Roma in Oradea en de vrees voor represailles: Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2012, *Bouwen aan vertrouwen*, p. 59.

## 2. MENSENSMOKKEL

### Iraaks smokkeldossier Delocation

In dit mensensmokkeldossier van Dendermonde smokkelde een Iraaks smokkelnetwerk tussen augustus 2014 en juni 2015 vooral Koerden en Syriërs naar het Verenigd Koninkrijk (VK). Het dossier werd beoordeeld door de correctionele rechtbank van Dendermonde op 25 april 2016<sup>338</sup> en het Hof van Beroep van Gent op 6 februari 2017.<sup>339</sup> Hierin werden zowel de Belgische tak als de Britse leiders van het smokkelnetwerk veroordeeld. Hetzelfde smokkelnetwerk is ook gelinkt aan een Brussels smokkeldossier.<sup>340</sup>

### 2.1. | Smokkelnetwerk

De Belgische tak van het smokkelnetwerk bestond vooral uit Iraakse Koerden dat vanuit Brussel opereerde en internationale contacten had. De coördinatie verliep vanuit het VK met een aanvoeroute van Syriërs. Ze hadden contacten met smokkelaars in Griekenland, Turkije, Italië, Oostenrijk, Hongarije, Bulgarije, Tsjechië, Slovaakse, Servië en Irak. Een Turkse contactpersoon smokkelde bijvoorbeeld mensen met een vrachtwagen van Turkije naar Duitsland. Via telefoontap werd verder vastgesteld dat er smokkelgelden overgemaakt werden aan Istanbul (Turkije), Italië en Griekenland. Ze werkten ook samen met specialisten die diensten aanboden zoals visumleveranciers.

De smokkelaars beschouwden hun smokkelactiviteiten als een beroep. Ze smokkelden mensen van de parkings in Groot-Bijgaarden en Waasmunster langs de E40 naar de Belgische kust. Het smokkelnetwerk organiseerde niet-gegarandeerde transporten in gewone vrachtwagens en koelvrachtwagens, zonder medeweten van de chauffeurs. Deze koelwagens werden bewust uitgekozen omdat daarop de controles minder groot waren. Door de lage temperaturen en beperkte zuurstof nam het gevaar voor de slachtoffers aanzienlijk toe. Er werden hoge sommen geld gevraagd (€ 2.500 per persoon), zonder garantie op slagen. Ze werkten bovendien met een bepaalde routine; een rotatiesysteem. Werden de slachtoffers gevat, dan

wisten ze waar ze zich moesten aanbieden om de nacht nadien opnieuw hun kans te wagen. Het ging om een goed georganiseerde activiteit.

De smokkelaars kwamen frequent samen en analyseerden de voor hen gemakkelijkste en minst risicovolle manieren. Ze zochten bewust de landen met de voor hen meest interessante wetgeving om te smokkelen. Ze deden ook garantietransporten met bestelwagens via Nederland omdat hier minder gecontroleerd wordt dan in Frankrijk.

#### *Hiërarchische organisatie*

Er was sprake van een organisatie, met een zekere hiërarchie en taakverdeling. De verschillende beklagden vertegenwoordigden verschillende posities in de hiërarchie. De meeste smokkelaars hadden geen verblijfsdocumenten. Een van de smokkelaars was wel onder een valse naam op basis van zijn vingerafdrukken gekend in Servië.

Het voetvolk werkte op de parkings en zorgde ervoor dat de slachtoffers in de juiste vrachtwagens klommen. Ze kregen € 1.400 per gesmokkelde zodat ze op een smokkelavond minstens € 14.000 konden verdienen. De leden van de groep hadden geen andere inkomsten dan deze uit mensensmokkel.

De smokkelleider van de Belgische tak had een Britse verblijfskaart zodat hij zonder problemen heen en weer kon reizen naar het VK om te overleggen. Hij draaide al jaren mee in het smokkelcircuit en werd reeds in 2003 in Frankrijk opgepakt voor mensensmokkel.

Andere beklagden hadden een 'toppositie' en gaven orders vanuit het VK. Deze drie smokkelorganisatoren (Arabische Irakees, Koerdische Irakees, Syriër) werden gearresteerd in het VK waar ze woonden. De Arabisch-Irakese en Syrische smokkelaars zijn ook beklagden in een Brussels smokkeldossier.<sup>341</sup> De Arabisch-Irakese organisator leverde sinds 2010 wekelijks 10 à 20 gesmokkelden vanuit het VK. De Koerdische organisator kwam van België en liet vrouwen 'in natura' betalen.<sup>342</sup> Hij werkte reeds enkele jaren samen met de smokkelleider in België. Hij had nog samen met hem in 2014 in België een parking langs de autosnelweg overgekocht van Albanese smokkelaars die ze als zogenaamde eigenaar van een 'crimineel territorium' samen beheerden en verhuurden aan andere smokkelaars. Ondertussen was de Koerdische topman uit veiligheidsredenen verhuisd

338 Corr. Oost-Vlaanderen, afdeling Dendermonde, 25 april 2016, D19D k.

339 Hof van Beroep Gent, 6 februari 2017, 6° k. Zie verder dit deel hoofdstuk 3 (rechtspraak).

340 Corr. Brussel, 13 oktober 2016, 60° k. (niet gepubliceerd).

341 Corr. Brussel, 13 oktober 2016, 60° k. (niet gepubliceerd).

342 Zie verder misbruiken en verkrachtingen; gezin met kinderen in slachtofferstatuut mensensmokkel.

naar het VK. Hij adviseerde aan de andere smokkelaars om zijn voorbeeld te volgen en steeds maar tijdelijk vanuit hetzelfde land te blijven smokkelen en het dan snel te verlaten om niet opgepakt te worden. De Syrische topman leverde op grote schaal Syriërs en organiseerde dit vanuit het VK. Volgens een Koerdische smokkelaar had de Syrische smokkelorganisator verschillende restaurants en carwashes in het VK.

Drie andere smokkelaars konden in België verblijven op basis van een subsidiaire beschermingsstatus. Een van hen was een Koerdische smokkelaar die verantwoordelijk was voor het geldbeheer van de Koerdische smokkelaars. Zijn financiering verliep niet alleen met geld. Soms werd hij ook uitbetaald in drugs. Een andere beklagde, een niet-Koerdische Iraakse smokkelaar, was de assistent van de Syrische smokkelorganisator van het VK en werkte bijna exclusief met hem samen, en regelde ook de financiën met hem. Deze assistent sprak als enige zowel Arabisch als de Koerdische taal Sorani en speelde tolk tussen de Arabisch-sprekende Syrische smokkelorganisator en de Koerdische smokkelaars in België. Hun communicatie verliep uitsluitend via Viber en Facebook.<sup>343</sup> Telefonisch waren de Arabische smokkelorganisatoren dikwijls niet rechtstreeks bereikbaar voor de Koerdische smokkelaars. Er bestond trouwens een grote rivaliteit tussen de Koerden en de Arabieren.

De Syrische smokkelorganisator van Londen en zijn assistent in België hadden IS-sympathieën en waren geïnfiltrerd in het smokkelnetwerk. De politie vond op de computer van de assistent 270 verwijderde foto's die bijna allemaal naar de terreurorganisatie Islamitische Staat verwezen.<sup>344</sup> Deze assistent had in de gevangenis de Koerdische geldbeheerder bedreigd met onthoofding namens IS. Hij eiste dat de Koerdische smokkelaars hun verklaringen over hem zouden intrekken. De assistent verbleef sinds 2011 in België en had de Koerdische geldbeheerder toen in het opvangcentrum Klein Kasteeltje in Brussel ontmoet.

<sup>343</sup> Zie boven, deel 2, hoofdstuk 1, punt 3 (De rol van sociale media bij mensensmokkel).

<sup>344</sup> Zie boven deel 2, hoofdstuk 2 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode).

## 2.2. | Start dossier

De zaak werd mede opgestart op basis van de slachtofferverklaringen van een Iraans gezin in oktober 2014 (zie verder). Maar het onderzoek kwam aan het rollen toen in april 2015 de wegpolitie op de E40-parking te Wetteren twee slachtoffers van mensensmokkel aangetroffen had. Een vrachtwagenchauffeur had de politie gealarmeerd toen hij zag dat een collega twee Afghanen uit zijn laadruimte haalde. Eén van de smokkelslachtoffers sprak gebrekkig Engels zodat er geen relevante verklaringen afgelegd werden. Het parket werd niet verwittigd.<sup>345</sup> DVZ besliste om beide Afghanen op te sluiten in een gesloten centrum te Brugge.

De gsm's van de twee smokkelslachtoffers werden onderzocht. Bij een eerste nazicht ter plaatse had de wegpolitie in een gsm een SMS-bericht met een adres in Etterbeek aangetroffen dat dateerde van een dag voor de smokkel. Volgens de politie komt het in mensensmokkelonderzoeken vaak voor dat de slachtoffers kort vóór hun smokkel, door een smokkelaar op de hoogte worden gebracht van een afspreekplaats. Via dit oproepnummer kon de politie een van de smokkelaars van dit transport opsporen.<sup>346</sup> Op basis van dit nummer werd een telefonieonderzoek gevoerd.

## 2.3. | Onderzoek

Het telefonieonderzoek bracht onmiddellijk mensensmokkel aan het licht. Daaruit bleek dat de betrokken nummers 's nachts actief waren rond de parking van Groot-Bijgaarden, dat sommige nummers gelinkt konden worden aan afgesloten mensensmokkeldossiers, en dat er contacten waren met Britse nummers.

Via de gevorderde telefoontaps kwam één van de hoofdfiguren van de Belgische smokkeltak en een Brits nummer in beeld van een smokkelorganisator die vanuit het VK als aanvoerlijn van Syriërs fungeerde. De politie kon nadien het volledige smokkelnetwerk in kaart brengen.

<sup>345</sup> Het is belangrijk bij de interceptie van smokkelslachtoffers de parketmagistraat onmiddellijk te verwittigen voor instructies.

<sup>346</sup> Best practice; zie MYRIA, Jaarrapport Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, pp. 129 en 193.

Het straf dossier werd ook samengesteld uit materiele elementen aangetroffen op de verzamelplaatsen en huiszoekingen, verklaringen van betrokkenen,...

### 2.3.1. | Sociale media

De smokkelaars regelden en organiseerden met behulp van sociale media hun smokkelactiviteiten.<sup>347</sup> Ze gebruikten sociale media om de betalingen te regelen en hun vertrouwelijke gesprekken te voeren. De smokkelleider gaf expliciet opdracht aan de smokkelaars om dit via sociale media te bespreken en niet per gsm. Ook de smokkelkanten kregen bij een telefonisch contact van de smokkelaars te horen dat ze hierover via sociale media zoals Viber en Skype moesten praten. Ondertussen ontwikkelden de smokkelaars al contratechnieken bij de sociale media omdat ze beseften dat de chatberichten van sociale media net zoals bij gsm door de politie kunnen gelezen en geanalyseerd worden. Na de arrestaties verwittigden de gevluchte smokkelaars om in de sociale media alle linken met de gearresteerde smokkelaars te verwijderen maar ze waren te laat.

De politie heeft tijdens haar onderzoek veel gebruik gemaakt van sociale media.<sup>348</sup> Met de gegevens van de telefoontaps kon ze via openbronnenonderzoek de Facebook profielen van de smokkelaars terugvinden. Door de vergelijking van de Facebookfoto's met de politiedatabanken konden de smokkelaars via links met andere smokkeldossiers geïdentificeerd worden. Daarnaast kon hiermee een identiteitswissel van een smokkelaar ontmaskerd worden. Bij de verhoren gaf een Koerdische smokkelaar de politie ook het Facebook account van de Syrische smokkelorganisator uit Londen zodat deze gemakkelijker kon opgespoord worden.

De magistraat vorderde opzoeken bij Facebook. Met de resultaten van deze gegevens van Facebook kon de politie een smokkelaar identificeren en arresteren die sinds 2010 in België actief was. Na de arrestatie van de leider van de Belgische smokkeltak was hij erin geslaagd te vluchten naar een smokkelkamp in Calais bij een bevriende Koerdische smokkelaar.

Daarnaast konden verschillende Skypeberichten over smokkeltransporten en fotobestanden van smokkelaars met vuurwapens die in de map van de verwijderde bestanden zaten, terug zichtbaar gemaakt worden.

<sup>347</sup> Zie boven, deel 2, hoofdstuk 1, punt 3 (De rol van sociale media bij mensensmokkel).

<sup>348</sup> Zie boven deel 2, hoofdstuk 2 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode).

### 2.3.2. | Financieel onderzoek

Het wederrechtelijk vermogen van het smokkelnetwerk bedroeg (minimaal) € 3.125.000 op een periode van 9 maanden. Dit was berekend op basis van minstens 125 bewezen transporten van 10 personen met een smokkelprijs van € 2.500 (125 x 10 personen x € 2.500).

Ze maakten voor hun financieringen gebruik van een hawalabankier<sup>349</sup> en geldtransfertagenschappen. Een smokkelaar verklaarde bij zijn verhoor dat de grote smokkelgelden niet via België passeren maar in het VK zitten. Deze smokkelgelden worden in het herkomstland pas bij een succesvol smokkeltransport vrijgegeven.

Enkel de betalingen van de smokkelaars met betrekking tot België kwamen in beeld van de politie. In Antwerpen was er een hawalabankier actief die betalingen vanuit het VK naar België regelde. Hij was zaakvoerder van een Antwerps reisbureau dat gespecialiseerd was in Irak en vliegtuigreizen aanbood naar Irak.

Daarnaast waren er de betalingen via geldtransferagentschappen. Dit waren steeds bedragen tot maximum € 2.000. De verzender van het geld in het VK gebruikte hiervoor een andere of valse identiteit om te vermijden dat de smokkelaars in het vizier van de politie kwamen. Diegene die het geld afhaalde in België kreeg een provisie in verhouding tot het afgehaalde bedrag. Maximum kon de provisie € 100 bedragen. Deze overhandigde het geld aan de uitvoerende smokkelaars. Hiervoor schakelden de smokkelaars ook een pizzakoerier in. Volgens de assistent van de Syrische organisator is deze werkwijze een gangbare praktijk binnen de mensensmokkel.

### 2.3.3. | Internationaal onderzoek

Er was een goede samenwerking tussen de Belgische en Britse justitie. Op basis van een rogatoire commissie van België en de gegevens uit de telefoontap en Facebook werden de smokkelorganisatoren in het VK geïdentificeerd, gelokaliseerd en gearresteerd via een Europees arrestatiebevel.

<sup>349</sup> Daarbij stelt een garantiegiver op het thuisfront zich borg bij een hawalabankier in het land van bestemming die de betaling uitvoert; zie Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2011, *Het geld dat telt*, p. 21.

## 2.4. | Slachtoffers

In de telefoontap werden 1.290 smokkelslachtoffers getraceerd tijdens minstens 56 smokkeldagen. Per transport konden wel 10 tot 15 personen worden gesmokkeld. De smokkelslachtoffers waren vooral Koerden uit Irak en Iran en Syriërs. Daarnaast kwamen ze ook van Somalië, Afghanistan en Albanië. De eindbestemming van de meesten was het VK omwille van familiale redenen, taalkennis, aanwezigheid van grote etnische gemeenschappen, werkaanbod en minder risico op controles. De smokkelaars raadden hun klanten de trip naar het VK ook aan omdat dit een belangrijke meerkost op de smokkelprijs opleverde. In een afgeluisterd telefoongesprek antwoordde bijvoorbeeld een Koerdische smokkelaar aan een klant dat het beter was om asiel aan te vragen in het VK dan in Nederland omdat men in het VK gemakkelijker werk kon vinden. De smokkelaars maakten misbruik van de kwetsbare positie van de slachtoffers. Ze voerden propaganda om de mensen naar het zogenaamde ‘beloofde land’ te brengen. De slachtoffers betaalden vaak met hun laatste geld, wat hen nog kwetsbaarder maakten. Bij aankomst in het Verenigd Koninkrijk hadden zij vaak nog schulden waardoor ze makkelijke prooiën waren voor verdere uitbuitingen of om in de criminaliteit terecht te komen. Sommigen waren zelfs genoodzaakt om tegen een beperkte vergoeding de smokkelaars mee te helpen als smokkeloosjongen.

In totaal kon de politie 120 smokkelslachtoffers identificeren waaronder 22 minderjarigen. Het jongste slachtoffer was 3 jaar op het ogenblik van aantreffen op een smokkeltransport, het oudste 66 jaar. Het gros van deze slachtoffers werd eenmaal in België aangetroffen op een smokkeltransport. Een uitzondering hierop vormde een Iraans gezin dat werd aangetroffen op zeven verschillende smokkeltransporten en in het slachtofferstatuut mensensmokkel stapte (zie verder).

### 2.4.1. | Misbruiken en verkrachtingen<sup>350</sup>

Sommige smokkelaars bedreigden hun slachtoffers met de dood indien ze de politie zouden contacteren. Hierover verklaarde een smokkelaar bij zijn verhoor aan de politie: “De vraagprijs om een persoon naar Engeland te smokkelen vanuit België ligt normaal gezien tussen de \$ 3.000 à \$ 3.500. Eigenlijk ligt de prijs niet vast. Het hangt

af van de smokkelaar en van hoeveel de gesmokkelden maximum kunnen betalen. Er wordt steeds gestreefd om zoveel mogelijk geld te krijgen voor de smokkel. X heeft bijvoorbeeld eens een klein gezin gesmokkeld voor € 14.000. Hij bedreigde hen zelfs met de dood mochten ze naar de politie stappen.”

Vrouwelijke slachtoffers moesten in natura betalen indien ze hun smokkeltransport niet volledig konden betalen. Dit bleek uit de klacht van een Iraans gezin dat samen met een andere vrouw door de Koerdische smokkelorganisator naar het VK gesmokkeld werden. Deze organisator verhuisde nadien zelf van België naar het VK (zie boven) maar werd toen nog in België tijdens het smokkelen geïntercepteerd door de politie. De Iraanse familie verklaarde later aan de Brusselse politie dat ze de organisator toen eenmaal gezien hadden in het hotel met een vrouw die wachtte op haar smokkel naar Engeland. Hij bracht er de nacht door met die vrouw. Tijdens een vertrouwelijk gesprek met de echtgenote van de Iraanse familie vertelde die vrouw ‘dat er vrouwelijke smokkelslachtoffers zijn die hun smokkeltransport, naast de gedeeltelijke betaling in geld, ook verder dienen te betalen in natura door met de smokkelorganisator te slapen.’ Tijdens zijn verhoor aan de politie had de Koerdische organisator zich voorgedaan als een gesmokkelde die samen met zijn vrouw clandestien het Verenigd Koninkrijk trachtte te bereiken. Nadien kon de politie op basis van de klacht van het Iraans gezin vaststellen dat deze vrouw niet zijn echtgenote was maar een smokkelslachtoffer dat verkracht werd in ruil voor een deel van haar smokkelkosten.

### 2.4.2. | Misbruiken tegen minderjarigen

Verschillende minderjarigen werden gesmokkeld in mensonwaardige situaties. De smokkelaars toonden geen respect, bedreigden hen, en brachten hen in een levensgevaarlijke situatie waar ze bijna stikten.

Uit de telefoontap blijkt dat de Arabisch-Iraakse smokkelorganisator van het VK (zie boven) geen greintje respect toonde voor het leven van gesmokkelde kinderen: “406 zegt tegen de smokkelorganisator (158) dat de drie kinderen van de Afghanen te klein zijn. 158 zegt dat hij met hen afgesproken heeft om hen met de container te transporter en niet met de camion en vraagt om ze toch te sturen, zelfs al zijn ze dood bij hun aankomst aan de andere kant. 406 zegt ok.”

Ze brachten minderjarigen onbewust in levensgevaar. Bij een smokkeltransport moest de ziekenwagen ter plaatse komen op de parking van Groot- Bijgaarden nadat een

<sup>350</sup> Zie boven de externe bijdrage “Vluchtelingen: wanneer mensensmokkel mensenhandel wordt”.

kind bijna gestikt was in een koelwagen en ternauwernood kon gered worden. Toen een Koerdische smokkelaar telefonisch gealarmeerd werd en vreesde voor het leven van het kind, heeft hij alvorens te vluchten de politie verwittigd.

Een smokkelaar dreigde in een telefoongesprek een gesmokkelde jongen te gijzelen omdat hij niet tijdig betaald had: “265 zegt dat hij de jongen een plezier gedaan heeft en als die jongen hem wilt bedriegen en zijn geld niet betaalt dan zal hij naar Engeland bellen om hem te laten gijzelen tot hij zijn geld betaald heeft.” Toen de politie hem bij zijn verhoor hierover ondervroeg, antwoordde hij: “Die ene jongen had zeven dagen na zijn geslaagde smokkel nog niets laten weten en was dus duidelijk niet van plan om me te betalen. Ik zie dit als bedrog en daarom dreigde ik ermee om hem te gijzelen in Engeland. Ik ben uiteindelijk betaald geweest via die R. in Irak. Hij ontving de gelden van de familie van die jongen. Via R. ontving mijn broer H. mijn geld in Irak.”

### 2.4.3. | Slachtofferstatuut mensensmokkel

Verschillende slachtoffers kregen het slachtofferstatuut mensensmokkel aangeboden.<sup>351</sup> Het meerderjarige slachtoffer wenste verder naar het VK te reizen. Er was ook een niet-begeleide minderjarige vreemdeling (NBMV) en een gezin met kinderen dat in het smokkelstatuut stapte. De Iraanse familie heeft in haar klacht ook verklaringen afgelegd over de vrouwelijke smokkelslachtoffers die in natura moesten betalen.

#### *a) Niet-begeleide minderjarige vreemdeling in smokkelstatuut*

Een 15-jarige Palestijn, geboren in Syrië (Damascus), was met zijn familie in januari 2014 naar Libanon gevlucht waar ze in een vluchtelingenkamp terecht kwamen. Hij wenste naar het VK gesmokkeld te worden. In maart 2014 vertrok hij als 15-jarige met een visum voor een bedrijf naar de Verenigde Arabische Emiraten en Soedan. Hij had hiervoor € 3.000 betaald aan een smokkelaar in Libanon. In Soedan stond een andere smokkelaar hem op te wachten op de luchthaven van Khartoem. De smokkelaar van Libanon had hem zijn foto gestuurd en bracht hem dan samen met anderen met een kleine open vrachtwagen via de woestijn van Egypte tot in Libië, waar op dat moment een burgeroorlog

heerste.<sup>352</sup> De smokkelaars hadden zware wapens bij. De minderjarige maakte er verschrikkelijke dingen mee. Onderweg stierven er mensen in de woestijn. Ze werden onmiddellijk begraven en er werd verder gestapt. De boot waar hij moest opstappen was 10 meter lang en er zaten 270 mensen op. Ze dwongen hem om onbeschermd op de boot te stappen en al zijn identiteitsdocumenten werden afgenomen toen hij op de boot stapte.

Het minderjarige slachtoffer deed zijn volledige verhaal aan de politie en legde hierbij relevante verklaringen af: “De tocht in de woestijn duurde 7 dagen. We waren met 12 wagens die achter elkaar reden. De begeleiders waren gewapend en hadden ook luchtafweer bij. We zaten met wel 50 mensen in die pick-up met een groot touw rond ons opdat we er niet zouden uitvallen. Soms vielen er wel mensen van de vrachtwagen, en die werden dan door de smokkelaars gewoon dood geschoten en begraven in de woestijn. Iedereen zat daar echt met de schrik op zijn lijf. Vervolgens werd er weer verder gereden. Aangekomen in Libië werden we afgezet bij andere smokkelaars, en verbleven we in Idjdabia, de eerste stad in Libië als je van Egypte komt. Daar verbleven we gedurende 3 dagen in tenten. Hierna werden we naar een boerderij gebracht. Van daaruit gingen we op vrachtwagens naar Bengazi aan de kust. Onderweg kwamen we een wegversperring tegen en diende iedereen uit te stappen en werden we naar een gevangenis gebracht. De gevangenis heet Rajma. In die gevangenis verbleven we 6 maanden en werd ik heel veel mishandeld, gemarteld met elektrische shocks op handen en tanden, en geklopt op mijn hoofd. Sedertdien heb ik onophoudelijke hoofdpijn. Ik werd er gefolterd omdat ik een Palestijn ben uit Damascus (Syrië) en stateloos zonder rechten. Na 6 maanden hebben ze me vrijgelaten en heb ik gedurende een periode van 2 maanden wat gewerkt om geld te verdienen. Vanuit Bengazi ben ik naar Tripoli gegaan, eveneens aan de kust. In Tripoli heb ik € 1.000 gegeven om met de boot naar Italië te gaan. Ik heb de mensen die deze boottochten organiseren gevonden via de man waarvoor ik in Bengazi werkte. Hij was eigenlijk ook een smokkelaar die ik in de gevangenis ontmoette. Op die boottocht hadden enkel sommige kinderen een zwemvest aan. Ik kan niet goed zwemmen en had ook een zwemvest gevraagd, maar ik moest er € 1.000 voor betalen. Dat geld had ik niet. Onderweg werden we door de Italianen met een grote boot opgepikt, waarop we naar een kamp gebracht werden. Daar ben ik vertrokken, verder naar Rome, en vandaaruit naar Berlijn waar een Palestijn me in contact bracht met een Arabische smokkelaar die me op zijn beurt de naam en telefoonnummer van een smokkelaar gaf. Hij nam een foto van me en stuurde deze

<sup>351</sup> We herinneren eraan dat slachtoffers van bepaalde ernstige vormen van mensensmokkel ook kunnen profiteren van de status van slachtoffer van mensenhandel. Dit geldt met name voor minderjarigen en mensen wier leven in gevaar werd gebracht.

<sup>352</sup> Zie boven de externe bijdrage “Vluchtelingen: wanneer mensensmokkel mensenhandel wordt”.

door naar de andere smokkelaar. Hij zette me op een trein die via Nederland naar Brussel reed. De smokkelaar herkende me van de foto, en heeft me dan met de auto naar een bosje gebracht van waaruit we nog een half uur moesten stappen tot aan de parking. Daar heeft hij mij overgeleverd aan twee andere mannen. Er liepen daar ook mannen rond met een bivakmuts die de vrachtwagens open deden. Ik ben met een ladder op een vrachtwagen gestapt. Ik was als eerste aan boord, ongeveer een half uur later is een familie opgestapt, daarna nog een jongen alleen.”

Het slachtoffer kreeg het aanbod van het smokkelstatuut en verklaarde: “Had ik het allemaal op voorhand geweten, ik had de tocht nooit begonnen. Mijn moeder heeft al haar juwelen verkocht om mij een toekomst te kunnen geven in Engeland. Ik bevestig dat ik geïnformeerd werd over de mogelijkheid om mij benadeelde persoon te verklaren en over de rechten die hiermee gepaard gaan. Ik verklaar mij benadeelde persoon en ik voel mij ook slachtoffer van mensensmokkel.”

### *b) Gezin met kinderen in slachtofferstatuut mensensmokkel*

In oktober 2014 contacteerde een anonieme tussenpersoon de lokale politie van Schaarbeek om een Iraans-Koerdisch gezin met twee dochters van 3 en 5 jaar als slachtoffer van mensensmokkel aan te brengen. De politie sprak de volgende ochtend af met het gezin aan de ingang van een hotel. Hier gaf de vader reeds een kort relaas en overhandigde zijn gsm aan de politie. Het gezin volgde de politie naar het politielokaal om er verklaringen af te leggen en klacht neer te leggen. Ter plaatse stelde de politie bij verificatie van twee telefoonnummers in de gsm vast dat deze nummers gekend waren in twee verschillende smokkeldossiers.<sup>353</sup> De politie contacteerde de Brusselse referentiemagistraat mensensmokkel die haar toestemming gaf voor het slachtofferstatuut na hun verhoor.

Het gezin was al zeven keer gesmokkeld en had veel informatie over de smokkelaars, de Britse organisatoren (zie boven) en hun Facebook profielen.<sup>354</sup> De vader verklaarde: “Wij wilden naar Engeland gaan, aangezien ik daar een vriend heb. We zijn op 20 augustus 2014 in Iran vertrokken naar Istanboel, dan Rome, Kopenhagen en uiteindelijk Brussel. Het is pas toen we hier in België aankwamen dat ik SH (latere Koerdische smokkelorganisator van het VK) en SA (Koerdische

smokkelleider in België) ontmoet heb. Ik weet dat ze samenwerken met iemand die bevelen geeft vanuit Engeland, en dat zij slechts een commissieloon krijgen. Die persoon raapt het meeste geld op. Men noemt hem ‘H’ (Arabisch-Iraakse smokkelorganisator in het VK) en hij gebruikt de nummers (...). Zijn profielnaam op Facebook is HB. Mijn echtgenote heeft via een andere dochter de profielnaam van Facebook gekregen van SH. Het gaat om SN. U toont mij deze profielen op uw computer en ik kan u bevestigen dat dit wel degelijk de juiste profielen zijn.”

Zijn verklaring gaf een belangrijk inzicht in de wijze waarop de smokkelslachtoffers hun betalingen met de smokkelaars regelden: “Bij aanvang betaalde ik het equivalent van \$ 70.000 aan mensen uit Iran om het land te kunnen verlaten. Ik heb € 5.000 betaald voor het transport voor mijzelf, mijn echtgenote en mijn twee kinderen hier in België. Ik heb dat bedrag als volgt betaald: bij het vertrek uit Iran heeft mijn broer het equivalent gegeven van £ 6.000 aan de broer van mijn vriend die een restaurant heeft in Engeland, in Liverpool. Mijn vriend heeft dan dat geld gegeven aan ‘H’. Op het ogenblik van de betaling hier had ik € 2.000 op zak die ik cash betaald heb aan SH en SA. Vanuit het VK heeft H via Western Union € 3.000 (van de £ 6.000 die hij al gekregen had) gestuurd die ik hier in Brussel afgehaald heb om aan SH en SA te geven. Sindsdien heb ik niets meer betaald.”

Over de smokkeltransporten van de parkings langs de E-40 via de kust naar het VK verklaarde hij: “Wij zijn meermaals naar de parking gegaan. Over het algemeen was het SH of SA die mij per telefoon contacteerde met de boodschap: “om 23.15 uur moet u met bus 214 gaan tot aan het einde van de lijn”. De bus hield halt voor het hotel (...). Vandaar volgden we een persoon die het traject al te voet afgelegd had, door velden en bossen, om tot aan de parking te geraken. Daar wachtten we tot SH en SA van een andere kant met de wagen aankwamen. Ze parkeerden de wagen altijd op geruime afstand en uit het zicht van de kant van het bos. De eerste keer beval SH ons om onze Iraanse paspoorten te verscheuren. Zodra ik de weg kende, moest ik die tonen aan de personen die nieuw aankwamen. Soms waren we met 30 à 40 personen en SH en SA werden geholpen door 4 à 5 Koerdische smokkelaars. Deze hielden de wacht voor het bos om te melden of er een politiewagen aankwam, of om op de parking te gaan kijken of de vrachtwagenbestuurders in slaap gevallen waren of niet. Toen we in de vrachtwagen moesten kruipen, kwamen SH en SA ons in kleine groepen (5 à 6 personen) halen en enkele uren later een andere groep, enzovoort. Soms hadden ze bestuurders die ze kenden en met wie ze iets regelden om mensen te smokkelen.”

353 Best practice; Zie MYRIA, Jaarrapport Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, pp. 129 en 193.

354 Zie boven deel 2, hoofdstuk 2 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode).

De politie stelde expliciet dat ze hen als slachtoffers en niet als verdachten beschouwde<sup>355</sup> en legde hen de procedure van het slachtofferstatuut uit waarbij ze opgevolgd worden door een gespecialiseerd centrum. Het gezin reageerde positief op het aanbod en gaf hun echte identiteit: “Ik heb gepraat met mijn echtgenote en in het belang van onze kinderen hebben wij beslist dat we dit slachtofferstatuut willen krijgen. Ik geef u ook toe dat mijn identiteit en die van mijn echtgenote identiteiten zijn die werden opgelegd door de mensensmokkelaars SH en SA. Onze echte identiteit is (...)” De politie bracht het gezin over naar het gespecialiseerd slachtoffercentrum in Brussel.

### *c) Meerderjarige krijgt aanbod van slachtofferstatuut mensensmokkel*

Het meerderjarige mensensmokkelslachtoffer was een 29-jarige Somaliër wiens vrouw en driejarig dochtertje in Londen woonde. Hij kwam van Nederland waar hij een erkende vluchteling was, maar ondertussen was zijn verblijfskaart vervallen, en leefde hij als dakloze op straat. In Nederland had hij een persoon ontmoet die contacten had met smokkelaars in België. Hij was met de trein vanuit Rotterdam naar Brussel-Zuid gereden. Hier werd hij opgepikt door de smokkelaar die hem naar een café bracht. Hier zijn toen nog andere mensen aangekomen. Daarna werden ze in een busje gestopt en hebben ze nog een half uurtje gewandeld tot aan de parking. Op aanwijzen van een begeleider zijn ze met zes personen in een vrachtwagen gekropen. De afspraak was dat hij £ 1.000 moest betalen bij aankomst in Londen. Een smokkelaar zou hen daar opwachten om de betaling af te handelen. Een vriend zou hem het geld voorschieten.

De politie bood hem het slachtofferstatuut aan, waarop hij antwoordde: “Ik bevestig dat ik geïnformeerd werd over de mogelijkheid om mij benadeelde persoon te verklaren en over de rechten die hiermee gepaard gaan. Ik wens daarover na te denken. Ik ben wel het slachtoffer van mensenhandel maar het enige wat ik wens is dat ik naar Engeland zou kunnen gaan bij mijn vrouw en kind.”

<sup>355</sup> Best practice; zie MYRIA, Jaarrapport Mensenhandel en Mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, pp.129 en 193.

# Hoofdstuk 3

## Overzicht van de rechtspraak 2016 - begin 2017

### 1. TENDENSEN

*In dit hoofdstuk geeft Myria een overzicht van de relevante rechtspraak uit 2016 en begin 2017 in dossiers van mensenhandel en mensensmokkel.<sup>356</sup> Dit jaar is het overzicht gebaseerd op dossiers waarin Myria zich burgerlijke partij heeft gesteld, op de beslissingen die we hebben ontvangen van de gespecialiseerde opvangcentra voor slachtoffers en op beslissingen die ons zijn meegedeeld door magistraten. Myria geeft ook toelichting bij twee recente uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Tenslotte komen ook twee beslissingen van de Raad van State aan bod, over de tijdelijke administratieve sluiting van een zaak waarin zich feiten van mensenhandel hebben voorgedaan.*

Myria heeft kennis genomen van 68 uitspraken van gerechtelijke autoriteiten. Hieronder overloopt Myria de meest interessante beslissingen, met name 41 uitspraken in 39 zaken in verschillende rechtsgebieden van het land:

- Bij **14 beslissingen** in 13 zaken ging het om feiten van seksuele uitbuiting. Het gaat om uitspraken in het rechtsgebied van de hoven van beroep van Antwerpen (afdeling Antwerpen), Brussel (Franstalige en Nederlandstalig), Gent (Oost-Vlaanderen (Gent en Dendermonde), Luik (afdeling Luik) en Bergen (Charleroi).

Op vlak van **seksuele uitbuiting** zien we een toename van het aantal minderjarige slachtoffers, vooral uit Nigeria. In twee grote dossiers, met een belangrijk internationaal luik, ging het om massagesalons en Thaise escortemeisjes. In twee dossiers zijn in het kader van de Europese samenwerking, gemeenschappelijke onderzoeksteams

opgericht. Opvallend is dat de *loverboy*-techniek nog steeds actueel is, om zowel jonge buitenlandse meisjes, als jonge meisjes die jeugdinstellingen zijn ontvlucht, te verleiden. Een dossier tenslotte heeft betrekking op een hotel, dat voor seksuele uitbuiting en drugshandel werd gebruikt.

- Bij **19 beslissingen** (waarvan 4 in beroep en een door de jeugdrechtbank) gaat het om dossiers van economische uitbuiting. De zaken hadden betrekking op zeer uiteenlopende sectoren en worden per activiteitssector voorgesteld (bouw, horeca, landbouw/tuinbouw, bakkerij, drukkerij, maneges-paardenfokkerij, atelier voor het sorteren van tweedehandskleren, huishoudelijk werk, en in een minder bekende sector, die van de afvalverwerking. Het ging hier om beslissingen binnen het rechtsgebied van alle hoven van beroep: Antwerpen (Antwerpen (afdeling Turnhout en Mechelen), Limburg (afdeling Tongeren), Brussel (Brussel Franstalig, Waals-Brabant, Leuven), Gent (Oost-Vlaanderen (Gent, Dendermonde)) West-Vlaanderen (Brugge), Luik (Luik) en Bergen (afdeling Bergen).

Op vlak van **economische uitbuiting** was er de belangrijke beslissing inzake huishoudelijke uitbuiting in het fameuze "prinsessen van het Conrad" dossier, tegen de prinsessen uit de Verenigde Arabische Emiraten, een beslissing die tot een veroordeling voor mensenhandel heeft geleid. De arbeidsrechtbank van Brussel heeft zich overigens bevoegd verklaard in een zaak van huishoudhulp, waarin een diplomaat en zijn echtgenote, die vroeger in Brussel op post waren, betrokken zijn.

Om tot het besluit te komen dat de arbeidsvoorwaarden strijdig waren met de menselijke waardigheid, een bestanddeel van mensenhandel, hebben de rechters rekening gehouden met de aanwezigheid van volgende elementen: arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden (buitensporige werkuren, verwaarloosbaar loon, geen

<sup>356</sup> Deze beslissingen worden gepubliceerd op de website van Myria: [www.myria.be](http://www.myria.be).

rustdagen), huisvesting in slechte omstandigheden, onder diverse voorwendsels loon inhouden, afhankelijkheid t.o.v. de werkgever (zoals waakhonden, ingehouden paspoort) of het feit dat de werknemer het slachtoffer is geweest van een ernstig arbeidsongeval. In verschillende dossiers zijn ook frauduleuze constructies opgezet om de uitbuiting te verdoezelen zoals fraude met detachering van werknemers of schijnzelfstandigen.

In verschillende sectoren moeten we echter ook vaststellen dat beklagden worden vrijgesproken, o.a. omdat de rechters ten gronde te weinig afweten van mensenhandel of omdat het dossier niet voldoende objectieve elementen bevat om de verklaringen van de werknemer(s) te bevestigen.

Het gebrek aan kennis, bij sommige rechters, van de preventie van mensenhandel heeft men ook kunnen vaststellen in enkele gevallen van seksuele uitbuiting.

Sommige rechtbanken hebben ook besloten, zowel in termen van seksuele als economische exploitatie, bij het toekennen van geconfiscerde bedragen voorrang te geven aan de burgerlijke partijen.

- Bij **8 uitspraken** in 7 zaken gaat het om zaken van mensensmokkel. Het gaat om uitspraken in het rechtsgebied van de hoven van beroep van Antwerpen, Brussel, Gent (Oost- (Gent, Dendermonde) en West-Vlaanderen (Brugge)).

Inzake **mensensmokkel** gaat het meestal om goed gestructureerde organisaties. We stellen vast dat gebedsplaatsen zoals kerken, soms als operationele uitvalsbasis dienen. In een moordzaak konden ook de activiteiten van smokkelaars worden blootgelegd. Tenslotte was er behalve een dossier van Nigeriaanse smokkel met studentenvisa nog een belangrijke zaak waarin een gemeenschappelijk onderzoeksteam is opgericht.

## 2. MENSENHANDEL

### 2.1. | Europees Hof voor de rechten van de mens

Begin 2017 heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: EVRM) twee besluiten genomen met betrekking tot feiten van mensenhandel. In een eerste zaak over huishoudelijke uitbuiting, waarbij twee Filipijnse onderdanen zogenaamd het slachtoffer waren van twee werkgevers uit de Verenigde Arabische Emiraten, is het Hof tot het besluit gekomen dat er geen sprake was van schending van het Verdrag. We geven dit besluit toch mee omdat het de situatie illustreert waarmee huishoudpersoneel in de Golfstaten te maken krijgt. De correctionele rechtbank van Brussel heeft zich in juni 2017 immers moeten buigen over gelijkaardige feiten, die prinsessen die uit ditzelfde land afkomstig waren, ten laste werden gelegd.<sup>357</sup>

Een tweede besluit was interessanter en betreft aantijgingen van mensenhandel tegenover Bengalese migranten die in de fruitpluk in Griekenland werkten. De bijzondere ernstige feiten hebben geleid tot een veroordeling van de Griekse staat, waarbij het Hof oordeelde dat Griekenland deze werknemers geen effectieve bescherming heeft geboden.

#### 2.1.1. | Europees Hof voor de Rechten van de Mens, zaak J. versus Oostenrijk, 17 januari 2017 (verzoek nr. 58216/12) (verzoek nr. 58216/12)<sup>358</sup>

Deze zaak betreft het onderzoek dat de Oostenrijkse overheden hebben gevoerd naar vermoedelijke feiten van mensenhandel. De verzoeksters waren beide Filipijnse onderdanen die naar Dubai in de Verenigde Arabische Emiraten waren getrokken om er als huishoudpersoneel of au pair meisjes te werken voor een familie of naasten van die familie. Ze beweerden dat hun werkgevers hun paspoort hadden afgenomen, hen slecht hadden behandeld en uitgebuit. Zo zouden ze verplicht geweest zijn extreem veel uren na elkaar te moeten werken, zonder het afgesproken loon te krijgen. Ze zouden slecht zijn

<sup>357</sup> Zie in dit verband verder, punt 2.3.9.

<sup>358</sup> De uitspraak is beschikbaar via de volgende link: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-170630"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{).

behandeld en fysiek en moreel bedreigd. Hun werkgevers zouden hen ook zo hebben behandeld tijdens een kort verblijf in Wenen, waar ze mee naartoe waren gereisd.

In Wenen konden ze uiteindelijk ontsnappen. Ze vonden er onderdak bij de Filipijnse gemeenschap. Negen maanden later namen ze contact op met een lokale en door de overheid gesubsidieerde NGO, die actief was in de strijd tegen de mensenhandel in Oostenrijk. Uiteindelijk dienden ze via deze NGO een strafklacht in tegen hun werkgevers.

De Oostenrijkse overheden verklaarden zich evenwel niet bevoegd om zich te buigen over inbreuken die in het buitenland zouden zijn gepleegd. Ze seponerden verder ook de klacht met betrekking tot de feiten die zich in Oostenrijk hadden voorgedaan.

De verzoeksters bleven erbij dat ze slachtoffer waren geweest van dwangarbeid en mensenhandel en dat de Oostenrijkse overheden geen effectief en volledig onderzoek hadden gevoerd naar hun verklaringen in dat verband. Zo voerden ze o.a. aan dat de incidenten in Oostenrijk niet als een alleenstaand feit konden worden beschouwd en dat de Oostenrijkse overheden verplicht waren om ook onderzoek te voeren naar wat in het buitenland was gebeurd.

Toch heeft het Hof geoordeeld dat de Oostenrijkse overheden hun plichten waren nagekomen om de verzoeksters als (potentiële) slachtoffers van mensenhandel te beschermen. Het Hof heeft geoordeeld dat noch artikel 4 (verbod op dwangarbeid), noch artikel 3 (verbod op onmenselijke en vernederende behandelingen) van het Europees Verdrag inzake de Rechten van de Mens waren geschonden. Zo heeft het Hof er in het bijzonder op gewezen dat het Verdrag Oostenrijk niet verplichtte om onderzoek te voeren naar het ronselen van de verzoeksters in de Filipijnen, noch naar hun beweringen als zouden ze in de Verenigde Arabische Emiraten zijn uitgebuit. Volgens het Hof eist artikel 4 van het Verdrag van de staten niet dat ze een universele rechtsmacht vestigen inzake in het buitenland gepleegde mensenhandel.

Wat de feiten in Oostenrijk in het bijzonder betreft, besloot het Hof dat de overheid in casu alle maatregelen had getroffen die men redelijkerwijze van haar mocht verwachten. Zo konden de verzoeksters tijdens hun verhoren door speciaal opgeleide politieagenten rekenen op bijstand van een NGO en hadden ze een verblijfs- en arbeidsvergunning gekregen waarmee ze legaal in Oostenrijk konden verblijven. Het Hof heeft tenslotte ook geoordeeld dat hun beweringen over hun verblijf in Wenen voldoende waren onderzocht en dat, rekening houdend met de beschikbare feiten en bewijzen, de inschatting van de overheden redelijk was geweest.

### 2.1.2. | Europees Hof voor de Rechten van de Mens, zaak Chowdury en andere versus Griekenland, 30 maart 2017, (verzoek nr. 21884/15)<sup>359</sup>

In deze zaak gaat het om 42 Bengalese onderdanen die in Griekenland verbleven. Ze hadden geen arbeidsvergunning toen ze in Athene en andere delen van Griekenland werden gerekruteerd om voor de grootste aardbeienkwekerij van Griekenland te werken. Er was hen een loon van € 22 voor zeven uur werken en € 3 per overuur beloofd. Ze werkten in extreme fysieke omstandigheden: elke dag, van 7 tot 19 uur, onder toezicht van gewapende bewakers. Hun werkgevers hadden hen verwittigd dat ze hun loon alleen zouden krijgen als ze bleven werken. Bovendien woonden de verzoekers in geïmproviseerde hutten zonder toilet of stromend water.

Tot driemaal toe ondernamen ze een staking om hun achterstallige loon op te eisen, maar dat was tevergeefs. Uiteindelijk namen de werkgevers andere Bengalese migranten aan. Een honderdtal arbeiders, die vreesden dat ze hun loon niet meer zouden zien, trokken naar de twee werkgevers om het op te eisen. Een van de gewapende bewakers opende het vuur en verwondde 30 arbeiders, waaronder 21 verzoekers. Deze werden naar het ziekenhuis gebracht en later door de politie verhoord.

De twee werkgevers, de bewaker die de schoten loste en een ploegbaas werden aangehouden en vervolgd wegens poging tot doodslag (wat later in ernstig lichamelijk letsel werd omgezet) en mensenhandel. De rechtbank van Patras sprak hen evenwel vrij van de ten laste gelegde feiten van mensenhandel en veroordeelde de gewapende bewaker en een van de werkgevers alleen voor ernstig lichamelijk letsel en illegaal gebruik van vuurwapens. De procureur verwierp de vraag van de verzoekers om beroep aan te tekenen tegen het arrest van de rechtbank. Deze was namelijk van mening dat de beschuldiging van mensenhandel niet juist was onderzocht.

Voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens voerden de verzoekers aan dat ze aan gedwongen of verplichte arbeid waren onderworpen. Ze stelden bovendien dat de Griekse staat niet alleen de plicht had te verhinderen dat ze aan een situatie van mensenhandel werden onderworpen, maar ook hiertoe preventieve maatregelen te treffen en de werkgevers te straffen.

<sup>359</sup> Het vonnis is beschikbaar via de volgende link: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-172365"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{).

Het Hof besloot dat er sprake was van schending van artikel 4, § 2 (verbod op gedwongen arbeid) van het Verdrag, en oordeelde dat de Griekse staat de verzoekers onvoldoende had beschermd.

Het Hof wees er in het bijzonder op dat de situatie van de verzoekers wel degelijk aan mensenhandel en gedwongen arbeid beantwoordde, en preciseerde dat uitbuiting door werk een onderdeel van mensenhandel is. Het benadrukte dat de rechtbank van Patras de van mensenhandel beschuldigde personen had vrijgesproken vanuit de stelling dat de arbeiders niet in de absolute onmogelijkheid verkeerden zichzelf te verdedigen en dat hun bewegingsvrijheid niet in het gedrang was, aangezien ze vrij waren hun werk op te geven. Het Hof oordeelde evenwel terecht dat de beperking van de bewegingsvrijheid geen voorwaarde *sine qua non* is om een situatie als gedwongen arbeid of zelfs mensenhandel te beschouwen. Er kan immers sprake zijn van mensenhandel, ook al heeft het slachtoffer bewegingsvrijheid.

Het Hof oordeelde dat de Griekse staat in dit geval haar verplichting niet naleefde om de mensenhandel te voorkomen, de slachtoffers te beschermen, de gepleegde misdrijven doeltreffend te onderzoeken en de verantwoordelijken voor de mensenhandel te straffen.

## 2.2. | Seksuele uitbuiting

### 2.2.1. | Nigeriaanse netwerken

Meerdere uitspraken hebben betrekking op Nigeriaanse netwerken, die ook minderjarigen uitbuiten.

Een eerste dossier betreft een Antwerps netwerk, dat jonge vrouwen ronselde om ze seksueel uit te buiten. Het netwerk werd **op 23 mei 2016 veroordeeld door de correctionele rechtbank van Antwerpen**.<sup>360</sup>

Drie beklagden worden in deze zaak vervolgd voor mensenhandel met het oog op uitbuiting van prostitutie en andere vormen van seksuele uitbuiting in de periode 2014 en 2015. Het onderzoek betreft drie jonge Nigeriaanse vrouwen die in Nigeria geronseld en naar België gebracht werden. De twee hoofdbeklaagden waren Nigeriaanse

zussen. Een vierde beklagde werd geïdentificeerd als een geldkoerier die het geld naar Nigeria versluisde. Hij werd vervolgd voor witwaspraktijken.

De smokkel naar België werd mede door een van de 4 beklagden georganiseerd. Eenmaal toegekomen in België moesten de meisjes zich prostitueren zodat ze hun schuld van € 60.000 konden afbetalen. Het geld dat ze verdienden moesten ze bijna volledig afstaan. Zowel de meisjes als hun familie in Nigeria werden onder druk gezet door middel van voodoo-rituelen.

De rechtbank veroordeelde de drie hoofdbeklaagden voor mensenhandel met de verzwarende omstandigheden, waarvan een bij verstek. De vierde beklagde wordt veroordeeld voor witwaspraktijken. De rechtbank oordeelde dat de verklaringen van de slachtoffers overeenstemden en dat er ook objectieven elementen waren die hun verklaringen bevestigden, zoals telefonieonderzoek, telefoontaps, observaties, gelden die bijna wekelijks werden overgemaakt via officiële weg zoals Western Union en via onofficiële weg via koeriers. Bij huiszoekingen werden slachtoffers aangetroffen, aanzienlijke geldsommen, en documenten met betrekking tot de geldtransacties.

De twee zussen werden veroordeeld voor respectievelijk 30 en 40 maanden gevangenisstraf en een geldboete van respectievelijk € 24.000 en € 18.000. De derde beklagde werd bij verstek veroordeeld tot 4 jaar gevangenisstraf en een geldboete van € 6.000. De vierde tot 1 jaar gevangenisstraf en € 1.000 geldboete, gedeeltelijk met uitstel. De rechtbank verklaarde ook geldsommen verbeurd.

Een tweede zaak betreft een grootschalig onderzoek dat tot de ontmanteling van een belangrijk, Nigeriaans netwerk leidde. Begin 2016 werden reeds enkele leden van dit netwerk veroordeeld in eerste aanleg.<sup>361</sup> Een van de beklagden, die bij verstek werd veroordeeld, tekende beroep aan tegen het vonnis. **Op 30 juni 2016 deed de Nederlandstalige correctionele rechtbank van Brussel uitspraak in de zaak**.<sup>362</sup>

De zaak kwam aan het licht doordat de politiediensten bij een patrouille in de buurt van het Brusselse Noordstation een meisje in een vitrine aantreffen dat hen niet bekend was. Het meisje bleek onwettig in het land te zijn, en

<sup>360</sup> Correctionele rechtbank van Antwerpen, afdeling Antwerpen, 23 mei 2016, kamer AC4 (beroep).

<sup>361</sup> Nederlandstalige correctionele rechtbank van Brussel, 5 februari 2016, 46<sup>ste</sup> kamer. Zie Jaarverslag mensenhandel en mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, p. 141. Deze uitspraak staat gepubliceerd op de website van Myria: [www.myria.be](http://www.myria.be).

<sup>362</sup> Nederlandstalige correctionele rechtbank van Brussel, 30 juni 2016, 46<sup>ste</sup> kamer bis (definitief).

verklaarde te verblijven in het pand van de beklagde. Het meisje werd ondervraagd en er werden tapmaatregelen genomen in het kader van het onderzoek.

Uit een grootschalig onderzoek bleek zij slechts één van de slachtoffers van een groter Nigeriaans prostitutienetwerk te zijn. Jonge meisjes werden vanuit Nigeria via Libië en Italië naar België gesmokkeld om zich hier te laten prostitueren. De meisjes betaalden veel geld voor de reis naar Europa, soms tot € 30.000 of € 40.000. Dat geld moesten ze dan nadien via hun prostitutieactiviteiten terugbetalen. De meisjes en hun familie in Nigeria werden onder druk gezet via voodoo-praktijken. Ze verdienden € 20 per klant, geld dat ze moesten afgeven aan hun 'madam', waar bovenop ze ook nog eens huurgeld moesten betalen. Soms prostitueerden de meisjes zich in de carré van hun 'madam' of van andere vrouwen via het 'Yemeshe'-systeem. Dit is een modus operandi in het Nigeriaanse prostitutiemilieu waarbij een meisje dat geen vaste prostitutieplaats heeft, de mogelijkheid krijgt van een contractuele prostituee om zich voor enkele uren te prostitueren achter haar vitrine. Het meisje moet dan een soort huurgeld betalen door 50% van haar inkomen af te staan aan de contractuele prostituee. Het geld dat ze overhielden moesten ze in een 'spaarpot' steken die de 'madam' beheerde. Tijdens het onderzoek werd de boekhouding gevonden van een van de 'madammen' waar ze alle bedragen die ze ontving bijhield per datum. Daaruit bleek dat deze een gemiddeld inkomen van €12.000 à € 14.000 per maand had.

De beklagde werd schuldig bevonden voor het misdrijf mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting. Zij stelde ontegensprekelijk daden die bijdroegen tot de 'levering' van meisjes in het prostitutiemilieu. Ook de verzwarende omstandigheden dat er misbruik werd gemaakt van de kwetsbare positie van de slachtoffers werd bewezen geacht. De rechtbank tilde zwaar aan het feit dat de slachtoffers een levensgevaarlijke reis per boot over de Middellandse Zee moesten maken waarbij ze op zee moesten gered worden. De rechtbank oordeelde ook dat er sprake was van een gewoonte en dat de beklagde samen met haar kompanen een gestructureerde vereniging vormden.

Daarnaast werd de beklagde ook schuldig geacht bij de exploitatie van prostitutie met de verzwarende omstandigheid misbruik te hebben gemaakt van de kwetsbare toestand van het slachtoffer, het deelnemen aan activiteiten van een criminele organisatie en daarnaast ook voor het illegaal vergaren van inkomsten uit de exploitatie van de slachtoffers.

De beklagde werd veroordeeld tot 30 maanden gevangenisstraf en een geldboete van € 12.000, waarvan

een deel met uitstel. Daarnaast sprak de rechtbank een verbeurdverklaring uit.

Tot slot blijkt uit een uitspraak van de **Nederlandstalige correctionele rechtbank van Brussel op 28 maart 2017** dat sommige Nigeriaanse netwerken hun eigen systeem voor geldoverdracht hebben.<sup>363</sup>

In dit dossier van seksuele uitbuiting worden zes verschillende beklagden vervolgd voor mensenhandel met verzwarende omstandigheden, seksuele uitbuiting van zowel minderjarige als meerderjarige slachtoffers, bendevoorming en witwaspraktijken. Het gerechtelijk onderzoek had een netwerk in kaart gebracht dat jonge meisjes vanuit Nigeria naar België smokkelde om ze in de prostitutie te laten werken. De hoofdbeklaagde werd onder anderen geholpen door haar moeder in Nigeria en haar broer. De moeder ronselde jonge meisjes onder het mom dat ze in België zouden kunnen studeren of werken als kinderoppas. Voor hun vertrek moesten ze voodoo-rituelen ondergaan, waarmee nadien weerspannige meisjes en hun families konden worden bedreigd.

De meisjes werden via Nigeria en Niger naar Libië gesmokkeld waar ze op bootjes gezet werden richting Italië. De tocht over de Middellandse zee was levensgevaarlijk. Een slachtoffer vertelde dat het bootje water begon te maken en ze gered werd op volle zee door de Italiaanse kustwacht. Eenmaal toegekomen in Italië kwamen ze in vluchtelingenkampen terecht waar ze werden opgepikt en naar België gebracht. In België werd hen verteld dat zij een schuld hadden opgebouwd van € 35.000 die ze moesten terugbetalen via prostitutie. Vaak werden ze ook geleverd aan andere Nigeriaanse 'madammen' die de meisjes besteld hadden. De meisjes moesten al hun opbrengsten afgeven. Als ze niet gehoorzaamden of te weinig opbrachten, werd geweld gebruikt of werden ze via voodoo bedreigd.

Het geld dat de meisjes binnenbrachten werd via een vennootschap en via het systeem van de 'Black Western Union' overgemaakt naar Nigeria. Om de officiële geldtransfertaansluitingen te vermijden maakte het Nigeriaanse criminele milieu gebruik van een eigen transfertsysteem, dat geen sporen achterliet, om cash-geld over te maken aan de begunstigden in Nigeria. Het geld werd afgegeven in een 'shop' die ook dienst deed als kapperszaak. Er werd daar nota genomen van de te verzenden bedragen en men deelde de geldende wisselkoersen mee. Dit geld werd dan op zeer regelmatige tijdstippen, quasi maandelijks, door enkele beklagden,

<sup>363</sup> Nederlandstalige correctionele rechtbank van Brussel, 28 maart 2017, 60<sup>ste</sup> kamer (definitief).

verborgen in bagage, naar Nigeria gebracht. In Nigeria runde een van de beklaagden een winkel/bureau waar de begunstigen hun bedragen konden komen afhalen mits betaling van een commissie van 10% op het verzonden bedrag. Het geld verdiend door de uitbuiting van prostitutie werd door beklaagden witgewassen door er huizen te kopen en te verbouwen.

De rechtbank achtte de meeste feiten voor bewezen. Het strafdossier bestond uit verschillende geloofwaardige verklaringen van slachtoffers en de inhoud van talrijke tagesprekken. De rechtbank oordeelde dat zowel het materiele als het morele bestanddeel van het misdrijf mensenhandel aanwezig waren. Ook de verzwarende omstandigheden werden weerhouden, namelijk dat het misdrijf gepleegd was ook ten aanzien van minderjarige meisjes, er misbruikt werd gemaakt van de kwetsbare toestand van de slachtoffers, er gebruik werd gemaakt van listige kunstgrepen, de criminele activiteit een gewoonte was en de beklaagden het misdrijf pleegden als een criminele organisatie.

De rechtbank veroordeelde de beklaagden tot gevangenisstraffen tussen de 40 maanden en de 6 jaar, en geldboetes tussen € 12.000 en € 108.000. Er werden ook grote geldsommen verbeurd verklaard.

Myria en een slachtoffer stelden zich burgerlijke partij. Myria kreeg een morele en materiele schadevergoeding van € 1.500. Het slachtoffer kreeg een materiele schadevergoeding van € 200 en een morele schadevergoeding van € 2.500.

## 2.2.2. | Thaise en Chinese massagesalons

In twee belangrijke zaken waren een Thais en een Chinees massagesalon betrokken.

Het eerste dossier, waarbij een rogatoire commissie werd uitgestuurd, betreft een Belgisch-Thaise bende. Deze zaak werd behandeld door de **correctionele rechtbank van Dendermonde op 11 oktober 2016**.<sup>364</sup>

In deze zaak werden 20 beklaagden vervolgd. De feiten deden zich voor tussen 2006-2008 in voornamelijk België en Thailand. De beklaagden werden vervolgd voor mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting, met de verzwarende omstandigheden dat misbruik werd

gemaakt van de kwetsbare situatie van de slachtoffers, de activiteit een gewoonte was en plaats vond binnen een criminele organisatie. Daarnaast werden ze vervolgd voor het houden van een huis van ontucht en prostitutie met verzwarende omstandigheden, leiderschap en deelname aan een criminele organisatie, bendevoering, huisjesmelkerij, antiwitwaspraktijken, heling en poging tot oplichtingen. Ook het onderzoek bestond uit twee luiken, enerzijds het onderzoek naar mensenhandel en de uitbating van prostitutie en anderzijds, het financieel onderzoek, naar transacties met gestolen cheques.

De zaak kwam aan het licht toen de lokale politie begin 2008 geruchten hoorde over de uitbating van een Thais massagesalon in Wetteren dat eigenlijk een dekmantel voor prostitutie was. Enkele weken later kreeg zij bericht uit Thailand dat enkele Belgische onderdanen betrokken waren bij de uitbating van Thaise prostituees in België. Er werd naar aanleiding hiervan een opsporingsonderzoek gevoerd. Er werd nagegaan wie de zaakvoerder van het massagesalon was en er gebeurden observaties waaruit werd vastgesteld dat verschillende beklaagden regelmatig aanwezig waren in het massagesalon, waaronder ook de advocaat, en dat het salon gemiddeld 30 klanten per dag ontving. Nadien werden administratieve controles uitgevoerd en een controle op vraag van de Dienst Vreemdelingenzaken. Sommige meisjes in onwettig verblijf werden daarbij aangehouden en in een gesloten centrum geplaatst. Verschillende van de slachtoffers werden ondervraagd. Ze verklaarden dat ze in Thailand gerekruteerd waren via een Thaise organisatie om naar België te komen. De meeste meisjes hadden in hun land al geldzorgen. Sommige wisten dat ze in de prostitutie zouden terecht komen. De meesten spraken enkel Thais. Ze verklaarden dat ze met een Zweeds Schengenvisum voor toeristen naar Europa waren gekomen. Eenmaal in België kregen ze te horen dat ze een schuld hadden opgebouwd van € 15.000. Dit moesten ze afbetalen door massages te geven. Ze moesten daarvan alle winsten afgeven. Op het einde als alle schulden waren afbetaald kregen ze de helft van hun inkomsten terug. Daarnaast betaalden ze wekelijks ook nog € 80 voor huur en kosten. Ze moesten € 50 per half uur massage vragen en € 80 per uur. In deze prijs was masturbatie inbegrepen. Als klanten nog verdere seksuele contacten wouden moesten ze hiervoor een meerprijs van € 50 betalen. Het geld uit de seksuele contacten mochten de meisjes houden. Het duurde op die manier twee tot drie maanden vooraleer ze hun schulden hadden afbetaald. De meisjes konden bovendien niet anders dan nog bij te verdienen met seksuele contacten om in hun dagelijkse levensonderhoud te voorzien. De meisjes moesten daarnaast zelf hun condooms kopen. Er werden instructies gegeven over hoe de condooms te laten verdwijnen door ze in stukken te knippen en in het toilet te gooien of in een leeg blikje te steken en plat te

<sup>364</sup> Correctionele rechtbank Oost-Vlaanderen, afdeling Dendermonde, 11 oktober 2016, kamer D19D. Zes beklaagden werden bij verstek berecht. Een op tegenspraak berechte beklaagde tekende beroep aan tegen de beslissing. Het arrest wordt verwacht voor 11 september 2017.

drukken. Ze werkten 7 op 7 en behandelden gemiddeld elk 5 klanten per dag. Ze verlieten de woning nauwelijks.

De meisjes die niet hard genoeg hun best deden of niet met een klant wilden meegaan werden bedreigd met terugsturing naar Thailand. Hoewel sommige meisjes wisten waarvoor ze naar België kwamen, voelden ze zich uitgebuit.

Het onderzoek werd gevoerd door huiszoeken, gecombineerd met de resultaten van de telefoontaps, verklaringen, laptop analyse, een rogatoire commissie naar Thailand, etc.

De hoofdbeklaagde was de eigenlijke baas van het massagesalon. Hij had het salon opgestart met zijn echtgenote. Daarnaast was hij ook medevenoot van een Britse firma. Deze firma werd opgericht op aanraden van de boekhouders en financiële raadgevers van de beklaagde. Door de Thaise meisjes medezaakvoerders te laten maken konden ze de vreemdelingenregelgeving omzeilen. Hij had contacten met de Thaise reisorganisatie (T.C.), waar hij de meisjes bij bestelde. Deze organisatie regelde de visa, vliegtuigtickets, paspoorten etc. Met hen had hij ook afgesproken om de schuldprijs uiteindelijk op € 15.000 vast te leggen, waarvan T.C. € 3.000 kreeg en hijzelf een winstmarge had van € 7.500. Vanaf eind 2008 zou hij maandelijks twee meisjes naar België laten sturen. De echtgenote van de hoofdbeklaagde was op de hoogte van het reilen en zeilen van het massagesalon. De andere beklagden moesten aan haar rapporteren bij afwezigheid van de baas in het buitenland. Ook na zijn voorlopige invrijheidstelling informeerde de hoofdbeklaagde zich nog om een nieuw massagesalon op te starten. Bovendien probeerde hij de slachtoffers te beïnvloeden om voor hem gunstige verklaringen af te leggen.

De andere twee hoofdbeklagden zorgen voor de praktische en dagelijkse organisatie van het massagesalon. Een van hen was getrouwd met een van de eerste Thaise meisjes die naar België gekomen was. Zij diende als tussenpersoon tussen de meisjes en de bazen, en gaf hen de instructies door.

Ook werden de twee boekhouders en de advocaat vervolgd. De boekhouders gaven advies rond financiële constructies van het massagesalon en waren goed op de hoogte van de activiteiten. De advocaat gaf advies rond vreemdelingenrecht en liet zich daarvoor in natura uitbetalen door diensten in het massagesalon. Bovendien ging hij langs bij de slachtoffers in de gesloten centra om hen verklaringen te ontfutselen die ze in het kader van het onderzoek hadden afgelegd tegen de beklagden.

Via de rogatoire commissie naar Thailand kon via het IP-adres van de e-mails<sup>365</sup> van de firma T.C. , de contactgegevens etc achterhaald worden dat deze firma werd uitgebaat door twee Thaise vrouwen en opereerde vanuit een internetshop/reisbureau,<sup>366</sup> uitgebaat door een nog andere beklaagde en haar echtgenoot. Ook zij werd vervolgd in deze zaak, naast de twee Thaise vrouwen die de firma uitbaten.

De rechtbank oordeelde dat er sprake was van seksuele uitbuiting. Het feit dat de meisjes ermee hadden ingestemd deed daar geen afbreuk aan. Ze bevonden zich in een kwetsbare positie, ze hadden geen andere keuze dan zich seksueel te laten uitbuiten. De rechtbank beoordeelde de tenlasteleggingen ten aanzien van elke beklaagde individueel. Een zestal beklagden werden bij verstek veroordeeld. De hoofdbeklaagde en zijn echtgenote werden schuldig bevonden aan het misdrijf mensenhandel met verzwarende omstandigheden. Ook voor de twee andere hoofdbeklagden werden de feiten voor bewezen geacht. Voor een andere beklaagde vond de rechtbank dat er onvoldoende elementen waren om aan te tonen dat hij meer had gedaan dan louter voorbereidingshandelingen treffen en zich had teruggetrokken nog voor het misdrijf plaatsvond. Voor de beklaagde die vroeger zelf als 'masseur' gewerkt had in het massagesalon meende de rechtbank dat, hoewel zij onmiskenbaar bijdroeg tot de seksuele uitbuiting, ze niet handelde met het oogmerk de masseuses uit te buiten, noch nam ze hier wetens en willens aan deel. De beklaagde verkeerde zelf nog in een kwetsbare positie ten gevolge van haar eigen precaire sociale toestand. De rechtbank oordeelde dat er sprake was van morele overmacht in hare hoofde en sprak haar vrij voor het misdrijf mensenhandel. Ook de drie beklagden in Thailand die onder de naam T. C. werkten werden schuldig bevonden aan mensenhandel. De vijf hoofdbeklagden werden ook schuldig bevonden aan het houden van een huis van ontucht en prostitutie. Daarnaast oordeelde de rechtbank dat de meisjes werden gehuisvest in omstandigheden in strijd met de menselijke waardigheid en meende dat de hoofdbeklagden ook schuldig waren aan huisjesmelkerij. De rechtbank oordeelde dat alle constitutieve elementen aanwezig waren om te kunnen spreken van een criminele organisatie, waarin elk beklaagde een rol had. Verschillende beklagden werden ook schuldig geacht aan heling en de poging tot oplichting.

<sup>365</sup> Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 2 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode).

<sup>366</sup> Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 1, punt 1 (de rol van sociale media en internet bij mensenhandel), en hoofdstuk 2, punt 6 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode).

Tijdens de procedure wierpen verschillende beklagden een schending in van de redelijke termijn. Hoewel het een complex dossier was met onder meer verschillende rogatoire commissies naar het VK, Nederland, Thailand, Zwitserland, Zweden en Rwanda, moest de rechtbank oordelen dat er een overschrijding was van de redelijke termijn en dat ze daar rekening mee moest houden bij de strafmaat. De hoofdbeklaagden werden veroordeeld tot respectievelijk 3 jaar met uitstel, 2 jaar met probatie-uitstel, 20 maanden met probatie-uitstel, en enkelen kregen een eenvoudige schuldverklaring. Enkel de drie Thaise vrouwelijke beklagden achter T. C. werden bij verstek veroordeeld tot effectieve gevangenisstraffen van 2 jaar en 3 jaar en tot geldboetes.

De rechtbank sprak verschillende verbeurdverklaringen van hoge bedragen en van voertuigen uit.

Myria en enkele slachtoffers stelden zich burgerlijke partij. Myria kreeg een schadevergoeding van € 1 en de burgerlijke partijen kregen een schadevergoeding van respectievelijk € 26.000 en € 16.850, telkens het bedrag van de ‘schuldverbintenis’ en de onkosten en € 1.000 morele schade.

De andere zaak met betrekking tot een massagesalon werd behandeld door het **hof van beroep van Brussel op 16 november 2016**.<sup>367</sup>

Een Belgisch-Chinees koppel, dat een massagesalon uitbaatte, werd vervolgd wegens mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting van een jonge Chinese vrouw, die illegaal in het land verbleef, en wegens het uitbaten van een huis van ontucht en prostitutie. In eerste aanleg had de correctionele rechtbank van Waals-Brabant<sup>368</sup> de ten laste gelegde feiten bewezen verklaard. Hij beval daarbij de teruggave aan de burgerlijke partij van de verbeurdverklarde bedragen die bij de beklagden in beslag werden genomen onder de vorm van vermogensvoordelen die in hun bezit werden aangetroffen. Daarnaast wees hij aan de burgerlijke partij de verbeurdverklarde bedragen toe per equivalent onder de vorm van vermogensvoordelen die niet in het vermogen van de beklagden werden gevonden.

Het dossier ging aan het rollen na de klacht van de werkneemster, die zich burgerlijke partij stelde. Ze verklaarde dat ze verplicht werd om na afloop van de massages prestaties van seksuele aard uit te voeren en dat ze slechts de helft van de winst ontving. Ze leefde ter plaatse. Toen ze een einde wilde maken aan deze situatie

en liet weten dat ze wou vertrekken, merkte ze enkele dagen later dat haar paspoort en een geldsom van € 2.550 uit haar bagage verdwenen waren.

Het hof achtte de tenlastelegging bewezen op basis van het strafdossier. Op basis van de onderzoekselementen kon worden vastgesteld dat er wel degelijk seksuele massages plaatsvonden (verklaring van het slachtoffer, verhoor van de klanten, commentaren in een forum op een website,<sup>369</sup> aanwezigheid van gebruikte handdoeken met spermasporen op de plaats van de feiten). Bovendien waren de verklaringen van het slachtoffer uitgewerkt en gedetailleerd, terwijl de verklaringen van de beklagden onwaarschijnlijk, niet constant en tegenstrijdig waren.

Het hof verzwaarde de in eerste aanleg uitgesproken straffen van respectievelijk 8 en 10 maanden tot 1 jaar en 15 maanden. De vrouwelijke beklagde kreeg enkel een voorwaardelijke straf.

Daartegenover beschouwde het hof de boetes, opgelegd in eerste aanleg (€ 2.000 en € 3.000) te hoog. Het verlaagde ze respectievelijk tot € 1.000 (€ 6.000 door vermeerdering met opdecimen) en € 2.000 (€ 12.000 door vermeerdering met opdecimen).

Daarnaast bevestigde het de burgerlijke maatregelen van het vonnis. De werkneemster die zich burgerlijke partij had gesteld, kreeg een naar billijkheid vastgestelde morele schadevergoeding van € 2.000 toegewezen, rekening houdend met de opgelopen psychologische schade, en een opvangcentrum ontving een symbolische vergoeding van € 1. Het hof preciseerde ook dat de eerste rechters de artikels 43*bis*, lid 3 en 44 van het Strafwetboek<sup>370</sup> correct hadden toegepast door de verbeurdverklarde bedragen, aangetroffen in het vermogen van de beklagden (€ 2.450) aan de burgerlijke partij terug te geven tot vergoeding van haar materiële schade (vastgesteld op € 3.192), en door aan deze laatste een verbeurdverklard bedrag per equivalent toe te wijzen (€ 371 op een aanvulling van € 742, te betalen door de beklagden).

369 Zie ook deel 2, hoofdstuk 4 (sociale media en internet als onderzoeksmethode).

370 Volgens deze artikels mag de verbeurdverklaring geen afbreuk doen aan de rechten van de burgerlijke partijen die slachtoffers van het misdrijf zijn, en moet de rechter de teruggave of toewijzing bevelen van de verbeurdverklarde zaken die hen toebehoren of van de verbeurdverklarde zaken die gelden als vervanging of equivalent van de zaken die hen toebehoren.

367 Brussel, 16 november 2016, 14<sup>de</sup> k.

368 Corr. Waals-Brabant, 22 mei 2014, 2<sup>de</sup> k. (niet gepubliceerd).

### 2.2.3. | Thaise escortdames

Dit dossier, waarover de **correctionele rechtbank van Luik op 16 november 2016** uitspraak deed, betreft de handel en smokkel van jonge, Thaise vrouwen via een goed georganiseerd, beproefd mechanisme.<sup>371</sup> De jonge vrouwen moesten zich prostitueren in appartementen in Luik, Brussel en Aarlen.

Vier beklagden - twee Thaise vrouwen, een Pakistaan en een Roemeen - werden voor diverse tenlasteleggingen vervolgd. In het geval van de eerste drie was dit mensenhandel en mensensmokkel, rekrutering en uitbuiting van prostitutie tegenover meerdere Thaise jongedames. Ze werden ook vervolgd wegens het verspreiden van publiciteit voor het aanbieden van diensten van seksuele aard door deze jonge vrouwen via talrijke advertenties op een website van seksuele aard, onder de rubriek 'Escortes en massages.' De Roemeense en de Pakistaanse beklagde werden vervolgd voor dezelfde tenlasteleggingen (behalve die van smokkel en publiciteit), maar tegenover twee Roemeense meisjes.

Vier Thaise slachtoffers stelden zich burgerlijke partij.

De rechtbank gaf een gedetailleerde beschrijving van de feiten. Het dossier werd begin januari 2015 ingeleid. De lokale politie van Luik werd op de hoogte gebracht van de aanwezigheid van Thaise prostituees in een gebouw in Luik. Er werden twee jonge vrouwen gezien die er blijkbaar talrijke klanten ontvingen in een appartement op de tweede verdieping. Dezelfde maand werd de politie getipt dat voor het betreffende gebouw een voertuig met Britse nummerplaat geparkeerd stond. Het voertuig werd gebruikt door een man die geregeld dames die op deze plaats werkten, afzette en ophaalde. Bij de controle en doorzoeking van het voertuig werden meerdere gsm-toestellen gevonden. Er werd onderzoek gevoerd op basis van de bijnamen van meisjes en de nummers waarnaar van op deze toestellen werd gebeld, wat leidde tot de ontdekking van diverse advertenties die sinds meerdere maanden werden gepubliceerd op een website van seksuele aard, waarop deze namen en nummers voorkwamen.<sup>372</sup>

Op basis van een nummer waarnaar van op een van de gsm-toestellen werd gebeld, ontdekten de speurders via Google ook een site voor *escort girls* en twee andere websites met gelijksoortige advertenties als op de eerder ontdekte website.

In februari 2015 voerde de politie een controle uit op jonge, Thaise vrouwen in een hotel in Aarlen, voor wie advertenties met het oog op prostitutie werden gepubliceerd op de ontdekte website. Al snel werd het verband gelegd met het onderzoek dat in Luik aan de gang was. Uit de verklaringen van de drie geïdentificeerde meisjes bleken globaal gezien gelijksoortige trajecten en arbeidsomstandigheden, waarin elk van de eerste drie beklagden een rol speelde. De rekrutering in Thailand gebeurde door de eerste beklagde, die instond voor de organisatie van de reis. De meisjes moesten de reiskosten (€ 15.000) terugbetalen door in de prostitutie te werken. De tweede Thaise beklagde stond in voor het onthaal in België: ze ontving de meisjes, legde hen de arbeidsvoorwaarden uit, ontving de oproepen, regelde de afspraken en ontving de inkomsten. Zolang ze de reiskosten niet volledig hadden terugbetaald, hadden de slachtoffers niets van geld in handen. Ze moesten elke dag van 10 tot 2 uur 's morgens beschikbaar zijn. De Pakistaanse beklagde stond in voor de plaatsing van de advertenties op het internet, de aankoop van de telefoontoestellen en de huur van de appartementen. Later nam hij de plaats van de beklagde die in België woonde en die zijn partner was, in omdat zij naar Thailand terugkeerde na een belangenconflict tussen beiden. De paspoorten van de meisjes waren in beslag genomen en ze konden het appartement niet vrij verlaten.

De politie voerde verder onderzoek naar de eerste website en voerde telefoontaps uit. Zo ontdekte ze dat de Pakistaanse beklagde net een carwash had geopend en dat er ook Roemeense meisjes voor hem werkten. Hiervoor werkte hij met de Roemeense beklagde, die met name zijn contactpersoon was voor de rekrutering van Roemeens personeel om in de carwash te werken.

Er vonden ook een observatie en huiszoeking plaats. Op dat ogenblik werden nog meerdere slachtoffers ontdekt en verhoord, naast de twee beklagden. De Pakistaanse beklagde erkende dat hij de Roemeense beklagde had gevraagd voor hem een meisje te vinden om te werken in een leegstaand appartement in Luik. De Roemeense beklagde was overigens in Thailand getrouwd met de Thaise beklagde, zodat ze de nodige papieren kon verkrijgen (schijnhuwelijk).

Op basis van de analyse van de gsm, gevonden tijdens de huiszoeking en eigendom van de Pakistaanse beklagde, was het mogelijk de contactpersoon in Thailand, met name de Thaise beklagde die voor het ronselen instond, te identificeren. Ze kon worden gearresteerd, in tegenstelling tot de andere beklagde, tegen wie een Europees en internationaal aanhoudingsbevel werd uitgevaardigd.

371 Corr. Luik, afdeling Luik, 16 november 2016, 19<sup>de</sup> k. (beroep).

372 Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 2 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode).

In een gedetailleerde motivering verklaarde de rechtbank alle tenlasteleggingen bewezen, behalve die van uitbuiting van de prostitutie in hoofde van de Roemeense beklaagde.

Wat mensenhandel betreft, beschouwde de rechtbank dat alle bestanddelen van deze tenlastelegging in dit geval aanwezig waren, aangezien de vijf meisjes ontegenzeggelijk werden geronseld, onthaald, gehuisvest, vervoerd en gecontroleerd met het oog op uitbuiting van de prostitutie. Ze beschreven een identieke, beproefde modus operandi. Ze werden geronseld in Thailand, waar ze in een moeilijke financiële en/of familiale situatie leefden, door de eerste beklaagde en meestal via een vriendin, die haar aan hen voorstelde. De beklaagde gaf hen uitleg over de mogelijkheid om naar België te komen, de aard van het werk en het principe van de schuld van de reiskosten, die moesten worden terugbetaald. Ze bezorgde hen een visum (toeristenvisum, vaak van een ander land van de EU) en vliegtuigtickets, zorgde voor logies voor de reis, gaf hen geld voor de reiskosten en maakte foto's van de meisjes (bestemd voor de advertenties op websites voor prostitutie in België). Vaak reisden twee meisjes tegelijk. Dat deden ze via het Europese land waarvoor ze een visum hadden verkregen. De rechtbank oordeelde dus dat de eerste beklaagde onder het mom van haar reisbureau wel degelijk deelnam aan het ronselen en het vervoer van deze vijf Thaise meisjes met het oog op uitbuiting van de prostitutie.

In Brussel werden ze opgewacht door de tweede beklaagde, die hen een bijnaam gaf, een gsm 'voor het werk' bezorgde, hun paspoort in beslag nam en het werk uitlegde. De meisjes verbleven op dezelfde plaats als waar ze werkten en verhuisden vaak. De prestaties werden constant gecontroleerd. De meisjes moesten 40 % van hun inkomsten afgeven en de resterende 60 % diende om hun reisschuld af te betalen, zolang ze deze niet volledig hadden terugbetaald.

De derde beklaagde speelde een belangrijke rol in de huisvesting van de meisjes, hun vervoer, de plaatsing van de advertenties en de controle van de meisjes.

De rechtbank merkte in dit opzicht op dat de verklaringen van deze vijf slachtoffers alle details over de feiten bevatten. Eventuele tegenstrijdigheden of wijzigingen tijdens de verschillende verhoren deden geen afbreuk aan de geloofwaardigheid of oprechtheid van hun verhaal, maar bevestigen juist het belang van hun statuut van slachtoffer van mensenhandel, aangezien ze ook tijdens deze verhoren nog altijd in de greep van de beklagden (op zijn minst van een van hen) waren.

Op dezelfde manier veroordeelde de rechtbank de beklagden wegens mensenhandel tegenover de twee Roemeense meisjes, met name op basis van de bekentenissen van de twee betreffende beklagden, telefoontaps, observaties en onderzoek op een website.<sup>373</sup> De rechtbank oordeelde dat de Roemeense beklaagde een essentiële bijdrage leverde tot het plegen van de feiten en tot het ronselen, maar ook door hulp te bieden bij de schoonmaak van de woonst van de meisjes en een zeker toezicht te verzekeren. Hij had trouwens een band met de andere beklagden doordat hij met een van hen gehuwd was en vennoot was in de onderneming die de carwash uitbaatte.

Deze verklaringen werden bevestigd door diverse andere elementen uit het dossier (waaronder de verklaringen van twee beklagden, de telefoontaps, het onderzoek van de gsm-toestellen, de vaststellingen van de speurders en het onderzoek naar de advertentiewebsites).

De rechtbank erkende eveneens de verzwarende omstandigheden van het misdrijf (misbruik van de kwetsbare situatie van de meisjes, geweld, bedreigingen en een zekere vorm van dwang (dit laatste echter alleen in het geval van de Thaise slachtoffers) en deelname aan de activiteit van een vereniging).

Voor de tenlastelegging mensensmokkel, die betrekking had op de drie eerste beklagden, oordeelde de rechtbank eveneens dat de bestanddelen in dit geval allemaal aanwezig waren: ze zorgden voor het binnenkomen, de transit en het verblijf van deze vijf Thaise meisjes in meerdere lidstaten van de Europese Unie. Hierbij waren ze, elk in hun eigen rol, betrokken bij de levering van de toeristenvisa, het voorschieten van het geld voor de vliegtuigtickets, het helpen doorreizen van deze vrouwen door meerdere landen van Europa vooraleer in België aan te komen, en het regelen van onderdak en dus het verblijf van deze personen in België, dit alles met het doel rechtstreeks of onrechtstreeks een vermogensvoordeel te verkrijgen. Deze meisjes hadden immers een reisschuld van € 15.000, een bedrag dat de werkelijke reiskosten ruim overschreed.

De opgelegde straffen gingen van 2 tot 6 jaar gevangenis en geldboetes van € 12.000 tot € 42.000. Er werden ook verbeurdverklaringen per equivalent uitgesproken tegenover de drie eerste beklagden. De burgerlijke partijen kregen een morele schadevergoeding van € 1.000 en materiële schadevergoedingen tussen € 17.704,20 en € 35.054,31 toegewezen. De rechtbank besliste

<sup>373</sup> Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 2 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode).

eveneens om de bedragen van de verbeurdverklaring per equivalent in de eerste plaats aan de burgerlijke partijen toe te wijzen.

#### 2.2.4. | Grootschalig prostitutienetwerk dat seksuele diensten aanbood via erotische datingsites<sup>374</sup>

In deze zaak, beoordeeld door de **correctionele rechtbank van Antwerpen op 2 mei 2016**<sup>375</sup> en door het **hof van beroep van Antwerpen op 24 november 2016**<sup>376</sup> werden 16 beklagden vervolgd voor hun betrokkenheid bij een omvangrijk prostitutienetwerk. Het betreft naast feiten van mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting met verzwarende omstandigheden, ook feiten van bendevorming en inbreuken op de drugswetgeving die dateren van 2013-2015 ten aanzien van verschillende slachtoffers.

De zaak kwam aan het licht door een noodoproep van een slachtoffer die verklaarde dat ze slachtoffer was van mensenhandelaars en gedwongen werd zich te prostitueren. Een volgend uitgebreid telefonieonderzoek legt een heel prostitutienetwerk bloot. Het strafdossier bestond uit verklaringen van slachtoffers en andere betrokkenen en andere onderzoekselementen.

De hoofdbeklaagde was de leider van het netwerk die betalende seksuele diensten met vervoer via internet aanbood, dat hij aanstuurde vanuit Spanje en later vanuit Roemenië. Hij beheerde verschillende websites waarop de diensten van de meisjes werden geadverteerd. Hij ronselde de meisjes, adverteerde hun diensten via zijn internetplatform, voorzag in chauffeurs die de meisjes bij de klanten bracht. Hij vroeg in ruil voor deze diensten 'een commissie' van 25% van hun verdiensten plus de adverteerderskosten. Hij zou op die manier minstens een 17-tal slachtoffers seksueel uitgebuit hebben en daarbij misbruik gemaakt hebben van hun kwetsbare toestand. De meisjes, vaak van Marokkaanse of Bulgaarse nationaliteit, hadden geen papieren, waren het Nederlands niet machtig en bevonden zich in een precaire financiële situatie of hadden andere problemen. Hij hield nieuwe meisjes voor dat de verdiensten veel hoger waren dan wat uiteindelijk bleek. Hij controleerde hun doen en laten door voortdurend met hen en hun chauffeurs in telefonisch contact te staan vanuit het buitenland. Hij

alleen beheerde de website waarop hij advertenties plaatste voor de meisjes. Hij had controle over de meisjes, die vaak financiële problemen hadden, doordat alleen hij bepaalde wanneer en met welke klanten de meisjes konden werken. Vaak loog hij in de advertenties voor dat de meisjes bereid waren bepaalde seksuele handelingen te stellen terwijl hij goed wist dat ze dit niet wilden. De meisjes moesten dit dan op het moment zelf met de klant onderhandelen. Als meisjes om bepaalde redenen niet konden werken onthield hij hen bewust van toekomstige klanten zodat ze in financiële moeilijkheden kwamen en hun afhankelijkheid van hem nog groter werd. Deze activiteiten waren zijn enige inkomen dus had hij er baat bij steeds nieuwe meisjes te ronselen.

De activiteiten waren goed georganiseerd. Verschillende personen hielden zich bezig met de financiële aspecten, andere met de logistieke kant van de activiteiten. Geld werd naar het buitenland gesluisd waarbij gebruik werd gemaakt van fictieve figuren of stromannen. Er werd ook een codetaal gebruikt onder de medewerkers. Er kon dus volgens de rechtbank wel degelijk gesproken worden van een criminele organisatie. Er waren plannen om ook een prostitutienetwerk in Spanje en het Verenigd Koninkrijk op te starten.

Uit het onderzoek bleek dat de andere beklagden mee werkten met de hoofdbeklaagde. Ze zorgden voor de opvang van nieuwe meisjes, werkten mee aan de online advertenties, bezorgende drugs aan de meisjes, werkten als chauffeurs, inden bedragen bij de meisjes en zorgden voor de transfers daarvan naar het buitenland. Verschillenden onder hen hadden ook een beslissingsbevoegdheid binnen de organisatie. Sommigen van hen werkten zelf als prostituee.

De rechtbank achtte de feiten van mensenhandel voor bewezen behalve voor wat betreft de omstandigheid dat er geweld gebruikt werd ten aanzien van de vrouwen. De hoofdbeklaagde was niet aan zijn proefstuk toe en was in het verleden al correctioneel veroordeeld. Hij werd veroordeeld tot 40 maanden gevangenisstraf en een geldboete van € 18.000. Andere beklagden worden veroordeeld tot gevangenisstraffen tussen de 6 en 18 maanden en geldboetes, sommige met uitstel.

Bij verschillende andere beklagden houdt de rechtbank rekening met hun beperkte rol, blanco strafregister, persoonlijke situatie, etc. en sprak ze de opschorting van de straf uit. Er werd een verbeurdverklaring uitgesproken van € 250.000. Een slachtoffer stelde zich burgerlijke partij en kreeg een schadevergoeding van € 2.500.

<sup>374</sup> Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 1, punt 1 (de rol van sociale media en internet bij mensenhandel).

<sup>375</sup> Corr. Antwerpen, afdeling Antwerpen, 2 mei 2016, k. AC4.

<sup>376</sup> Antwerpen, 24 november 2016, 14<sup>de</sup> k.

In graad van beroep werd het vonnis bijna geheel bevestigd met uitzondering van enkele feiten en omstandigheden ten aanzien van bepaalde meisjes. Het feit dat niet alle meisjes die voor het ‘agentschap’ van de beklagde werkten zich beschouwden als slachtoffer van mensenhandel is volgens het hof niet relevant voor de beoordeling van het misdrijf.

De straffen van de beroep doende beklagden werden uiteindelijk afgezwakt als ook het verbeurd verklaarde bedrag.

### 2.2.5. | Techniek van de *loverboy*

In meerdere zaken werd gebruik gemaakt van de ‘*loverboy*’-techniek.<sup>377</sup>

Dit was met name het geval in een zaak rond seksuele uitbuiting van twee jonge Albanese vrouwen, behandeld door de **Nederlandstalige correctionele rechtbank van Brussel op 30 juni 2016**.<sup>378</sup>

De beklagden maakten gebruik van de ‘*loverboy*’-techniek om hun slachtoffers verliefd op hen te doen worden en hen zo emotioneel onder druk te kunnen zetten. Ze werden vervolgd voor mensenhandel met verzwarende omstandigheden, voor exploitatie van de prostitutie ook met verzwarende omstandigheden, aanwerving voor ontucht en prostitutie en witwassenpraktijken.

De eerste beklagde leerde het slachtoffer kennen in Albanië en beloofde haar dat ze in België een zangcarrière zou kunnen uitbouwen in zijn muziekbar. Het slachtoffer was naïef, kwam uit een sociaal zwakker milieu, en geloofde hem. Eenmaal in België verplichtte hij het slachtoffer zich te prostitueren in de buurt van het Zuidstation in Brussel. Hij gebruikte geweld en bedreigingen als het slachtoffer weigerde. Uiteindelijk heeft het slachtoffer gedurende twee jaar als prostituee gewerkt. Ze verdiende € 500 per nacht en moest alles afgeven aan haar pooier. Van het geld kocht hij een hotel en een appartement in Albanië. Het slachtoffer werd zwanger en werd tweemaal gedwongen abortus te plegen. De zaak kwam aan het licht toen de politiediensten in september 2014 het slachtoffer in shock en met een ribbenbreuk aantroffen. Ze was geslagen door haar pooier.

Ook tijdens het onderzoek nog uitte de hoofdbeklaagde verschillende bedreigingen ten aanzien van het slachtoffer en haar familie in Albanië. Ze werden allen met de dood bedreigd. Hij bedreigde haar vader zodat deze zelfs samen met de vader van de hoofdbeklaagde naar België reisde om bij de politie te verklaren dat zijn dochter loog. De man bleek volledig verloren te zijn en na zijn verklaringen hielpen de politiediensten hem de terugreis naar Albanië te organiseren. De bedreigingen tegen het slachtoffer en haar familie bleven aanhouden. Het slachtoffer verbleef met hulp van een gespecialiseerde opvangcentrum op een schuilplaats uit vrees voor de beklagde.

De tweede beklagde had een relatie met het tweede slachtoffer en zij kwamen samen overeen naar België te gaan zodat zij in de prostitutie gedurende een korte periode veel geld zou kunnen verdienen dat ze onder elkaar zouden verdelen. Eenmaal in België, verdiende zij € 700 tot € 1000 per nacht, geld dat ze integraal moest afgeven aan haar pooier. De afspraken werden niet gerespecteerd en hij gebruikte regelmatig geweld tegen haar. Na haar klacht werd een internationaal aanhoudingsmandaat uitgevaardigd tegen de tweede beklagde.

De slachtoffers legden zeer gedetailleerde verklaringen af. Ook werden er financiële onderzoeken, via een rogatoire commissie, gevoerd naar de gelden, zowel in Albanië als in België.

De eerste beklagde werd schuldig bevonden aan mensenhandel met verzwarende omstandigheden, alsook aan exploitatie van prostitutie en witwassen van gelden.

De tweede beklagde werd niet schuldig bevonden aan mensenhandel, wel voor de andere tenlasteleggingen. De rechtbank meende dat er nergens sprake was van een ‘daad van levering’ noch van dwang of listen. Het slachtoffer wist namelijk dat ze naar België kwam om in de prostitutie te gaan werken en zo veel geld kon verdienen. Bovendien vond de rechtbank dat de verklaringen van het slachtoffer met de nodige omzichtigheid moest benaderd worden. De inhoud van het eerste verhoor met het slachtoffer werd door de verhoorder niet weergegeven. Bovendien kon een groot deel van de verklaringen niet gestaafd worden door andere elementen in het strafdossier. De rechtbank vond wel dat er sprake was van exploitatie van prostitutie. Het feit dat de twee een koppel vormden was voor de rechtbank daarvoor geen belemmering.

De rechtbank veroordeelde de eerste beklagde bij verstek tot een gevangenisstraf van 6 jaar en een geldboete van € 3.000. De tweede beklagde werd veroordeeld tot 3 jaar, deels met uitstel, en een geldboete van € 3.000.

<sup>377</sup> De kwestie van de *loverboys* kwam aan bod als focus in een voorgaand Jaarverslag. Zie hieromtrent het Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2015, *Schakels verbinden*, pp. 27-50.

<sup>378</sup> Nederlandstalige correctionele rechtbank van Brussel, 30 juni 2016, k. 46bis (beroep).

Er werden verbeurdverklaringen uitgesproken van € 70.000 voor elk van de beklaagden, waarvan een deel werd toegewezen aan het slachtoffer van de eerste beklaagde, die zich burgerlijke partij had gesteld.

De slachtoffers kregen het statuut van slachtoffer mensenhandel, en werden opgevolgd door een gespecialiseerd opvangcentrum. Het eerste slachtoffer kreeg een materiele schadevergoeding van € 70.000 en een morele schadevergoeding van € 5.000.

Een andere zaak betrof de seksuele uitbuiting van minderjarige meisjes die uit jeugdinstellingen waren gevlucht. Ze werd behandeld in een **vonnis van 21 september 2016 door de correctionele rechtbank van Antwerpen**.<sup>379</sup>

In deze zaak werd een Antwerpse jonge man vervolgd voor mensenhandel en poging tot mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting van verschillende minderjarige meisjes. Ook de oom van de man werd vervolgd.

De zaak kwam aan het licht naar aanleiding van de verdwijning van een aantal minderjarige meisjes. Naast vier Belgische meisjes was een Cubaans meisje van thuis weggelopen en een Turks meisje uit een jeugdinstelling verdwenen. Ze hielden zich op in de entourage van de hoofdbeklaagde, een gekende 'rapper' uit het Antwerpse. Verschillende meisjes werden teruggevonden en legden belastende verklaringen af tegen hem.

Het onderzoek bestond uit de verklaringen van de beklaagden, verschillende slachtoffers en andere getuigen, tapmaatregelen, telefonieonderzoek, onderzoek van de facebook pagina van de beklaagde, etc.<sup>380</sup>

De slachtoffers waren bijna allemaal afkomstig uit sociaal zwakker milieus of waren weggelopen van thuis of uit een instelling. Ze hadden vaak geen andere plaats om naar toe te gaan. De beklaagde gebruikte geen fysieke dwang maar probeerde eerst de meisjes voor zich te winnen om ze vervolgens te overhalen zich voor hem te laten prostitueren.

De beklaagde had een relatie met een minderjarig meisje waarbij hij de 'loverboy-techniek' toepaste. Zij liet zich prostitueren en ronselde ook nog andere meisjes voor hem. De foto's van de meisjes stonden op erotische datingsites.<sup>381</sup> Hij bracht de meisjes naar de klant, gaf

instructies en ontving het geld van de klant. De slachtoffers kregen niets van de opbrengst.

De beklaagde probeerde nog zelfs na zijn aanhouding de meisjes te beïnvloeden met de vraag belastende bewijzen tegen hem te doen verdwijnen. Ook verwijderde hij zijn enkelband in de periode dat hij onder elektronisch toezicht werd geplaatst in afwachting van het proces.

De tweede beklaagde, de oom van de hoofdbeklaagde, stelde zijn appartement en wagen ter beschikking aan zijn neef. Volgens de rechtbank is het niet geloofwaardig dat hij niet op de hoogte zou zijn geweest van wat de meisjes deden. Zes slachtoffers en Child Focus stelden zich burgerlijke partij.

De hoofdbeklaagde werd vrij gesproken voor de poging tot mensenhandel ten aanzien van drie minderjarige slachtoffers omdat er onvoldoende elementen waren. Hij werd schuldig bevonden voor mensenhandel van drie andere minderjarige meisjes.

Ook zijn oom werd schuldig bevonden voor het hulp bieden bij de seksuele uitbuiting van de meisjes.

De hoofdbeklaagde werd veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf en een geldboete. De tweede beklaagde kreeg 20 maanden, waarvan 10 maanden effectief, en een geldboete. Child Focus kreeg € 1 schadevergoeding. Drie slachtoffers kregen elk een schadevergoeding van € 1.500.

## 2.2.6. | Joint investigation teams

In twee belangrijke zaken werden gezamenlijke onderzoeksteams (JIT) gevormd. De eerste zaak betrof een Belgisch-Frans onderzoek in Luik en de tweede een Belgisch-Hongaars onderzoek in Gent.

De eerste zaak werd behandeld door de correctionele rechtbank van Luik op 14 september 2016.<sup>382</sup>

In deze zaak werden 15 beklaagden vervolgd voor de correctionele rechtbank. Twaalf van hen, waaronder de hoofdbeklaagde en talrijke vrouwelijke beklaagden, werden vervolgd voor mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting tegenover tal van Roemeense meisjes en voor deelname aan een criminele organisatie.

<sup>379</sup> Corr. Antwerpen, afdeling Antwerpen, 21 september 2016, k. AC8. k.

<sup>380</sup> Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 2 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode).

<sup>381</sup> Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 1, punt 1 (de rol van sociale media en internet bij mensenhandel).

<sup>382</sup> Corr. Luik, afdeling Luik, 14 september 2016, 19<sup>de</sup> k. (beroep).

Op één na werden alle beklaagden ook vervolgd voor het runnen van huizen van ontucht. Het ging hoofdzakelijk om de eigenaressen van de zaken waar de prostitutie had plaatsgevonden.

De meeste beklaagden werd ook aanzet tot ontucht en uitbuiting van de prostitutie ten laste gelegd.

Tot slot werden de hoofdbeklaagde en een andere beklaagde ook vervolgd voor het publiceren en verspreiden van advertenties voor diensten van seksuele aard.

Het dossier ging aan het rollen in september 2007 in Frankrijk. De gerechtelijke politie van Rijsel had uit politiebron vernomen dat een van de beklaagden een bar uitbaatte in Kortrijk ten voordele van een Parijzenaar, de hoofdbeklaagde in dit dossier. Deze laatste was ook eigenaar van een andere bar in Luik, uitgebaat door een andere beklaagde, waar tijdens een Belgische politiecontrole was vastgesteld dat er seksuele relaties tegen betaling plaatsvonden. De hoofdbeklaagde zou ook drie salons in Luik hebben gehad en tegelijk als beheerder van meerdere ondernemingen werken.

In dezelfde periode werd bij een politiecontrole door de Kortrijkse politie in de bar van Kortrijk de aanwezigheid van een nieuwe beheerster vastgesteld, eveneens beklaagde in dit dossier.

Vooraf, in juni 2007, hadden twee personen in Parijs klacht ingediend tegen de hoofdbeklaagde met de beschuldiging dat hij ze als barmeid had aangeworven, terwijl ze in werkelijkheid als prostituee moesten werken.

In september 2008 bleek uit Belgisch politieonderzoek dat er inderdaad een verband bestond tussen een van de ondernemingen van de hoofdbeklaagde en drie zaken, dit via een website die naar deze drie zaken leidde.

Op basis van deze informatie werd in oktober 2008 een gezamenlijk, Frans-Belgisch onderzoeksteam (JIT) opgericht om onderzoek te voeren naar feiten van seksuele uitbuiting onder verzwarende omstandigheden, witwaspraktijken en mensenhandel. Bij een politieoperatie in maart 2009 werd vastgesteld dat de meeste meisjes die in deze zaken aanwezig waren, Roemeens waren.

De hoofdbeklaagde riep in dat de vervolgingen niet ontvankelijk waren omdat volgens hem de rechten van de verdediging en in het bijzonder die op een billijk proces niet waren gerespecteerd. Hij voerde aan dat hij niet door de Belgische onderzoeksrechter was gehoord. De rechtbank verwierp dit argument, want de beklaagde was meermaals door de Franse politie en het gerecht gehoord. Tijdens deze verhoren werd hij meer bepaald verhoord

over de inbreuken die hij zou hebben gepleegd in België en over de zaken die hij er uitbaatte. Aangezien het een gezamenlijk onderzoeksteam betrof, was het niet nodig en nog minder verplicht dat hij nogmaals over dezelfde feiten zou worden verhoord door een onderzoeksrechter in België. Overigens belet niets om in het buitenland verkregen bewijselementen te gebruiken, zolang ze maar voldoen aan dezelfde vereisten als die voor de bewijselementen verzameld op nationaal grondgebied in de voorfase van het proces.

De beklaagde haalde nog andere argumenten aan, zoals het feit dat hij niet door de Belgische onderzoeksrechter in beschuldiging was gesteld. Al zijn argumenten werden echter afgewezen door de rechtbank, die oordeelde dat de rechten van de verdediging en het recht op een billijk proces wel degelijk waren gerespecteerd en dat de vervolgingen tegen de beklaagde dus ontvankelijk waren.

De tenlastelegging mensenhandel werd door de rechtbank als bewezen geacht op basis van een reeks ernstige, precieze en samenhangende vermoedens: de oorspronkelijke klacht van twee jonge vrouwen, aangeworven als barmeid, verklaringen van de hoofdbeklaagde, waarin hij bekende de reis van meerdere Roemeense jonge vrouwen te hebben gefinancierd, die zich vervolgens in zijn zaken prostitueerden, telefoontaps, resultaten van de politieoperaties in de verschillende bars en verklaringen van medebeklaagden.

De rechtbank oordeelde dan ook dat het voldoende bewezen was dat de hoofdbeklaagde zelf of door toedoen van derden, zoals twee medebeklaagden, in Roemenië jonge vrouwen ronselde, voor wie hij de reis naar België financierde, waar ze werden opgevangen en gehuisvest in zijn prostitutiezaken door verantwoordelijken die hij had ingezet, met name meerdere van de medebeklaagden. Deze laatsten, die beheersters waren in de zaken waar de jonge vrouwen terecht kwamen, stonden in voor de kost en inwoon, en de controle van de jonge vrouwen die uit het buitenland waren aangekomen. Op die manier droegen ze actief en met kennis van zaken bij tot het misdrijf mensenhandel.

De rechtbank hield ook rekening met de verzwarende omstandigheden dat de feiten een gewoonte uitmaakten en er misbruik was gemaakt van de kwetsbaarheid van de meisjes. De rechtbank merkte in deze zin op dat sommige prostituees niet expliciet hadden geklaagd over het gedrag van de hoofdbeklaagde of de beheersters, en zelfs niet over hun arbeidsomstandigheden, wat niet betekende dat er twijfel mocht bestaan over de daadwerkelijke en doelbewuste uitbuiting van deze personen, die door hun sociale situatie heel kwetsbaar waren.

Ze hield echter geen rekening met de verzwarende omstandigheid van geweld, bedreigingen of dwang, en evenmin met die van vereniging, aangezien het openbaar ministerie niet had bewezen dat de beklagden de bedoeling hadden een dergelijke bende te vormen. Om dezelfde reden werden de beklagden vrijgesproken van de tenlastelegging criminele organisatie.

De rechtbank achtte ook de tenlastelegging voor het houden van een huis van ontucht bewezen. Het was de hoofdbeklaagde die de verantwoordelijken aanwierf om deze zaken te beheren tijdens zijn afwezigheid. Het was ook de hoofdbeklaagde die hen betaalde voor dit beheer, ook al had hij een aantal regels vastgelegd (zoals het gelijk verdelen van de inkomsten). De rol van de beklagden als beheersters van de zaken werd afgeleid uit hun eigen verklaringen en die van de hoofdbeklaagde.

Ook de tenlasteleggingen van aanstichting en uitbuiting van de prostitutie werden voor alle beklagden, op één na, bewezen geacht.

Drie beklagden voerden het argument van de onoverkomelijke dwaling aan. De hoofdbeklaagde voerde aan dat hij zich in een situatie bevond waarin hij dacht wettig te handelen doordat hij zich niet bewust was van het feit dat hij een laakbare activiteit uitvoerde, aangezien hij de door de gemeente opgelegde voorwaarden naleefde. De rechtbank verwierp dit argument. Het onderzoek had immers uitgewezen dat er voor een van de inrichtingen nooit een uitbatingaanvraag was ingediend. Dwaling, afgeleid uit een beperkte controle door de politiediensten of uit een administratieve, politionele of gerechtelijke tegemoetkoming, kan niet als onoverkomelijk worden beschouwd. Bovendien hebben de gemeentereglementen die de beklagde aanhaalde, niets te maken met het beheer van huizen van ontucht, noch met de bepaling van prijzen of openingsuren, maar bevatten ze alleen voorschriften betreffende de plaats en de minimale uitrusting van de prostitutiesalons en de mededeling van bepaalde informatie.

De rechtbank deed uitspraak op tegenspraak tegenover vier beklagden en bij verstek tegenover 11 andere beklagden.<sup>383</sup> Een van de beklagden werd volledig vrijgesproken van de feiten waarvan hij werd beschuldigd. Ook sprak de rechtbank de beklagden die voor criminele organisatie en het adverteren van seksuele diensten waren berecht, vrij van deze tenlasteleggingen. De straffen, uitgesproken voor de andere tenlasteleggingen tegenover de veroordeelde beklagden, waren voor de meesten van

hen 12 maanden gevangenis en een boete van € 5.500, beiden voorwaardelijk. Voor twee van de beklagden werd de boete verminderd tot € 2.750. De hoofdbeklaagde werd veroordeeld tot 30 maanden voorwaardelijke gevangenis en een boete van € 11.000.

Myria, die zich burgerlijke partij had gesteld, ontving € 1.

De tweede zaak, waarvoor een gezamenlijk onderzoeksteam (JIT) werd opgericht, werd behandeld door de **correctionele rechtbank van Gent op 31 maart 2017**.<sup>384</sup>

In deze zaak werden verschillende leden van een Hongaars prostitutienetwerk vervolgd voor mensenhandel met het oog op seksuele uitbuiting, aanwerving en exploitatie van prostitutie. De feiten deden zich voor in 2013-2014. De zaak ging aan het rollen toen de lokale politie van Gent informatie kreeg van Western Union over opvallende geldtransacties naar Hongarije. De politie onderzocht de kwestie en stelde vast dat er in het Hongaars prostitutiemilieu in Gent een bende actief was, waarbij een aantal meisjes gekoppeld werd aan bepaalde bars en aan verschillende Hongaarse mannen. Ook stelden zij nieuwe opvallende geldtransfers vast. Een van de leden kon gekoppeld worden aan een vroeger dossier van pooierschap. Via Europol kwam er bovendien een bericht binnen over een klacht van een echtgenoot van een Hongaars meisjes actief in het Gentse prostitutiemilieu. Gelet op deze informatie vroeg het parket een diepgaander onderzoek. Er werd samengewerkt met de Hongaarse autoriteiten in het kader van een JIT (Joint investigation team). Verschillende meisjes werden uitvoerig ondervraagd. Een van de meisjes had een skypegesprek opgenomen met een van de beklagden. De politie kon dit skypegesprek opvragen en de inhoud ervan toetsen aan de verklaringen.<sup>385</sup> Na onderzoek bleek ook dat de verschillende beklagden Hongaarse meisjes die zich thuis in een erbarmelijke financiële en sociale situatie bevonden mee naar België lokten met de enige bedoeling hen er als prostituee te laten werken. Ze zorgden ervoor dat vaak jonge meisjes verliefd werden op hen. Ze controleerden de meisjes, incasseerden hun geld zodat de meisjes nog zeer weinig voor zichzelf overhielden. Bij sommige meisjes werd geweld gebruikt. De beklagden werden internationaal geseind waarop verschillende onder hen aangehouden werden.

Een van de beklagden riep tijdens de procedure in dat het bewijsmateriaal verzameld in het kader van het JIT problematisch was omdat:

383 Beroep werd aangekend door twee veroordeelden. Het arrest wordt verwacht in september 2017.

384 Corr. Oost Vlaanderen, afdeling Gent, 31 maart 2017, k.G28m (beroep).

385 Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 2 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode).

- de JIT-overeenkomst bepaalt dat de leiding van het onderzoeksteam collegiaal wordt uitgeoefend door de onderzoeksrechter en de procureur des Konings zonder dat hun bevoegdheden in de overeenkomst zijn afgebakend.
- het doel omschreven in de JIT-overeenkomst niet in overeenstemming is met de wettelijke rol van de onderzoeksrechter.

De rechtbank oordeelde echter dat de wettelijke basis van de JIT-procedure is vastgelegd in de overeenkomst van 29 mei 2000 van de Raad van de Europese Unie betreffende de wederzijdse rechtshulp in strafzaken tussen de lidstaten van de Europese Unie en in het Kaderbesluit van 13 juni 2002 van de Raad betreffende de gemeenschappelijke onderzoeksteams (JIT). De omzetting van de Europese regelgeving is in België voorzien in de wet van 9 december 2004 betreffende de internationale rechtshulp in strafzaken. Deze wet werd nadien nog tweemaal aangepast.<sup>386</sup> Volgens de rechtbank hebben deze internationale rechtsinstrumenten geen enkele invloed op de afbakening van de bevoegdheden tussen de onderzoeksrechter en de procureur des Konings.

Praktisch gezien is het vereist dat de JIT-overeenkomst door zowel de onderzoeksrechter als de procureur des Konings ondertekend wordt en dat beiden naar buiten toe als vertegenwoordigers van de Belgische justitie optreden. Dit omdat de JIT-overeenkomst zowel betrekking heeft op het aspect onderzoek als op het aspect vervolging. Beiden ondertekenen dan ook met betrekking tot de materie waartoe ze gemachtigd zijn volgens het Belgische recht.

De rechtbank achtte de tenlastelegging quasi over de hele lijn voor bewezen. De verklaringen van de slachtoffers waren bijzonder gedetailleerd, genuanceerd, coherent en consistent en dus geloofwaardig. Ook het financieel onderzoek had een en ander aan het licht gebracht.

De beklaagden werden veroordeeld tot gevangenisstraffen tussen de een en twee jaar, en geldboetes tussen de € 3000 en € 12.000.

### 2.2.7. | Oekraïense prostitutienetwerk via internet

In een dossier, behandeld door de **correctionele rechtbank van Brussel op 14 juli 2016**, werden drie beklaagden, waaronder een vrouw, vervolgd wegens hun deelname in een netwerk voor mensenhandel dat jonge

Oekraïense en Moldavische vrouwen met valse beloften ronselde om ze in Brussel aan het werk te zetten.<sup>387</sup> Ze werden er ook van beschuldigd de prostitutie van deze jonge vrouwen te hebben uitgebuit. De prostitutie gebeurde in verschillende gebouwen en de klanten werden via verschillende websites geronseld.

Het onderzoek ging aan het rollen na een interventie van de politie in een van de appartementen waar de jonge vrouwen zich prostitueerden. Meerdere personen, waaronder slachtoffers en de eerste beklaagde, werden toen verhoord. Naar aanleiding van deze verhoren werd een onderzoek ingesteld, wat leidde naar de tweede beklaagde als een van de personen die de prostitutie van de meisjes had uitgebuit, en naar de derde beklaagde (die niet kon worden opgepakt) als de leider van het netwerk.

Voor de eerste beklaagde achtte de rechtbank de tenlastelegging uitbuiting van de prostitutie bewezen (met beperkingen). De beklaagde was immers eerst zelf gerekruteerd om in de prostitutie te komen werken en sloot zich vervolgens vrijwillig bij de organisatie aan. De beklaagde voerde onweerstaanbare dwang<sup>388</sup> aan, uit vrees dat, als ze weigerde deel te nemen, haar familie (die niet op de hoogte was van haar activiteiten als prostituee) foto's van haar te zien zouden krijgen. De rechtbank weerlegde dit standpunt met het argument dat er in casu geen sprake was van onweerstaanbare dwang die de vrije wil van de betrokkene volledig tenietdeed.

De huur van het appartement waar ze verbleef, werd trouwens cash betaald met de inkomsten van de prostitutie.

De rechtbank sprak de beklaagde evenwel vrij voor de tenlastelegging mensenhandel. Ze oordeelde dat ze de meisjes niet met valse beloften had gerekruteerd en hun paspoort niet in beslag had genomen om ze tot prostitutie te dwingen. Er waren evenwel enkele tegenstrijdigheden in de verklaringen van de slachtoffers en de getuigen. De rechtbank oordeelde dat er twijfel bestond over de druk, uitgeoefend door de beklaagde om de jonge vrouwen te dwingen zich te prostitueren. Hoewel meerdere personen verklaarden dat de beklaagde de paspoorten in beslag nam, merkte de rechtbank op dat het strafdossier geen enkel onderzoekselement over de kluis bevatte waaruit kon worden afgeleid dat de paspoorten daarin werden bewaard, en al helemaal niet dat de beklaagde ze zou hebben achtergehouden.

<sup>387</sup> Corr. Brussel Franstalig, 14 juli 2016, vakantiekamer (definitief m.b.t. twee beklaagden en bij verstek m.b.t. de derde beklaagde).

<sup>388</sup> Artikel 71 van het Strafwetboek.

<sup>386</sup> Bij wet van 30 december 2005 en bij wet van 15 mei 2014.

De tweede beklagde werd eveneens veroordeeld voor uitbuiting van de ontucht en de prostitutie, maar vrijgesproken voor de tenlastelegging mensenhandel. Hij verklaarde dat hij de prostituees die van de luchthaven of naar de klanten gingen, vervoerde, maar de rechtbank merkte op dat zijn rol veel belangrijker was dan hij wou toegeven. Uit elementen van het dossier bleek immers dat hij ook instond voor de publicatie van bepaalde advertenties en voor de aanwerving van een receptioniste. Hij was ook degene die de huur van het appartement waar de eerste beklagde verbleef, in cash betaalde.

Daartegenover oordeelde de rechtbank dat de tenlastelegging mensenhandel en de diverse tenlasteleggingen van ronseling en uitbuiting van de prostitutie tegenover de derde beklagde, die verstek liet gaan, bewezen waren. Hij stond aan het hoofd van het netwerk. Hij was het die de prostituees had gerekruteerd en voor wie de twee andere beklagden werkten. Hij was het ook die de telefoontoestellen bezorgde om te kunnen antwoorden op de advertenties die hij op het internet had geplaatst en die de inkomsten van de prostitutie kwam ophalen. Daarnaast was hij in 2006 al bij de Israëlische politie bekend wegens prostitutie en mensenhandel.

De gevangenisstraffen gingen van 2 tot 4 jaar, waarvan sommige voorwaardelijk. De boetes schommelden tussen € 14.400 en € 108.000. Ook werd de eerste beklagde een bijzondere verbeurdverklaring opgelegd voor een bedrag van € 1.135. Aan een van de slachtoffers, die zich burgerlijke partij stelde, werd een morele schadevergoeding van € 7.500 toegewezen

## 2.2.8. | Hotel, gebruikt voor seksuele uitbuiting en handel in verdovende middelen

In deze zaak, behandeld door de **correctionele rechtbank van Charleroi op 27 februari 2017**, werden twee dossiers samengevoegd.<sup>389</sup> In het eerste dossier werden zes beklagden vervolgd, waarvan vijf voor criminele organisatie. De hoofdbeklaagde werd vervolgd voor diverse tenlasteleggingen m.b.t. prostitutie, mensensmokkel en mensenhandel met het oog op seksuele en economische uitbuiting tegenover meerdere jonge buitenlandse vrouwen, huisjesmelkerij, misdrijven m.b.t. verdovende middelen en op het gebied

van sociaal strafrecht. In het tweede dossier was er slechts één beklagde, die verstek liet gaan. Deze werd vervolgd wegens deelname aan een criminele organisatie, diverse tenlasteleggingen m.b.t. prostitutie, mensensmokkel en mensenhandel, huisjesmelkerij, inbreuken m.b.t. verdovende middelen en valsheid in geschrifte.

De rechtbank achtte alle tenlasteleggingen tegenover de hoofdbeklaagde bewezen, behalve huisjesmelkerij en bedrieglijke organisatie van onvermogen. Deze beklagde beheerde een hotel, waar prostituees terecht konden om er hun activiteit uit te voeren. De prostituees hadden toegang tot een kamer gedurende 15 à 30 minuten, wat hen € 10 kostte. De rechtbank oordeelde dat de beklagde abnormale winst haalde uit de prostitutie door een prijs te eisen die niet per dag was, maar per 'beurt' met een klant en voor een heel korte tijd, zonder bovendien de overeenkomstige diensten te leveren. Het hotel was 24u per dag open. De beklagde van het andere dossier stond in voor het nachtwerk, terwijl de hoofdbeklaagde voor de administratie zorgde en instructies gaf over de klanten en de bezoeken. Hij bedreigde en intimideerde minstens één prostituee opdat ze zou deelnemen aan groepsseks in het hotel. Het hotel diende ook als ontmoetingspunt voor drugshandel en -verbruik.

De rechtbank achtte de tenlastelegging mensensmokkel tegenover personen die niet uit de Europese Unie komen als bewezen: door ze in zijn hotel te aanvaarden, wetend dat ze geen verblijfsvergunning hadden, maakte de beklagde hun verblijf op het nationale grondgebied mogelijk en hij deed dit met het oog op het verwerven van huur (rechtstreeks) of van een vermogensvoordeel (onrechtstreeks), waarbij het werk mogelijk was doordat ze ter plaatse verbleven. Bovendien deed hij het slachtoffer dat zich burgerlijke partij had gesteld, werken voor een onwaardig loon met de belofte dat ze een contract zou krijgen.

De rechtbank oordeelde dat er wel degelijk sprake was van een criminele organisatie en achtte deze tenlastelegging voor alle beklagden, op één na, bewezen. De hoofdbeklaagde richtte deze organisatie op met het oog op het gezamenlijke beheer van het hotel, bestemd om de prostitutie van anderen op een constante manier uit te buiten en de drugshandel te vergemakkelijken, zodat de prostituees op deze plaats bleven werken en hij zo het rendement van zijn zaak beter kon verzekeren. Elke beklagde had een precieze rol: de hoofdbeklaagde leidde de groep, de beklagde van het tweede dossier had de effectieve leiding in het hotel 's nachts, een andere stond in voor de administratie, nog een andere hield toezicht op het hotel en stond in voor het innen van de huurprijs van de kamers die ter beschikking van de prostituees werden gesteld. Tot slot had nog een andere beklagde de taak als

389 Corr. Henegouwen, afdeling Charleroi, 27 februari 2017, 6<sup>de</sup> k. (beroep inzake gerechtelijke kosten aangetekend door een beklagde, die een beperkte rol had). Zie ook boven dit deel, hoofdstuk 2 (dossieranalyse), punt 1.2. (economische uitbuiting).

politie op te treden in het hotel en de dealers die niet meer ter plaatse mochten blijven, weg te jagen.

De rechtbank achtte ook alle tenlasteleggingen tegenover de beklaagde van het tweede dossier bewezen. Deze beklaagde stond in voor het beheer van het hotel 's nachts, behalve het beheer van de huisjesmelkers.

Aangezien de redelijke termijn was verstreken, werden de twee hoofdbeklaagden veroordeeld tot twee jaar (voorwaardelijk) en drie jaar gevangenis. De andere veroordeelde beklaagden kregen opschorting van de uitspraak van veroordeling.

De twee hoofdbeklaagden werden veroordeeld tot het overmaken van een bedrag van € 3.000 aan de burgerlijke partij.

## 2.3. | Economische uitbuiting

### 2.3.1. | Bouw

In deze sector waren er gerechtelijke uitspraken in meerdere dossiers. Soms werden de beklaagden vrijgesproken.

In een eerste zaak, behandeld door de **correctionele rechtbank van Dendermonde op 20 mei 2016**, werd de beklaagde vervolgd voor mensenhandel met het oog op economische uitbuiting (ook: uitbuiting door werk).<sup>390</sup>

De feiten deden zich voor tussen 2014 en 2015. De zaak kwam naar boven toen de politiediensten het slachtoffer huilend aantreffen voor hun kantoren. Het Pakistaanse slachtoffer vertelde in gebrekkig Engels dat hij werkte voor beklaagde. De beklaagde had een bouwbedrijf dat renovatiewerken uitvoerde. Het slachtoffer werkte voor hem voor € 250 per week, 6 werkdagen van 8 à 10 uren. Het slachtoffer was 3 of 4 maal uitbetaald. Sindsdien kreeg hij niets meer. Er werden ook huurgelden afgetrokken (€ 250 per maand) voor een pand dat onbewoonbaar verklaard was. Het slachtoffer was tewerkgesteld in strijd met de elementaire regels van het welzijn op het werk. Hij moest zonder enige beschermings- of veiligheidskledij tijdens de wintermaanden in de koude en regen werken. Daarnaast

maakte de beklaagde gebruik van bedreigingen, dwang en geweld. Het slachtoffer verbleef illegaal in België en de beklaagde dreigde dat hij het slachtoffer zou aangeven.

De beklaagde ontkende de feiten maar de rechtbank oordeelde dat de tenlastelegging voor mensenhandel met verzwarende omstandigheden toch bewezen was door de elementen uit het gevoerde onderzoek (exploratie facebook profiel<sup>391</sup>, GSM-analyse, foto's uit GSM, resultaten huiszoeken, enz.). De beklaagde werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van 1 jaar en een geldboete van € 6.000. Het slachtoffer stelde zich burgerlijke partij en kreeg een schadevergoeding van meer dan € 8.000 voor de geleden materiële en morele schadevergoeding.

Een ander dossier, behandeld bij verstek door de **correctionele rechtbank van Leuven op 15 november 2016**, betreft de uitbuiting van Roemeense en Bulgaarse arbeiders.<sup>392</sup>

De feiten deden zich voor tussen 2010 en 2012. De beklaagde in deze zaak was zaakvoerder van een bouwbedrijf. Hij werd naast verschillende arbeidsrechtelijke en sociaalrechtelijke inbreuken ook vervolgd voor mensenhandel met als doel werk te laten verrichten in omstandigheden in strijd met de menselijke waardigheid met de verzwarende omstandigheden dat hij misbruik maakte van de kwetsbare toestand van de slachtoffers, hij gebruik maakte van bedreigingen en dat de activiteiten een gewoonte waren. De slachtoffers waren vooral Roemenen en Bulgaren die geen Nederlands spraken en niet vertrouwd waren met de sociaalrechtelijke en verblijfsrechtelijke procedures. Ze moesten lange periodes werken zonder of met beperkte onderbrekingen, en zonder verlof. Hij betaalde hen geen loon uit, of loon dat niet in verhouding was met de activiteiten, waarvan bovendien een deel werd afgehouden voor huur en andere kosten. Ze verbleven in caravans of een bus op het erf, soms zonder water en elektriciteit. Er werden medische zorgen onthouden bij een arbeidsongeval. De feiten kwamen aan het licht nadat de vakbond eind 2011 een klacht had neergelegd in verband met een van hun leden. In 2012 deed de federale gerechtelijke politie samen met de diensten Toezicht op de Sociale wetten en de Sociale inspectie een controle ter plaatste. Naar aanleiding daarvan werd een onderzoek gestart naar mensenhandel. Gedurende verschillende jaren werd een intensief en uitgebreid onderzoek gevoerd waaruit een hele reeks wantoestanden aan het licht kwamen. De rechtbank achtte bijna alle feiten voor bewezen. De

390 Corr. Oost-Vlaanderen, afdeling Dendermonde, 20 mei 2016, k.G29w (definitief).

391 Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 2 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode).

392 Corr. Leuven, 15 november 2016, 21<sup>ste</sup> k. (bij verstek).

rechtbank tilde er zwaar aan dat, hoewel de beklagde een beroepsverbod van 10 jaar had gekregen vanaf begin 2011 voor feiten uit het verleden, hij toch zijn activiteiten bleef verder zetten.

In oktober 2012 werd het vennootschap van de beklagde failliet verklaard.

De beklagde had reeds een strafblad voor vergelijkbare feiten en was al veroordeeld tot gevangenisstraffen. Hij werd bij verstek door de rechtbank veroordeeld voor de verschillende feiten tot twee maal een gevangenisstraf van twee jaar en geldboetes van in totaal meer dan € 570.000. Hij kreeg opnieuw een beroepsverbod van 3 jaar en werd voor 10 jaar uit zijn rechten ontzet.

### Schijnzelfstandigen

Een zaak, behandeld door de **correctionele rechtbank van Tongeren op 9 februari 2017**, betreft schijnzelfstandigen.<sup>393</sup>

In deze zaak werden acht beklagden vervolgd, waarvan twee vennootschappen, voor onder anderen feiten van mensenhandel met het oog mensen aan het werk te zetten in omstandigheden in strijd met de menselijke waardigheid voor feiten tussen 2011 en 2015. Daarnaast werden ze ook vervolgd voor onder meer sociaalrechtelijke inbreuken en witwaspraktijken.

Myria en vijf slachtoffers stelden zich burgerlijke partij. In totaal waren er 19 gekende slachtoffers maar volgens het strafdossier zouden er in de loop der jaren nog meer geweest zijn.

De hoofdbeklaagde gebruikte zijn vennootschappen met hulp van de andere beklagden om mensen uit Centraal- en Oost-Europa aan het werk te zetten in de bouwsector. De eerste vennootschap bestond tot midden 2014, en de tweede vennootschap vanaf midden 2014 tot 2015. De slachtoffers werd voorgespiegeld dat zij het statuut van werknemer hadden terwijl zij in feite onder een vals statuut van schijnzelfstandige in het kader van het vrij verkeer van diensten binnen Europa werkten. De rekrutering gebeurde in hun landen, vooral Bulgarije en Bosnië, via radio, krant en internet.<sup>394</sup> Door te werken met 'schijnzelfstandigen' die gedetacheerd werden naar België kon men zowel de verblijfsregeling als minimale

sociale voorwaarden omzeilen. In België werden de mensen tewerkgesteld als meewerkende vennoten bij een van de twee vennootschappen. Ze werden aangesloten bij de sociale verzekeringskas met tussenkomst van de verschillende beklagden. Zij gingen mee met de slachtoffers en vertaalden voor hen. Ze zorgden ervoor dat ze de ware toedracht van hun statuut niet kenden. Latere briefwisseling van de sociale verzekeringskas werd hen onttrokken.

De zaak kwam onder meer aan het rollen door een collectief protest begin 2014 van de werknemers waarbij zelfs de ambassade tussen kwam en hen aanraaide een klacht neer te leggen bij de politie. Daarnaast werd ook een medewerker van de sociale zekerheidskas argwanig en maakte zij haar vermoeden van schijnzelfstandigheid over aan de RSZ.

De werkrachten werden slechts € 8 à € 10 per uur betaald en moesten soms meer dan 10u per dag werken met zeer korte rustpauzes gedurende 6 dagen op 7, terwijl het minimumloon in de bouwsector 14 € per uur was. Het bedrijf stond niet in voor de sociale zekerheidsbijdragen, dit moesten de arbeidskrachten van dit loon zelf betalen. Ze waren hiervan niet op de hoogte aangezien ze zelf niet wisten dat ze onder het statuut van meewerkende vennoot werkten en bouwden daardoor een enorme sociale schuldenberg op. Ze waren bovendien niet sociaal verzekerd, hadden geen arbeidsongevallenverzekering etc. Ze werden niet uitbetaald bij slecht weer of andere omstandigheden. Daarnaast werd een deel van hun loon ingehouden als huur (€ 225 - € 250) en reiskosten. Bovendien betaalde de hoofdbeklaagde zeer onregelmatig en ontransparant de lonen uit. Een nieuwe werkracht moest de eerste 2 weken gratis werken tijdens de 'proefperiode'. Doordat ze zelfstandigen waren hadden ze geen recht op loon voor overuren, vakantiegeld, mobiliteitsvergoeding etc. Er was duidelijk een hiërarchie binnen de structuur. De hoofdbeklaagde was de baas en deelde de orders uit. Verschillende andere beklagden fungeerden als ploegbazen maar waren duidelijk op de hoogte van de uitbuitingen.

De rechtbank achtte de verklaringen van de slachtoffers zeer duidelijk en precies en dus geloofwaardig. Doordat ze geen Nederlandse taal niet verstonden en bovendien ook een gezin te onderhouden hadden in het land van herkomst en voordien daar werkloos waren geweest bevonden ze zich in een kwetsbare positie.

Beide vennootschappen werden failliet verklaard respectievelijk in 2014 en 2016. Vanaf juli 2014 werden de activiteiten van de ene vennootschap gewoon verder gezet door de nieuwe vennootschap, waarbij de hele frauduleuze constructie op de zelfde manier werd verdergezet.

<sup>393</sup> Corr. Limburg, afdeling Tongeren, 9 februari 2017, 9<sup>de</sup> k. (beroep).

<sup>394</sup> Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 1, punt 1 (de rol van sociale media en internet bij mensenhandel).

De rechtbank achtte de meeste van de feiten voor bewezen. Ze achtte de vijf beklaagden schuldig voor mensenhandel met de omstandigheid dat er misbruik was gemaakt van de kwetsbare positie van de slachtoffers, er een gewoonte van was gemaakt en er sprake was van een vereniging. De rechtbank vond wel niet dat er gebruik was gemaakt van listige kunstgrepen, geweld, bedreigingen of enige vorm van dwang.

De vijf eerste beklaagden werden veroordeeld tot gevangenisstraffen tussen de 18 maanden en 3 jaar. Er werden geldboetes opgelegd tussen de € 81.000 en € 336.000. Een som van € 56.400 werd verbeurd verklaard. De vennootschappen zelf worden vrijgesproken omdat ze niet actief deel hadden genomen aan de uitbuiting maar slechts werden gebruikt als een louter instrument om de economische uitbuiting te kunnen organiseren.

Myria kreeg een symbolische schadevergoeding van € 1. De slachtoffers kregen een morele schadevergoeding van € 500 en een voorlopige materiële schadevergoeding van € 1.

### Keten van onderaannemers

Een belangrijke zaak rond een systeem van fictieve onderaanneming in de bouwsector, in eerste aanleg behandeld door de correctionele rechtbank van Brussel op 30 oktober 2014,<sup>395</sup> werd opnieuw onderzocht door het **hof van beroep van Brussel op 20 juni 2016**.<sup>396</sup> Braziliaanse arbeiders die hier illegaal verbleven en die vanuit Brazilië naar Europa waren gekomen, werden hoofdzakelijk in België geronseld om te worden ingezet op bouwplaatsen zowat overal in Europa, dit in het kader van een complexe keten van onderaannemers.

Acht beklaagden (natuurlijke personen) en drie bedrijven werden in verschillende mate van betrokkenheid vervolgd voor criminele organisatie, valsheid in geschrifte en gebruik van valse stukken (valse arbeidsovereenkomsten en valse identiteitsdocumenten), illegale tewerkstelling van buitenlandse arbeidskrachten zonder verblijfsvergunning en diverse inbreuken op het sociaal strafrecht die eruit voortvloeiden, waaronder het niet-betalen van het loon, het niet-betalen van sociale bijdragen aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ). Vijf van hen en twee bedrijven werden vervolgd voor mensenhandel met het oog op economische uitbuiting. Hen werd ten laste gelegd in België en andere Europese landen meerdere arbeiders die illegaal verbleven, te hebben gerekruteerd om ze aan

het werk te zetten in mensenwaardige omstandigheden. Twee arbeiders stelden zich burgerlijke partij.

Een van de beklaagden (natuurlijke persoon), die in eerste aanleg werd veroordeeld voor mensenhandel, criminele organisatie, diverse tenlasteleggingen i.v.m. het sociaal strafrecht, en een andere beklaagde, veroordeeld voor valsheid in geschrifte, tekenden beroep aan. Geen van de vennootschappen tekende beroep aan.

Het hof bevestigde de in eerste aanleg uitgesproken veroordeling van de eerste beklaagde, maar sprak de beklaagde, vervolgd voor valsheid in geschrifte, vrij. Het bevestigde eveneens de burgerlijke maatregelen van het in eerste aanleg gevelde vonnis.

### Bedrijven voor de renovatie van gebouwen

Nog in Brussel bevestigde de **Franstalige correctionele rechtbank van Brussel in zijn vonnis van 24 november 2016** de tenlastelegging mensenhandel en diverse inbreuken op het Sociaal Strafwetboek tegen een beklaagde die drie Tunesische arbeiders uitbuitte in zijn bedrijf voor de renovatie van gebouwen.<sup>397</sup> Deze laatsten werkten op meerdere bouwerven voor een belachelijk laag loon (€ 800 voor vier maanden werk) en waren bovendien in mensenwaardige omstandigheden gehuisvest.

De rechtbank merkte op dat het op basis van de onderling overeenkomende, gedetailleerde verklaringen, die door diverse materiële elementen werden bevestigd, mogelijk was om met zekerheid te besluiten dat de beklaagde van de preciaire verblijfssituatie van deze arbeiders profiteerde om ze in mensenwaardige omstandigheden aan te werven: een belachelijk loon, dat niet volstond voor een degelijke huisvesting of voeding; een ongezonde woonst zonder warm water, toiletten en een plaats om te koken en zich te wassen; uitwijzing uit de woonst indien de werkgever dat besliste; en onmiddellijk ontslag van de arbeiders zonder enige opzegperiode of -vergoeding.

De beklaagde werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van 10 maanden voorwaardelijk en een boete van € 1.500 (€ 8.250 met de opdecimen).

Twee van de drie arbeiders stelden zich burgerlijke partij. Ze kregen een morele schadevergoeding van € 2.800 en een provisionele materiële schadevergoeding van € 3.000 toegewezen voor een schade die op meer dan € 8.000 werd geraamd.

395 Corr. Brussel Franstalig, 30 oktober 2014, 69<sup>ste</sup> k. Zie Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2015, *Schakels verbinden*, pp. 114-115. De uitspraak werd ook gepubliceerd op de website van Myria: [www.myria.be](http://www.myria.be)

396 Brussel, 20 juni 2016, 11<sup>de</sup> k.

397 Corr. Brussel Franstalig, 24 november 2016, 59<sup>de</sup> k. (beroep).

In een andere zaak, bevestigde het **hof van beroep van Luik** de veroordelingen, in eerste aanleg uitgesproken door de correctionele rechtbank van Namen op 15 december 2015 tegen de twee Chinese beklagden en hun renovatiebedrijf.<sup>398</sup> Ze werden vervolgd voor mensenhandel en mensensmokkel, hulp bij illegaal verblijf en diverse inbreuken op het Sociaal Strafwetboek. Hen werd ten laste gelegd dat ze twee Chinese burgers die hier illegaal verbleven, huisvesting hadden geboden en ze hadden uitgebuit in het kader van renovatiewerken van restaurants.

In zijn **arrest van 8 december 2016** bevestigde het hof de veroordelingen, in eerste aanleg uitgesproken voor alle tenlasteleggingen en dit voor de drie beklagden.<sup>399</sup> Het hof oordeelde dat de feiten van mensenhandel duidelijk waren bewezen. De beklagden deden de twee arbeiders voor hun rekening werken op eigen initiatief, via een tussenpersoon en terwijl ze op de hoogte waren van de verblijfsituatie van de arbeiders. De werkomstandigheden waren onwaardig: prestaties van 12 werkuren per dag, zonder dat ze waren aangegeven en zonder sociale dekking, een belachelijk laag loon (€ 5/uur), werkplaatsen die niet aan de sociale wetgeving voldeden en, volgens de vaststellingen van de speurders, erbarmelijke huisvesting, (geen bedden, geen verwarming, minimale sanitaire voorzieningen, verplichting om geïmproviseerde bedden te maken met betonblokken).

Daarnaast oordeelde het hof dat de tenlastelegging mensensmokkel niet noodzakelijk betekende dat de beklagden een netwerk hadden opgericht dat het voor buitenlanders mogelijk maakte het Belgische grondgebied illegaal binnen te komen met het oog op het verkrijgen van een vermogensvoordeel. Deze tenlastelegging verwijst ook naar het illegaal verblijf van deze buitenlanders in België ook met het oog op het verkrijgen van een vermogensvoordeel. In dit geval was het vermogensvoordeel de winst, verkregen uit de goedkope tewerkstelling van de buitenlanders.

Het hof bevestigde over het geheel genomen de gevangenisstraffen en de boetes, opgelegd in eerste aanleg, met gedeeltelijke opschorting, evenals de burgerlijke veroordelingen. De rechtbank had in eerste aanleg definitieve bedragen van € 5.000 voor morele schadevergoeding en € 10.000 voor materiële schade toegekend.

### Palettenbedrijf

In een dossier beoordeeld door de **correctionele rechtbank van Turnhout op 18 januari 2017**, werden verschillende beklagden vervolgd voor mensenhandel met het oog op economische uitbuiting, en voor huisjesmelkerij.<sup>400</sup> De hoofdbeklagde was zaakvoerder van een palettenfabriek. Ook de firma werd als rechtspersoon vervolgd. De feiten dateerden van 2009-2011. Zowel Payoke als Myria en verschillende slachtoffers stelden zich burgerlijke partij.

De zaak kwam aan het licht na de natuurlijke dood van een Poolse werknemer bij de palettenfabriek. De beklagden kwamen in het verleden al eens in het vizier van de politiediensten door een klacht van Poolse werknemers. Er werd een gerechtelijk onderzoek gestart. Ondertussen legden ook 13 Bulgaarse arbeiders een klacht neer tegen de firma. De vervolgde firma herstelde paletten in opdracht van andere ondernemingen. Zij deed hiervoor beroep op onderaannemers die gedetacheerde Poolse, Bulgaarse en Roemeense arbeiders aanstelden. Deze onderaannemers waren Poolse en Bulgaarse bedrijven. Een van deze bedrijven bleek een Bulgaars postbusbedrijf zonder substantiële activiteiten in Bulgarije en was louter opgericht om de Belgische sociale zekerheids- en arbeidsrechtelijke verplichtingen in België te omzeilen. De arbeiders werden naar België gelokt met goede lonen terwijl ze in werkelijkheid slechts € 400 tot € 600 per maand verdienden, afhankelijk van het aantal herstellende paletten, wat neer kwam op € 3 per uur. Van hun loon werden ook de huurgelden afgehouden. Officieel verdienden ze volgens hun arbeidscontracten slechts het Bulgaarse minimumloon van € 135. Het overige werd in het zwart uitbetaald, om ook zo de Bulgaarse sociale zekerheid te omzeilen. De arbeiders moesten zeer lange dagen werken, 12 uur per dag gedurende 6 dagen per week, in zeer slechte omstandigheden, en zonder beschermingskledij. Ze werden gehuisvest in zeer slechte omstandigheden. Een van de huizen was zelfs onbewoonbaar verklaard wegens onder meer elektrocutiegevaar. De firma verhuurde deze huisvesting aan de Bulgaarse firma voor € 1.000 per maand. Soms verbleven er 15 personen per woning. Bij ziekte werden ze niet uitbetaald. Een van de arbeiders kreeg bij een werkonbekwaamheid de keuze, terugkeren naar Bulgarije ofwel doorwerken met een gebroken been. Noodgedwongen koos hij voor het laatste. Er werden ook verschillende vervalste detacheringdocumenten aangetroffen.

De beklagden werden schuldig bevonden en veroordeeld tot gevangenisstraffen tussen de 18 maanden en 4 jaar en hoge geldboetes. Er werd ook een grote som verbeurd

<sup>398</sup> Corr. Namen, afdeling Namen, 15 december 2015, 12<sup>de</sup> k. (niet gepubliceerd).

<sup>399</sup> Luik, 8 december 2016, 6<sup>de</sup> k.

<sup>400</sup> Corr. Antwerpen, afdeling Turnhout, 18 januari 2017, k.TC1 (verzet van een aantal bij verstek veroordeelden en beroep van een beklagde die tegenstrijdig werd veroordeeld).

verklaard. De slachtoffers kregen morele en materiele schadevergoedingen. Payoke en Myria kregen elk een € schadevergoeding.

### Vrijspraken voor mensenhandel (ongeacht sociale fraude)

Tot slot leidden twee uitspraken, gedaan in Gent, tot vrijpraak voor de tenlastelegging mensenhandel.

De eerste uitspraak werd gedaan op **4 mei 2016 door de correctionele rechtbank van Gent**.<sup>401</sup>

In dit dossier werden verschillende beklaagden vervolgd, waaronder ook twee rechtspersonen, voor een reeks feiten, waaronder verschillende sociaalrechtelijke inbreuken en ook mensenhandel met economische uitbuiting. Bij verschillende controles op bouwerven tussen 2011 en 2013 werden meerdere personen, vooral van Bulgaarse nationaliteit, aangetroffen die er werken uitvoerden. De personen werden ondervraagd over hun arbeidsstatuut. Vaak werkten zij zonder geldige papieren en anderen waren tewerkgesteld als meewerkende vennoten bij de twee firma's. Uit de elementen die zij aanhalen bleek echter dat zij geen inspraak hadden in de firma's, onder gezag werkten van de beklaagden, niet hun eigen werkritme konden bepalen, niet goed begrepen onder welk statuut zij tewerkgesteld waren etc. De rechtbank oordeelde dan ook dat zij te werk gesteld waren als schijnzelfstandigen, en dat hun arbeidsrelaties moesten geherkwalificeerd worden en zij dus in feite werknemers waren. Er waren echter geen geldige Dimona aangiftes gedaan en de personen beschikten niet over de vereiste arbeids- en verblijfspapieren. Een van de personen diende een klacht in bij de Sociale Inspectie wegens economische uitbuiting. Hij was namelijk zonder enig statuut of overeenkomst tewerkgesteld en zijn loon werd hem niet uitbetaald. Hij zou gedurende verschillende maanden gewerkt hebben voor de hoofdbeklaagde en daarvoor slechts € 900 ontvangen hebben. De arbeider had zich burgerlijke partij gesteld.

De rechtbank oordeelde op vlak van deze tenlastelegging dat, hoewel de verklaringen van de arbeider geloofwaardig leken, ze onvoldoende gestaafd konden worden door objectieve bewijselementen in het strafdossier. De rechtbank oordeelde wel dat de beklaagden schuldig waren aan het organiseren van sociale fraude. Ze achtte verschillende sociaalrechtelijke inbreuken wel voor bewezen. De beklaagden waren bovendien niet aan hun proefstuk toe.

Ze werden veroordeeld tot gevangenisstraffen van 6 maanden tot 2 jaar en geldboetes. Ook de twee rechtspersonen werden veroordeeld tot geldboetes. Het slachtoffer kreeg een morele schadevergoeding van € 500 en een materiele schadevergoeding van € 12.200, gebaseerd op de berekeningen van de sociale inspectie.

De tweede zaak, waarvan het vonnis werd uitgesproken door de **correctionele rechtbank van Gent op 1 februari 2017**, betrof gedetacheerde werknemers.<sup>402</sup>

In dit dossier van economische uitbuiting werden vier beklaagden vervolgd voor de misdrijven van mensenhandel met economische uitbuiting, sociaal arbeidsrechtelijke inbreuken, onwettige tewerkstelling van buitenlandse werknemers en huisjesmelkerij. Twee van de beklaagden waren vennootschappen.

Het onderzoek startte nadat de lokale politie een controle uitvoerde op een werf. De arbeiders die ze aantrof waren Oekraïense onderdanen met een Poolse visum. De personen bleken niet in orde te zijn met de formaliteiten, zoals de A1-formulieren (detachering) en Dimona of Limosa-melding. De politiediensten vernamen dat de personen werken uitvoerden voor een Poolse vennootschap in onderaanneming van een Belgische vennootschap. Naar aanleiding van deze informatie besliste de arbeidsauditeur een onderzoek te voeren naar de tewerkstelling van Oekraïense en andere buitenlandse arbeiders via observaties. Daaruit bleek dat er tal van buitenlandse arbeiders werkten en verbleven op een bepaald adres. Bij een controle bleek dat ze onwettig in het land verbleven en allemaal samen gehuisvest worden in verschillende panden, soms met 10 à 12 personen per huis. Ze betaalden hiervoor € 200 per bed per maand. De Wooninspectie stelde vast dat er geen elektriciteit en warm water aanwezig was. De gasvoorzieningen werkten niet en er was een ernstig elektrocutiegevaar.

Ze verklaarden als arbeiders in loon te werken. Ze werden geronseld via mond-aan-mondreclame of via internet<sup>403</sup> en ze hadden geen documenten ondertekend. Ze hadden niet de nodige documenten om te werken en wisten ook niet of ze sociaal verzekerd waren.

In deze zaak werd de zaakvoerder van de Belgische vennootschap vervolgd alsook de Poolse zaakvoerder van de Poolse vennootschap net als beide vennootschappen zelf.

Het onderzoek werd gevoerd op basis van huiszoekingen, observaties, verschillende verklaringen van de beklaagden, medewerkers en omstaanders etc.

401 Corr. Oost-Vlaanderen, afdeling Gent, 4 mei 2016, k.G29w (beroep).

402 Corr. Oost-Vlaanderen, afdeling Gent, 1 februari 2017, k.G29w (beroep).

403 Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 1, punt 1 (de rol van sociale media en internet bij mensenhandel).

De rechtbank oordeelde bij de beoordeling over de schuldvraag dat de Poolse vennootschap wel degelijk een postbusvennootschap was met als doel te ontsnappen aan de betaling van de Belgische sociale zekerheidsbijdragen (en loonsvoorwaarden). Beide beklagden hadden deze constructie in het leven geroepen om op illegale wijze Polen en Oekraïners te werk te stellen. Uit verschillende elementen (verklaringen van de werknemers, aangepast facturen, het feit dat de Poolse onderneming sinds vijf jaar geen activiteiten meer had gehad in Polen, etc.) uit het dossier leidde de rechtbank af dat de beide vennootschappen de facto een geheel vormden en louter formeel en op papier waren opgesplitst.

Wat betreft de arbeidsrelaties van de bouwvakkers oordeelde de rechtbank dat het principe van de 'fraus omnia corrumpit' van toepassing was. Aangezien de Poolse vennootschap een frauduleuze constructie was, waren ook de overeenkomsten en ingevulde A1-formulieren met bedrieglijk opzet opgemaakt. Aangezien dit principe van openbare orde is worden ook alle rechtsgevolgen ervan volledig geneutraliseerd. De bedrieglijk verkregen toepassing van de Europese detachingsregel werd hierdoor volledig uitgeschakeld.

De rechtbank onderzocht ook de cumulatieve strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de vennootschap als rechtspersoon en van de beklagde als zaakvoerder. De misdrijven werden gepleegd voor rekening van de vennootschap en de inbreuken genereerden ook een economisch voordeel voor de vennootschap. Ook de rechtspersoon heeft een eigen strafrechtelijke verantwoordelijkheid. De andere beklagde en zijn Poolse vennootschap werden gezien als mededaders.

Anderzijds volgde de rechtbank de tenlastelegging van mensenhandel niet. De rechtbank stelde dat dit een feitelijke beoordeling is. De bereidheid van de slachtoffers om in deze omstandigheden te werken, en hun behandeling en inkomen in het land van herkomst, spelen daarbij geen rol. Hoewel de lonen zeer laag waren meende de rechtbank niet dat er werd aangetoond dat de slachtoffers in onmenselijke omstandigheden werkten. Er kon niet worden aangetoond dat de werknemers geen vrijheid hadden om te komen en gaan, dat hun wil beperkt werd door welke vorm van dwang ook. Volgens de rechtbank had het onderzoek te weinig feitelijke elementen opgeleverd om te kunnen spreken van mensenhandel. De beklagden werden hiervoor dus vrijgesproken.

Wel werden de beklagden veroordeeld voor huisjesmelkerij. De rechtbank verwees onder meer naar een vaststelling van de Sociale Inspectie en de wooninspectie dat de slaappleatsen beneden het menswaardige waren. Ze oordeelde dat er misbruik werd

gemaakt van de precare administratieve en sociale en illegale toestand waarin de personen zich bevonden. De beklagden werden veroordeeld tot 8 maanden gevangenisstraf en geldboetes, beiden met uitstel. Een van de huizen waarin de werknemers verbleven werd verbeurd verklaard.

### 2.3.2. | Horeca

In een vonnis van 29 juni 2015, dat in het vorige rapport aan bod is gekomen, heeft de correctionele rechtbank van Namen twee beklagden, vader en zoon, en hun onderneming, veroordeeld voor mensenhandel en mensensmokkel, hulp bij illegaal verblijf en diverse inbreuken op het Sociaal Strafwetboek.<sup>404</sup> In hun restaurant buiten ze meerdere Chinese arbeidskrachten uit.

Het dossier ging aan het rollen na de verhoren door de Sociale Inspectie van Luik van de twee werknemers die zich burgerlijke partij hadden gesteld en die in een gespecialiseerd opvangcentrum verbleven. De werknemers vertelden hoe ze via te betalen tussenpersonen van China in België waren geraakt. Een van hen was naar hier gekomen om te studeren maar zag zich verplicht te werken om de leningen die zijn familie was aangegaan om zijn reis naar België te financieren, terug te betalen. Hij werkte als kok in het restaurant van de beklagden. De werk- en leefomstandigheden waren erbarmelijk: hij at wat de baas hem gaf of restjes van de klanten, werkte 12 à 14 uur per dag, 6 dagen op 7, voor een loon van rond de € 550 per maand.

Volgens de rechtbank was er in deze zaak wel degelijk sprake van het bieden van onderdak met het oog op tewerkstelling in mensonwaardige omstandigheden, maar het **hof van beroep van Luik** nam een andere stelling in. In zijn **arrest van 10 november 2016** oordeelde het hof dat de tijdens het strafrechtelijk onderzoek verzamelde elementen onvoldoende waren om de klachten van de twee arbeiders te bevestigen omdat ze niet na te gaan waren (uurroosters en werkomstandigheden, kwaliteit van het eten, bedreigingen of agressiviteit).<sup>405</sup> Op basis van de huiszoekingen in het restaurant en in een ander gebouw van de beklagden kon niet worden vastgesteld of er al dan niet verwarming in de kamer aanwezig was en konden ook de paspoorten van de klagers, die volgens hen in beslag waren genomen, niet worden

<sup>404</sup> Corr. Namen, afdeling Namen, 29 juni 2015, 12<sup>de</sup> k. Zie Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, p. 150. Het vonnis is ook beschikbaar op de website van Myria: [www.myria.be](http://www.myria.be).

<sup>405</sup> Luik, 10 november 2016, 6<sup>de</sup> k.

teruggevonden. De verhoorde getuigen (werknemers die de slachtoffers na hun vertrek vervingen) beschreven relatief verschillende werkomstandigheden, in het bijzonder m.b.t. het loon (dat rond de € 1.100 of € 1.200 per maand zou schommelen, naast onderdak en eten). Het hof oordeelde dat de elementen uit het strafdossier niet volstonden om de werkelijke werkomstandigheden en de slechte behandeling waarover de burgerlijke partijen hadden geklaagd, te bevestigen, en sprak de beklaagden vrij van de tenlastelegging mensenhandel.

Het hof sprak de beklaagden ook vrij van de tenlastelegging mensensmokkel en beschouwde alleen de tenlastelegging hulp bij illegaal verblijf als bewezen. De beklaagden droegen immers bij tot het verblijf van deze personen door hen onderdak en werk te verschaffen. Daartegenover oordeelde het hof dat de elementen van het dossier niet voldoende aantoonde dat de beklaagden personen zonder verblijfs- en arbeidsvergunning hadden gerekruteerd om een hoger vermogensvoordeel te verkrijgen, dan als ze personen in het zwart hadden tewerkgesteld.

Het hof bevestigde wel de in eerste aanleg uitgesproken veroordelingen m.b.t. de inbreuken op het Sociaal Strafwetboek. Het verving de in eerste aanleg aan de twee beklaagde natuurlijke personen opgelegde straffen (met name de gevangenisstraffen) door boetes en verminderde de boete (voorwaardelijk) die aan de onderneming was opgelegd.

Het hof verklaarde zich onbevoegd om te beslissen over de eisen van de burgerlijke partijen op basis van de tenlasteleggingen mensenhandel en mensensmokkel, rekening houdend met de vrijspraak van de beklaagden.

**Op 4 mei 2016 deed de correctionele rechtbank van Brugge een uitspraak in dezelfde sector.<sup>406</sup>**

In deze zaak werden twee beklaagden vervolgd, waaronder een vennootschap voor onder andere voor mensenhandel met het oog op economische uitbuiting met verzwarende omstandigheden, en voor mensensmokkel met verzwarende omstandigheid, alsook verschillende sociaalrechtelijke inbreuken.

De beklaagde baatte een restaurant uit onder een vennootschap, de tweede beklaagde in deze zaak. De zaak kwam aan het licht in 2011 bij een controle door de sociale inspectie, arbeidsinspectie en de federale gerechtelijke politie in het restaurant waar het slachtoffer

werd aangetroffen. Mede op basis van diens verklaringen werd een strafdossier opgesteld.

De rechtbank onderzocht de feiten van mensenhandel, meer bepaald de vraag of het slachtoffer al dan niet werd tewerkgesteld in omstandigheden in strijd met de menselijke waardigheid. Volgens de rechtbank duidt “*de notie menselijke waardigheid op een kwalitatief niveau van leven dat door het respect van anderen zou moeten worden beschermd en impliceert een menselijk bestaan waarin basisvoorzieningen verzekerd zijn*”. Op basis van de informatie in het dossier bleek dat het slachtoffer ook na het einde van zijn verblijfsrecht tewerkgesteld bleef en dit in erbarmelijke omstandigheden. Het slachtoffer had door zijn verblijfssituatie geen andere keuze dan deze eenzijdig opgelegde situatie te ondergaan. Hij kreeg geen enkele vergoeding, werd gehuisvest in erbarmelijke omstandigheden boven het restaurant, had geen recht op sociale zekerheid of arbeidsongevallenverzekering, en ‘mocht’ zich voeden met de etensresten van klanten.

Ook achtte de rechtbank de tenlastelegging van mensensmokkel voor bewezen in de zin dat het illegaal verblijf werd gefaciliteerd en dat er een winstoogmerk aanwezig was, winsten waarmee het restaurant aan de haal ging, aangezien het slachtoffer geen enkele verloning kreeg. Ook de tenlasteleggingen van de sociaalstrafrechtelijke inbreuken werden weerhouden.

De feiten zijn zowel de hoofdbeklaagde als zijn vennootschap toerekenbaar. Volgens het strafwetboek kan de natuurlijke persoon samen met de rechtspersoon veroordeeld worden als deze eerste de feiten wetens en willens pleegde, wat in deze zaak het geval was. De misdrijven gebeurden bovendien binnen het maatschappelijke doel van de vennootschap, namelijk de uitbating van het restaurant. De vennootschap was inmiddels failliet verklaard.

De hoofdbeklaagde had reeds een strafblad met vergelijkbare feiten en hij werd veroordeeld tot een effectieve gevangenisstraf van 18 maanden en een geldboeten van € 5.500. De vennootschap, inmiddels failliet verklaard, werd veroordeeld tot een geldboete van € 16.500 voor een deel met uitstel. Verschillende bedragen werden verbeurd verklaard, € 18.108 en € 12.757.

In deze zaak stelden Myria en het slachtoffer, dat het statuut van mensenhandel had verkregen, zich burgerlijke partij. Myria kreeg een schadevergoeding van € 1.250 € toegekend. Het slachtoffer kreeg een morele schadevergoeding geraamd op € 3.700 € en het verbeurd verklaarde bedrag van € 18.108 werd hem geheel toegewezen, namelijk het loonsvoordeel dat de beklaagde genoot ten gevolge de uitbuiting van het slachtoffer,

<sup>406</sup> Corr. West-Vlaanderen, afdeling Brugge, 4 mei 2016, k.B17 (beroep).

berekend volgens de inspectiediensten, alsook het bedrag van € 12.757 het bedrag dat volgens de inspectiediensten overeenkomt met de ontdoken RSZ-bijdragen.

### 2.3.3. | Tuinbouw

In een zaak van economische uitbuiting in de tuinbouw, beoordeeld door de **correctionele rechtbank van Mechelen op 10 februari 2017**, werden de zaakvoerder en zijn echtgenote vervolgd voor mensenhandel en sociaalrechtelijke inbreuken.<sup>407</sup>

De beklagden zouden minstens 39 personen van Roemeense origine hebben uitgebuit in hun tuinbouwbedrijf.<sup>408</sup>

De slachtoffers kregen slechts € 6 per uur betaald en moesten lange dagen werken, ook op zaterdagen, zondagen en feestdagen. Ze presteerden meer dan 11 uren per dag of 50 uren per week en werden hier niet extra voor vergoed. Ze werden vaak zeer brutaal behandeld door de beklagden, bespuwd en fysiek geduwd. Een groot deel van de tijd werden ze zelfs bewaakt door een agressieve gemuilkorfde waakhond. Er werden hoge boetes opgelegd voor banale feiten die dan in mindering werden gebracht van hun loon. Ze werden in erbarmelijke omstandigheden gehuisvest en de huur ervoor werd afgetrokken van hun loon. Ook de sociale voorzieningen ter beschikking van de werknemers waren ondermaats en vuil. Er werd niet voorzien in aangepaste werkkledij.

De rechtbank achtte de feiten voor bewezen. Zowel het aspect 'werving' en 'huisvesting' van artikel 433<sup>quinquies</sup> van het Strafwetboek waren aanwezig. De rechtbank oordeelde dat de omstandigheden in strijd waren met de menselijke waardigheid. De notie 'menselijke waardigheid' houdt verband met de kerngedachte van het arbeidsrecht, nl. de idee dat werknemers niet als louter koopwaar mogen worden behandeld (*labour is not a commodity*). De notie heeft een sterk normatieve inhoud die een evolutief en progressief karakter heeft, en dient te worden uitgelegd in de context van wat op het ogenblik van de feiten als algemeen (on)aanvaardbaar beschouwd wordt. In deze zaak was volgens de rechtbank de ondergrens van de tewerkstelling in omstandigheden verenigbaar met de menselijke waardigheid overschreden.

De rechtbank veroordeelde de beklagden tot een gevangenisstraf van 18 maanden en geldboetes van € 120.000, beiden met uitstel. Er werden hoge bedragen verbeurdverklaard.

407 Corr. Antwerpen, afdeling Mechelen, 10 februari 2017, (beroep).

408 Namelijk een tomatenkwekerij.

Myria stelde zich burgerlijke partij en kreeg 1 € schadevergoeding.

Een zaak rond een paddenstoelenkwekerij, die eerder door de correctionele rechtbank van Kortrijk was behandeld<sup>409</sup> en in een vorig rapport aan bod is gekomen,<sup>410</sup> werd in beroep opnieuw behandeld **door het hof van beroep van Gent op 19 januari 2017**.<sup>411</sup>

De rechtbank veroordeelde in eerste aanleg 10 beklagden, waaronder enkele vennootschappen, voor mensenhandel met het oog op economische uitbuiting, huisjesmelkerij en talrijke inbreuken op de sociale wetgeving. De beklagden stelden vooral Bulgaren te werk in een champignonkwekerij in omstandigheden in strijd met de menselijke waardigheid. Er werd ook één minderjarige tewerkgesteld.

Voor wat betreft het misdrijf mensenhandel met het oog op het aan het werk zetten of laten werken in omstandigheden die strijdig zijn met de menselijke waardigheid meent het hof dat de constitutionele bestanddelen van het basismisdrijf aanwezig zijn. Het gaat daarbij dieper in op de notie 'menselijke waardigheid'. Volgens het hof is een aantasting van dit begrip het verlagen van de menselijke kwaliteit van een persoon of groep. De kwaliteit van het mens zijn heeft een lichamelijk en geestelijk vermogen. Onder het lichamelijke vermogen wordt begrepen: het zich vrij bewegen, de fysieke capaciteit om op vrije en gelijke wijze in zijn essentiële noden te voorzien. Bepaalde arbeidsomstandigheden die ervoor zorgen dat de werknemers niet langer in staat zijn om op vrije en gelijke wijze in hun essentiële noden te voorzien, kunnen strijdig zijn met de menselijke waardigheid. Het hof geeft een loon lager als het minimuminkomen als voorbeeld. Daarbij speelt de norm van het land van herkomst geen rol, wel de Belgische tewerkstellingsvoorwaarden. Het hof bevestigde in die zin het vonnis, maar geeft een bijkomende motivering wat betreft de verschillende indicaties/aanwijzingen die het parket opwierp: de lonen ver onder het barema, erbarmelijke en zelfs levensgevaarlijke omstandigheden, de illegale tewerkstelling, de problemen met de arbeidscontracten, het niet regelmatig uitbetalen van lonen, vele uren na elkaar werken zonder toeslag of voldoende rustperiode.

Ook het misdrijf huisjesmelkerij, nl. dat het verhuurde goed in strijd was met de menselijke waardigheid werd door het hof bevestigd. Het hof geeft een bijkomende motivering over de indicaties/aanwijzingen van huisjesmelkerij.

409 Corr. West-Vlaanderen, afdeling Kortrijk, 16 februari 2015, 10<sup>de</sup> k. Deze uitspraak is beschikbaar op de website van Myria: [www.myria.be](http://www.myria.be).

410 Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2015, *Schakels verbinden*, pp. 117-118.

411 Gent, 19 januari 2017, 3<sup>de</sup> k.

Daarnaast gaat het hof nog in op de samenloop van verantwoordelijkheden tussen de natuurlijke personen en de rechtspersonen. Het is niet uitgesloten dat er een cumul is van de strafrechtelijke verantwoordelijkheid van de werkgever (natuurlijke of rechtspersoon) en de aangestelde of de lasthebber (natuurlijke persoon) wanneer de facto blijkt dat zij beiden een fout hebben begaan. Dit moet de feitenrechter in concreto beoordelen. De natuurlijke personen kunnen strafrechtelijk aansprakelijk worden gehouden wanneer zij 'enige invloed' konden aanwenden om de overtredingen te voorkomen of te beletten. Bovendien moet de natuurlijke persoon het misdrijf 'wetens en willens' hebben gepleegd. Anderzijds kan de rechtspersoon strafrechtelijk aansprakelijk worden gesteld indien het misdrijf gepleegd door de natuurlijke persoon verband houdt met een gebrek in de structuur van de rechtspersoon. Het hof meende dat de feiten een intrinsiek verband houden met de verwezenlijking van de doelen van de vennootschappen, en dat deze misdrijven dus voor haar rekening gepleegd werden.

De hoofdbeklaagden werden vrijgesproken voor enkele sociaalstrafrechtelijke inbreuken omdat het hof deze onvoldoende bewezen achtte.

Het hof hervormde de straffen, maar gaf wel duidelijk aan dat de straffen hoger waren geweest indien de redelijke termijn niet overschreden was geweest.

De beklaagden kregen geldboetes tussen € 625 en € 2.000, waarvan een deel met uitstel. Er werd ook een verbeurdverklaring uitgesproken, ook voor een deel met uitstel.

### 2.3.4. | Bakkerij

In een vonnis van 9 februari 2016, dat in het vorige rapport aan bod is gekomen, veroordeelde de correctionele rechtbank van Namen twee beklaagden, Turkse broers, voor mensenhandel en mensensmokkel, evenals voor hulp bij illegaal verblijf en diverse inbreuken op het Sociaal Strafwetboek tegenover meerdere arbeiders, die ze uitbuiten in hun bakkerij en in hun winkel van bakkerijproducten en kruidenierswaren.<sup>412</sup> Daarnaast beschikten de beklaagden op de bovenverdieping over onbewoonbare woningen, die ze ter beschikking van de burgerlijke partijen stelden voor een maandelijks huurprijs van € 400.

Vier slachtoffers, waaronder twee minderjarige rechthebbenden van een overleden werkster, stelden zich burgerlijke partij.

In beroep bevestigde **het hof van beroep van Luik in zijn arrest van 8 december 2016** in algemene termen het in eerste aanleg uitgesproken vonnis, met uitzondering van de verzwarende omstandigheid misbruik van de kwetsbaarheid.<sup>413</sup> Wat de mensenhandel betrof, benadrukte het hof dat het niet uitmaakte dat de arbeiders door de beklaagden waren aangeworven nadat ze uit vrije wil naar België waren gekomen. De werkomstandigheden leken mensonwaardig: de arbeiders werkten zo'n 16 uur per dag, 7 dagen op 7, voor een loon van rond de € 2,50 per uur, met huisvesting in precaire omstandigheden. Het hof oordeelde dat de verklaringen van de arbeiders geloofwaardig waren, in tegenstelling tot die van de beklaagden.

Het hof verminderde evenwel de in eerste aanleg uitgesproken gevangenisstraffen en legde de morele schadevergoeding van de burgerlijke partijen vast op € 2.000.

### 2.3.5. | Drukkerij

In een bij verstek uitgesproken vonnis van 11 februari 2015, dat in een voorgaand rapport aan bod is gekomen, veroordeelde de Franstalige correctionele rechtbank van Brussel een beklagde voor mensenhandel met het oog op economische uitbuiting en diverse sociaalrechtelijke tenlasteleggingen. De beklagde buitte meerdere illegaal verblijvende, Marokkaanse burgers uit in zijn drukkerij.<sup>414</sup> Sommigen onder hen kwamen uit een opvangcentrum voor vluchtelingen. De werkuren en het werktempo waren afmattend (7 dagen op 7 en 10 à 14 uur per dag), het loon was belachelijk laag (€ 5/uur) en de arbeiders verbleven ter plaatse in heel precaire omstandigheden (ze sliepen op karton). Ze werden opgesloten in het atelier zonder zicht naar buiten en werden beledigd en bedreigd. De burgerlijke partijen kregen een aanzienlijke materiële schadevergoeding (tussen € 6.000 en € 13.000) en elk van hen kreeg ook € 3.000 morele schadevergoeding toegewezen.

De rechtbank behandelde de zaak opnieuw **op verzet op 27 juni 2016** en veranderde deels de oorspronkelijke uitspraak. De beklagde werd vrijgesproken voor de

<sup>412</sup> Corr. Namen, afdeling Namen, 9 februari 2016, 12<sup>de</sup> k. Zie Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, pp. 151-152.

<sup>413</sup> Luik, 8 december 2016, 6<sup>de</sup> k.

<sup>414</sup> Corr. Brussel Franstalig, 11 februari 2015, 49<sup>ste</sup> k. Zie Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2015, *Schakels verbinden*, p. 121. De uitspraak werd ook gepubliceerd op de website van Myria: [www.myria.be](http://www.myria.be).

tenlastelegging mensenhandel en enkel de inbreuken op het Sociaal Strafwetboek werden bevestigd.<sup>415</sup>

De rechtbank oordeelde onder andere dat deze tenlastelegging uitsluitend steunde op de verklaringen die de arbeiders aflegden meer dan twee jaar nadat ze voor de beklaagde hadden gewerkt; dat hij niet in staat was de geloofwaardigheid te evalueren doordat de arbeiders niet waren verschenen en ook niet waren vertegenwoordigd om hun verklaringen te bevestigen; dat er geen enkele materiële vaststelling kon worden gedaan om de verklaringen objectief te kunnen beoordelen en dat er geen enkele confrontatie tussen de beklaagde en de klagers was overwogen. De rechtbank oordeelde dan ook dat er twijfel bestond in het voordeel van de beklaagde.

### 2.3.6. | Maneges-stoeterijen

**Op 21 november 2016 behandelde de correctionele rechtbank van Luik<sup>416</sup> een zaak rond een stoeterij.**

Twee uitbaters van maneges (een man, gedelegeerd bestuurder, en een vrouw, beheerster) en hun onderneming, die een manege bezit, werden vervolgd voor mensenhandel, mensensmokkel en diverse inbreuken op het Sociaal Strafwetboek (waarvan sommige ook betrekking hadden op Belgische arbeiders). Er werd hen ten laste gelegd dat ze twee Marokkaanse arbeiders clandestien hadden tewerkgesteld en uitgebuit. De arbeiders hielden zich bezig met de paarden en het algemene onderhoud van de manege.

Het dossier ging aan het rollen naar aanleiding van informatie van de politie volgens dewelke twee personen in onwettig verblijf als stalknechten tewerkgesteld zouden zijn door de beklaagde, uitbaatster van twee stoeterijen. Ze zouden in preciaire omstandigheden gehuisvest zijn en € 500 per maand verdienen.

Een van de twee arbeiders, die geen documenten had, werd gecontroleerd op de parking van een supermarkt. Tijdens zijn verhoor verklaarde hij dat hij sinds vijf jaar illegaal in België verbleef. Hij verklaarde ook dat hij toevlucht had gevonden in een manege waar hij kost en inwoon kreeg van de uitbaters, de twee beklaagden, in ruil voor klusjes. De politie bracht een bezoek aan zijn woonplaats, waarvan de kamer op een klein appartement leek.

Vervolgens vonden in de twee maneges gelijktijdige bezoeken plaats. De arbeider werd opnieuw verhoord en

kwam terug op een aantal punten van zijn oorspronkelijke verklaring. Zo verklaarde hij dat hij had geantwoord op een werkaanbieding op het internet voor een job als stalknecht. Het emailadres van de contactpersoon was dat van de vrouwelijke beklaagde.<sup>417</sup> Hij ontmoette ook de tweede beklaagde en er werd afgesproken dat hij op proef zou beginnen, met positieve resultaten. Er was overeengekomen dat hij € 200 per week zou ontvangen. Doordat hij alsmear meer moest werken (schoonmaak van de boxen, voederen van de paarden, op de weide zetten, onderhoud van de pistes, herstellingen, schilderwerken, schoonmaak van de cafetaria bij wedstrijden enz.), stelde hij voor om ook zijn broer in dienst te nemen, voor hetzelfde loon. De beklaagden weigerden echter en stelden hem € 100 voor.

De rechtbank oordeelde op basis van diverse elementen dat er geen twijfel bestond over de tewerkstelling van de twee arbeiders. Ze legden precieze, gedetailleerde verklaringen af over de werkplaats, de organisatie en de voorwaarden. Deze verklaringen werden ondersteund door de talrijke andere objectieve elementen uit het strafdossier (met name een bord met de taken die ze in een van de twee stoeterijen moesten uitvoeren, sms-verkeer tussen de arbeider en de beklaagde, commentaren van de beklaagde op het Facebook profiel van de arbeiders<sup>418</sup> en verhoren van getuigen).

De rechtbank achtte de diverse inbreuken op het Sociaal Strafwetboek tegenover deze arbeiders en tegenover de Belgische arbeiders, die er in het zwart werkten, als bewezen. Ze oordeelde ook dat zowel de twee natuurlijke personen als de onderneming strafrechtelijk aansprakelijk waren.

Daartegenover oordeelde de rechtbank dat het gevoerde onderzoek de bestanddelen van mensenhandel niet voldoende had aangetoond en sprak de beklaagden op basis van het voordeel van de twijfel vrij van deze tenlastelegging. De rechtbank oordeelde dat het overeengekomen loon (ook al werd het niet volledig betaald of beantwoordde het niet aan de toepasbare barema's), samen met het feit dat de arbeiders niet waren ingeschreven bij de sociale zekerheid, dat ze waren tewerkgesteld zonder dat ze een verblijfsvergunning of arbeidsvergunning hadden, bewezen dat de beklaagden de regels inzake de sociale wetgeving wilden omzeilen. Dit kunnen aanwijzingen van mensenhandel zijn maar op zich volstaan ze niet om de tenlastelegging mensenhandel te bewijzen. De rechtbank oordeelde ook dat het aantal

<sup>415</sup> Corr. Brussel Franstalig, 27 juni 2016, 89<sup>de</sup> k.

<sup>416</sup> Corr. Luik, afdeling Luik, 21 november 2016, 18<sup>de</sup> k. (beroep).

<sup>417</sup> Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 1, punt 1 (de rol van sociale media en internet bij mensenhandel).

<sup>418</sup> Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 2 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode).

gepresteerde werkuren te relativieren was en dat de woning in een van de stoeterijen voldoende was uitgerust.

De rechtbank sprak de beklaagden op basis van het voordeel van de twijfel ook vrij van de tenlastelegging mensenhandel, omdat ze meende dat niet voldoende was aangetoond dat er een smokkel was opgezet met het oog op het verkrijgen van een vermogensvoordeel bedoeld om zich te verrijken ten koste van het slachtoffer of zijn familie.

De beklaagden werden tot voorwaardelijke geldboetes veroordeeld.

De morele schadevergoeding die de twee Marokkaanse arbeiders, die zich burgerlijke partij hadden gesteld, vroegen op basis van de tenlasteleggingen mensenhandel en mensensmokkel, werd afgewezen, aangezien de beklaagden voor deze twee tenlasteleggingen werden vrijgesproken.

De rechtbank wees hen evenwel een definitieve materiële schadevergoeding van respectievelijk € 6.050, 98 en € 9.343,09 toe.

### 2.3.7. | Sorteeratelier voor tweedehandskledij

In een **vonnis van 24 november 2016** achtte de **correctionele rechtbank van Bergen** de tenlastelegging mensenhandel met het oog op economische uitbuiting en diverse inbreuken op het Sociaal Strafwetboek tegenover een Syrische beklagde, een recidivist, die talrijke buitenlandse arbeiders van diverse nationaliteiten uitbuitte in zijn sorteeratelier voor tweedehandskledij, als bewezen.<sup>419</sup> Het werk bestond uit het sorteren van de kledij en het stapelen van balen met kleding van 40 à 50 kg.

Het dossier ging aan het rollen na een controle die de politie op een feestdag uitvoerde op personen die uit de hoofdzetel van de onderneming van de beklagde kwamen. Vervolgens vonden observaties plaats, waaruit bleek dat er 's morgens personen het gebouw binnengingen, maar niet meer naar buiten kwamen. Hierop volgden een nieuwe controle in de nabijheid van de bedrijfzone, nieuwe observaties en tot slot een huiszoeking. De personen die zich ter plaatse bevonden, waaronder meerdere illegaal verblijvende personen, werden verhoord. Een van de arbeiders, die zich burgerlijke partij stelde, legde een gedetailleerde verklaring af aan de speurders. Hij legde uit dat de beklagde zowel illegaal als legaal verblijvende personen te werk stelde. De illegaal verblijvende personen

werden gedwongen om van 10 tot 22 uur te werken, m.a.w. 12 uur per dag, met een pauze van 15 minuten om te eten, en dit voor een dagloon van € 30, wat neerkwam op een uurloon van € 2,5. De elektrische verwarming van de loods was onvoldoende en in de winter was het koud in het gebouw.

Tijdens de huiszoeking in de loods werd vastgesteld dat de sanitaire installaties kapot waren, de verwarming onvoldoende was en er water in het gebouw binnen sijpelde.

De rechtbank oordeelde dat de ontkenningen van de beklagde ongeloofwaardig waren en ontkracht door de objectieve elementen van het dossier (observaties, controles, vaststellingen tijdens de huiszoeking betreffende de staat van de lokalen en de aard van het uitgevoerde werk).

De rechtbank beschouwde de tenlastelegging mensenhandel duidelijk als bewezen (behalve voor één arbeider, die een verwant van de beklagde was). Er werd aangenomen dat de beklagde, beheerder van rechtswege van de onderneming, belast met de rekrutering van de arbeiders en de betaling van de lonen, illegaal verblijvende personen had aangenomen. De rechtbank oordeelde eveneens dat de werkomstandigheden mensenwaardig waren, rekening houdend met een reeks elementen: de duur van de werkdagen (minimum 10 uur), het aantal werkdagen per maand (tussen 26 en 28 dagen), het effectieve uurloon (€ 2,5 per uur), de zware handenarbeid (dragen van balen met kleding van 40 à 50 kg) en de werkomstandigheden (bijna geen verwarming, defecte sanitaire installaties, waterinsijpeling in het gebouw). Bovendien organiseerde de beklagde twee werkregimes, een voor illegaal verblijvende en een voor legaal verblijvende arbeiders, en stelde hij alleen loonfiches op voor de legaal verblijvende arbeiders. Tot slot controleerde hij de arbeiders via een camerasysteem vanuit zijn woning.

De rechtbank veroordeelde de beklagde, die een recidivist was, tot een gevangenisstraf van drie jaar met gedeeltelijke opschorting en een boete van € 1.000 (opgetrokken tot € 6.000 wegens de opdecimen).

De arbeider en Myria, die zich allebei burgerlijke partij stelden, ontvingen elk € 1 schadevergoeding.

### 2.3.8. | Afvalverwerking

In een **vonnis van 5 april 2016** achtte de **correctionele rechtbank van Waals-Brabant** de tenlastelegging mensenhandel en diverse inbreuken op het Sociaal

<sup>419</sup> Corr. Henegouwen, afdeling Bergen, 24 november 2016, 8<sup>me</sup> k. (definitief).

Strafwetboek tegenover meerdere beklaagden, die vennoten waren, en hun onderneming, actief in de afvalverwerking, als bewezen.<sup>420</sup> Ze hadden onder andere een illegaal verblijvende arbeider van Marokkaanse nationaliteit in dienst. Tijdens een poging om de afvoerbuizen te ontstoppen liep deze een ernstig arbeidsongeval op (met verlies van een oog) maar zijn werkgevers ondernamen geen echte stappen bij een wetsverzekeraar of bij het Fonds voor Arbeidsongevallen met het oog op een schadevergoeding. Hij werkte bovendien bijna 10 uur per dag, 6 dagen per week, voor een dagloon van € 50. Uitgaande van het kortste uurrooster, zijnde 8 1/2 uur per dag, kwam dit neer op een uurloon van € 5,88, terwijl het baremabedrag binnen deze beroepssector € 10,30 bruto per uur bedraagt. Hij had geen enkele sociale dekking en bevond zich op het ogenblik van aanwerving in een precaire administratieve en sociale situatie. De rechtbank oordeelde dat de tenlastelegging mensenhandel bewezen was, en dit op basis van de werkroosters en de gestorte lonen, het niet-aangeven van het arbeidsongeval en het feit dat de beklaagden slechts een beperkt deel van de financiële gevolgen van het ongeval voor hun rekening hebben genomen, terwijl de arbeider daar onmogelijk kon voor instaan, in het bijzonder door zijn langdurige arbeidsongeschiktheid.

De beklaagden werden veroordeeld tot werkstraffen en boetes. De onderneming kreeg een deels voorwaardelijke boete van € 2.000 (hetzij € 12.000 met de opdecimen).

De arbeider die zich burgerlijke partij had gesteld, kreeg bovendien achterstallige betalingen uitgekeerd ten bedrage van € 7.875,50, naast een provisioneel bedrag van € 1.000 voor de schade die hij had opgelopen door de mensenhandel en de diverse inbreuken op het Sociaal Strafwetboek.

### 2.3.9. | Huishoudhulp

Op **23 juni 2017 behandelde de Franstalige correctionele rechtbank van Brussel** een spraakmakende zaak rond feiten van huishoudelijke uitbuiting in een groot Brussels hotel:<sup>421</sup> de zogenaamde ‘Zaak Prinsessen van Conrad’.

Een prinses uit de Verenigde Arabische Emiraten en zeven van haar dochters, ook prinsessen, werden beschuldigd van feiten van mensenhandel tegenover 23 vrouwen die in 2007 en 2008 in het bewust hotel in hun dienst

werkten. Ze werden ook vervolgd voor onmenselijke en ontterende behandeling van deze vrouwen. De meeste werksters waren van Filipijnse herkomst, maar er waren ook Marokkaanse, Indonesische en Tunesische werksters, een Chinese en een Eritrese. Daarnaast hadden ze ook twee jonge Europese vrouwen, meer bepaald een Franse en een Belgische, in dienst.

Ze werden ook vervolgd voor diverse inbreuken op het Sociaal Strafwetboek, net als hun butler, eveneens vervolgd uit hoofde van deze tenlasteleggingen.

Myria, twee onthaalcentra voor slachtoffers en 12 werksters, stelden zich burgerlijke partij.

Het dossier ging aan het rollen toen een slachtoffer van Marokkaanse nationaliteit door de politiediensten werd verhoord. Tijdens dit verhoor verklaarde ze dat ze als kokkin werkte ten dienste van een prinses van de Verenigde Arabische Emiraten, die op dat ogenblik in een groot, Brussels hotel verbleef. De werkomstandigheden waren bijzonder moeilijk. Ze werkten 7 dagen op 7, 24 uur op 24. Ze werden “hond” genoemd. In het hotel verbleven de moeder en zeven van haar dochters, en elk van hen had twee dienstbodes. Het slachtoffer was het hotel ontvlucht en werd door een familie opgevangen. Ze rechtvaardigde haar daad met het feit dat dienstbodes van Filipijnse nationaliteit enkele dagen eerder een vluchtpoging hadden ondernomen, maar gevat. Toen werden twee personen van Filipijnse nationaliteit werden onderschept op de luchthaven van Zaventem. Ze kwamen van het hotel en moesten het vliegtuig nemen, terug naar de Emiraten. Een van hen verklaarde dat ze het slachtoffer van mensenhandel was.

Enkele dagen later gingen de Sociale Inspectie en de politie met een huiszoekingsbevel van politierechter,<sup>422</sup> over tot een huiszoeking en de identificatie van de personen die op de vierde verdieping van het hotel verbleven. 17 potentiële slachtoffers werden dezelfde dag nog verhoord. De butler had hun paspoort. Vervolgens werd een onderzoek ingesteld. Meerdere prinsessen

<sup>422</sup> Tijdens de beginfase van het proces voerde de verdediging aan dat de huiszoeking waarmee alles begon, nietig was. Volgens haar mocht deze alleen plaatsvinden middels een huiszoekingsbevel, afgeleverd door de onderzoeksrechter. In een vonnis van 24 april 2013 gaf het Hof van Cassatie hen gelijk. Maar in een uitspraak van 22 januari 2014 bevestigde de kamer van inbeschuldigingstelling van het hof van beroep van Brussel (onderzoeksgerecht) waarnaar de zaak was doorverwezen, de oorspronkelijke verwijzingsbeschikking, uitgesproken door de raadkamer van de rechtbank van eerste aanleg van Brussel op 17 april 2012. Hoewel de kamer van inbeschuldigingstelling besloot dat de eerste huiszoeking onwettig was, oordeelde ze uit hoofde van het nieuwe artikel 32 van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering, ingevoerd door de wet van 24 oktober 2013, dat het verzamelde bewijsmateriaal niet mocht worden genegeerd.

<sup>420</sup> Corr. Waals-Brabant, 5 april 2016, 6<sup>de</sup> k. (definitief).

<sup>421</sup> Corr. Brussel Franstalig, 23 juni 2017, 59<sup>de</sup> k. (definitief).

werden verhoord, evenals de butler. Ook de directeur van het hotel en enkele personeelsleden werden verhoord. Later volgden nog onderzoeksrapporten, getuigenissen, wederverhoren en onderzoeksopdrachten.

Voor de rechtbank voerde de verdediging diverse redenen van onontvankelijkheid aan, die door de rechters allemaal werden afgewezen.<sup>423</sup>

De rechtbank achtte de tenlastelegging mensenhandel als bewezen, zowel in zijn materiële element (de huisvesting) als in zijn morele element (de tewerkstelling in mensonwaardige werkomstandigheden). Zo werden de werksters in essentie als huishoudster aangeworven. Enkele anderen (de Europese) stonden in voor de opvoeding van de kinderen. De rekrutering gebeurde op diverse manieren (via een agentschap, door toedoen van een familielid of kennis, of via een advertentie in de pers). Het bureau van 'private department' stond in voor tal van administratieve taken, in het bijzonder voor de aanwerving van het personeel, dat vervolgens ten dienste van de prinsessen werd gesteld, terwijl zijzelf zorgden voor de huisvesting van de werksters. De rechtbank oordeelde dan ook dat aan het materiële element van de inbreuk was voldaan.

Ook oordeelde de rechtbank dat er wel degelijk sprake was van tewerkstelling in mensonwaardige omstandigheden, dit op basis van de verhoren van de personen die ten dienste van de prinsessen stonden en meerdere constante verklaringen, getuigenissen van het personeel van het hotel en Europese onderdanen die bij de prinsessen in dienst waren, en ook op basis van de gedane vaststellingen. De werkomstandigheden waren de volgende: volledige beschikbaarheid, 7 dagen op 7 werken, sommigen 24 uur op 24 en anderen volgens uurroosters die de achturedag ruimschoots overschreden, zonder wekelijkse rustdag. De jaarlijkse vakanties en momenten van ontspanning waren uitzonderlijk en onderhevig aan de wil van de prinsessen. De dienstbodes mochten het hotel niet verlaten, tenzij in het gezelschap van de prinsessen, waardoor hun bewegingsvrijheid beperkt was tot de verplaatsingen van deze laatsten. Veiligheidsagenten vervulden een echte bewakingsfunctie. Tot slot werden de paspoorten van het personeel door de butler bijgehouden.

De rechtbank merkte eveneens op dat *“het feit dat er soms geschenken, juwelen of fooien aan een dienstbode werden aangeboden, niet in strijd was met deze conclusie, aangezien ook deze schenkingen afhingen van de wil van een of andere prinses, waaraan de persoon volledig onderworpen was”*.

<sup>423</sup> Deze hadden betrekking op de rol van de pers, de afwezigheid van een advocaat tijdens de verhoren en de oneerlijkheid van de vervolgingen.

De rechtbank merkte ook op dat *“deze voorwaarden vrijwillig waren bepaald en opgelegd door elk van de beklagden, zowel ten overstaan van de dienstbodes die hen waren toegewezen, als van andere personeelsleden, die niet constant tot hun dienst stonden”*.

De rechtbank sprak de beklagden echter vrij van de tenlastelegging mensenhandel voor wat de Belgische en Franse werksters betrof. Hun werkomstandigheden waren beduidend gunstiger dan die van de andere dienstbodes en de rechtbank oordeelde dan ook dat er voor deze personen geen sprake was van tewerkstelling in mensonwaardige omstandigheden.

De rechtbank bevestigde eveneens de verzwarende omstandigheden van misbruik van gezag en misbruik van kwetsbaarheid. Ze merkte in die zin op dat *“de prinsessen (...) misbruik maakten van het gezag dat ze hadden dankzij hun bevoorrechte status en in het bijzonder dankzij het feit dat ze tot de koninklijke familie van de Verenigde Arabische Emiraten behoorden, om mensonwaardige omstandigheden op te leggen”*. De rechtbank sprak hen evenwel vrij van de verzwarende omstandigheid van bendevoorming.

Voor de andere tenlasteleggingen oordeelde de rechtbank dat er wel degelijk sprake was van een onterende behandeling van het niet-Europese personeel<sup>424</sup> in de zin dat ze onderworpen werden en geen persoonlijke vrijheid hadden. Volgens de rechtbank konden de feiten evenwel niet als onmenselijke behandeling worden beschouwd.<sup>425</sup>

Verrassend genoeg sprak de rechtbank de prinsessen en hun butler vrij van de inbreuken op het Sociaal Strafwetboek. Hoewel de verschillende dienstboden ten dienste van de prinsessen stonden, waren deze laatsten volgens de rechtbank niet hun werkgever: ze rekruteerden ze niet en hadden geen zeggenschap over hun statuut of hun loon. De rechters oordeelden dat het gezag dat ze dagelijks uitoefenden, louter voortvloeide uit het bijzondere statuut dat ze hadden doordat ze tot een koninklijke familie behoorden. De butler hield zich voornamelijk bezig met de public relations van de prinselijke familie. Volgens de rechtbank was het de onderneming 'private department' die als werkgever moest worden beschouwd, want deze stond in voor de rekrutering en voor de formaliteiten die moesten worden

<sup>424</sup> Onterende behandeling wordt door artikel 417, 3° van het Strafwetboek gedefinieerd als elke behandeling die in de ogen van het slachtoffer of van derden een ernstige krenking of aantasting van de menselijke waardigheid uitmaakt.

<sup>425</sup> Onmenselijke behandeling wordt door artikel 417 bis, 2° gedefinieerd als elke behandeling waardoor een persoon opzettelijk ernstig geestelijk of lichamelijk leed wordt toegebracht, onder meer om van hem inlichtingen te verkrijgen of bekentenissen af te dwingen of om hem te straffen, of om druk op hem of op derden uit te oefenen, of hem of derden te intimideren.

geregeld voor het statuut en het loon van het personeel. Het was dus deze onderneming, die evenwel geen partij was in de zaak, die over de naleving van de sociale wetten moest waken.

De rechtbank stelde dat de werkomstandigheden aan slavernij grensden, maar dat de redelijke termijn was overschreden. Daarom werden de prinsessen veroordeeld tot gevangenisstraffen van 15 maanden met volledig uitstel en strafrechtelijke boetes van € 165.000 met uitstel voor de helft van het bedrag.

De rechtbank kende de werksters die zich burgerlijke partij hadden gesteld, de gevraagde morele schadevergoeding (die tussen € 500 en € 17.500 schommelde) toe. Ze weigerde echter een materiële schadevergoeding voor niet-betaling van loon, aangezien de prinsessen voor deze beschuldiging waren vrijgesproken.

Hij kende Myria en de twee opvangcentra een morele schadevergoeding van € 1 toe.

Een andere zaak had betrekking op de vermoedelijke uitbuiting van een huishoudster door een koppel diplomaten. Deze werkster daagde haar twee voormalige werkgevers, een diplomaat uit Sri Lanka en zijn echtgenote, die vroeger op post waren in Brussel en vandaag op post zijn in een ander land, voor de **arbeidsrechtbank van Brussel**. In een **op 4 november 2016 uitgesproken tussenvonnissen** werd uitspraak gedaan over de schending van de immuniteitsregels van het Verdrag van Wenen inzake diplomatiek verkeer van 18 april 1961 en over de verjaring.<sup>426</sup>

Het slachtoffer was tussen 2008 en 2010 voor twee jaar en zes maanden tewerkgesteld als huishoudelijk werkster in de residentie van de verweerders, die in die tijd op diplomatieke post waren in Brussel. Toen ze de residentie had verlaten, werd ze door de arbeidsauditeur als slachtoffer van mensenhandel erkend. Deze bevestigde dat ze in menonwaardige omstandigheden had gewerkt, hoewel het gerechtelijke dossier was geseponeerd, aangezien haar werkgevers diplomatieke immuniteit genoten en dus niet strafrechtelijk konden worden vervolgd.

De verweerders voerden aan dat de rechtbank de zaak niet kon berechten, aangezien de echtgenoot meende diplomatieke immuniteit te genieten in strafrechtelijke zaken<sup>427</sup> en dat deze immuniteit overigens ook naar zijn echtgenote moest worden uitgebreid.<sup>428</sup>

De verzoekster daarentegen meende dat deze immuniteit niet van toepassing was, aangezien de voorrechten en immuniteit aflopen wanneer de persoon het land verlaat.<sup>429</sup> De verweerders meenden dat deze immuniteit altijd geldig was, omdat het Verdrag van Wenen stelt dat *“de immuniteit van kracht blijft met betrekking tot door zulk een persoon in de uitoefening van zijn functie als lid van de zending verrichte handelingen”*. In dit geval voerden ze aan dat de werkrelatie die toen bestond tussen de werkster en haar bazen niet voor privédoeleinden was bestemd. De rechtbank verwierp dit argument, omdat hij oordeelde dat de voornaamste activiteiten, uitgevoerd door de werkster, in de privésfeer verliepen en niets te maken hadden met de diplomatieke zending van haar werkgevers. Haar voornaamste taken waren immers het huishouden, koken en voor de kinderen van het koppel zorgen.

De vrijstelling van rechtsvervolging is overigens een procedurele immuniteit, die niet de straffeloosheid of niet-aansprakelijkheid beoogt. Artikel 6, §1<sup>er</sup> van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), dat het recht op een billijk proces garandeert, omvat ook het recht op toegang tot een rechtbank. Zowel het Verdrag van Wenen, als artikel 6 van het EVRM maken deel uit van het interne Belgische recht, dat door de Belgische rechter moet worden nageleefd. Het recht op vrijstelling van rechtsvervolging mag geen beperking vormen op het recht op toegang tot de rechtbank, zodanig dat de essentie van het recht op toegang tot een rechtbank wordt ondermijnd. In dit geval was de huidige woonplaats van de verweerders niet meegedeeld. De verzoekster had dus niet de mogelijkheid om ze in de zendstaat of een andere staat te dagvaarden. De rechtbank beschouwde zich bijgevolg bevoegd om zich over de zaak uit te spreken.

De rechtbank oordeelde eveneens dat de vordering van de verzoekster niet verjaard was, aangezien ze betrekking had op een inbreuk (niet-betaling van loon) waarvoor de verjaringstermijn vijf jaar bedraagt. De burgerlijke vordering werd binnen deze termijn ingediend. De rechtbank verklaarde de vordering van de verzoekster bijgevolg als ontvankelijk.

De behandeling van de zaak ten gronde werd naar een latere datum uitgesteld.<sup>430</sup>

426 Arbeidsrechtbank Brussel Nederlandstalig, 4 november 2016, 3<sup>de</sup> k.

427 Artikel 31 Verdrag van Wenen.

428 Uit hoofde van artikel 37 Verdrag van Wenen.

429 Artikel 39 Verdrag van Wenen.

430 Namens op 28 februari 2017. Maar deze zitting ten gronde heeft nooit plaatsgenomen omdat de verweerders een beroep hebben aangetekend. Pleitzitting over de ontvankelijkheid voor het Arbeidshof is vastgesteld in september 2017 een eventuele pleitzitting over de grond in februari 2018.

### 3. MENSENSMOKKEL

#### Smokkelbende met route tussen Oostenrijk en België

In deze zaak, beoordeeld door de **correctionele rechtbank van Antwerpen op 8 december 2016**<sup>431</sup> werden drie beklagden vervolgd voor onder meer mensensmokkel van personen, die vooral het Midden-Oosten waren ontvlucht, vanuit Oostenrijk naar België. Het strafdossier werd samengesteld op basis van telefonieonderzoek, telefoontaps, huiszoekingen, uitlezingen van het GPS-toestel, resultaten van het bankonderzoek, etc. De beklagden werden onder meer vervolgd voor het overbrengen van een gezin met vier minderjarige kinderen. De slachtoffers moesten enkele honderden euro's betalen per persoon voor de reis met de auto van Wenen naar Antwerpen. Konden ze niet betalen, werden ze bedreigd en werd hun paspoort afgenomen. De rechtbank achtte de feiten voor bewezen en veroordeelde de beklagden respectievelijk tot twee jaar en tot zes maanden gevangenisstraf waarvan een deel met uitstel en tot een werkstraf van 150 uren en tot geldboeten tussen € 36.000 en € 90.000, eveneens gedeeltelijk met uitstel.

Verschillenden voorwerpen en geldsommen overeenkomstig de sommen die de verschillende slachtoffers moesten betalen, werden verbeurd verklaard. Twee slachtoffers stelden zich burgerlijke partij en kregen elk een schadevergoeding van € 1050.

#### Smokkelbende opereerde vanuit een kerk in Zeebrugge

In deze zaak van mensensmokkel, beoordeeld door de **correctionele rechtbank van Brugge op 19 oktober 2016**, werden drie beklagden vervolgd.<sup>432</sup> Zij smokkelden personen, vooral van Irakese en Iraanse origine, van België naar het Verenigd Koninkrijk. De feiten deden zich voor in de eerste helft van 2016.

De scheepvaartpolitie trof de slachtoffers aan bij de ferrie terminal in Zeebrugge. Via beveiligingscamerabeelden kon men vrij veel informatie inwinnen over de daders en hun activiteiten. Ook werd er informatie vergaard via tagesprekken en uitlezing van GSM-toestellen. Een

van de slachtoffers betaalde € 3.000 voor de oversteek naar het Verenigd Koninkrijk, een bedrag dat zijn familie stortte op een rekening in het Verenigd Koninkrijk. Een kerk in Zeebrugge werd gebruikt als een uitvalsbasis. De smokkelaars bepaalden wie er wel en wie er niet mocht verblijven en eten. Ze schuwden geen geweld bij hun activiteiten.

De rechtbank achtte de feiten voor bewezen en veroordeelde de beklagden voor de feiten van mensensmokkel met verzwarende omstandigheden alsook voor hun onwettige verblijf op het grondgebied.

De beklagden kregen daarvoor gevangenisstraffen tussen de 3 jaar en 5 vijf jaar en geldboetes van € 18.000. De derde beklagde werd bij verstek veroordeeld. Een van de slachtoffers stelde zich burgerlijke partij en kreeg een schadevergoeding van € 1.

#### Nigeriaanse mensensmokkel via studentenvisa

In graad van beroep werd een zaak herbekeken waarbij de beklagde in eerste aanleg<sup>433</sup> werd vervolgd voor feiten van onder anderen mensenhandel met het oog op het plegen van een gedwongen misdrijf als voor mensensmokkel, beiden met verzwarende omstandigheden en voor poging tot mensensmokkel. De beklagde had tussen 2009 en 2010 een netwerk opgezet om Nigeriaanse studenten op pseudo-legale wijze in België te krijgen. Hij zorgde dat verschillende Nigeriaanse onderdanen verblijfspapieren in België kregen als kandidaat-student via een studentenvisum met valse documenten van een universiteit of hoge school. De zogenaamde studenten kregen een voorlopig studentenvisum waarmee ze in België een jaar tijd hadden om zich bij een universiteit of hoge school in te schrijven en taallessen te volgen. De slachtoffers betaalden hiervoor soms tot € 2.300 per persoon. Geen enkele van de kandidaat-studenten heeft zich uiteindelijk ingeschreven bij een universiteit of hoge school. De praktijken kwam aan het licht doordat de Belgische ambassade in Nigeria opvallend veel aanvragen voor studentenvisa vaststelde. Er zouden in totaal 62 studenten gelinkt zijn met deze activiteiten, waarvan bij 19 personen kon vastgesteld worden dat zij effectief naar België gekomen waren. De beklagde werd bijgestaan door andere personen die ook via hem naar België waren geraakt. Hij gebruikte hen als loopjongen of 'boy' om voor hem zaken te regelen. De beklagde zou ook verschillende kandidaat-studenten seksueel misbruikt hebben, meer bepaald als bleek dat ze niet konden betalen. Hij zou gedreigd hebben hen terug

431 Corr. Antwerpen, afdeling Antwerpen, 8 december 2016, AC8k (definitief).

432 Corr. West-Vlaanderen, afdeling Brugge, 19 oktober 2016, 17<sup>de</sup> k. (beroep op strafrechtelijk vlak).

433 Corr. Leuven, 12 mei 2015, 17<sup>de</sup> k.

naar Nigeria te sturen en misbruikte zo hun kwetsbare positie. Met de opbrengsten van zijn activiteiten zou hij, via tussenpersonen, in onroerende goederen in Nigeria geïnvesteerd hebben. Hij werd ook vervolgd voor het gebruik van valse namen, valsheid in geschrifte en het witwassen van crimineel geld.

In eerste aanleg achtte de rechtbank de tenlasteleggingen van mensensmokkel voor bewezen, behalve voor de verzwarende omstandigheden dat er misbruik werd gemaakt van kwetsbare toestand en er direct of indirect gebruik werd gemaakt van listige kunstgrepen, geweld, bedreigingen of enige vorm van dwang. De rechtbank oordeelde dat het bij mensensmokkel gaat *“om het illegaal overschrijden van de landsgrenzen met de hulp van derden. Mensensmokkel vereist het direct of indirect nastreven van een vermogensvoordeel. Smokkel betekent dat de persoon die de grens wil oversteken op de hoogte is van de manier waarop hij of zij zal reizen en uit vrije wil hiermee instemt. Dit in tegenstelling tot mensenhandel ... waar mensen worden overgebracht met het oog op latere uitbuiting en waarbij mensenhandelaars hun ‘klanten’ beperken in hun vrije keuze door geweld, misleiding, bedreiging of intimidatie. De grens tussen mensenhandel en mensensmokkel is vrij dun en mensensmokkel kan evolueren naar mensenhandel wanneer de vrije wil in het gedrag komt”*. De rechtbank oordeelde dat de verzwarende omstandigheid dat de beklaagde de vreemdelingen onder druk zou hebben gezet en hen misbruikt zou hebben onvoldoende bewezen was. Ze meende dat de beschuldigingen over seksueel misbruik van verschillende mannelijke studenten niet konden worden bewezen uit het strafdossier. Van deze beschuldigingen was er niet onmiddellijk bewijs terug te vinden. Wel bleek uit het dossier dat de beklaagde en verschillende personen seksuele contacten onderhielden.

De rechtbank achtte ook de feiten van mensenhandel niet voor bewezen. De slachtoffers hadden in België en/of Nigeria hand- en spandiensten geleverd voor de beklaagde. Er waren echter onvoldoende objectieve elementen om aan te nemen dat zij door de beklaagde onder druk werden gezet om deel te nemen aan deze criminele activiteiten. Zij hadden er zelf ook voordeel uit gehaald. Verschillende slachtoffers hadden in het kader van een procedure ‘slachtoffer mensenhandel’ belastende verklaringen daarover afgelegd. Deze verklaringen werden echter tegengesproken door de beklaagde. Een van de slachtoffers had zich burgerlijke partij gesteld. Hij beweerde dat hij jarenlang seksueel misbruikt was door de beklaagde. De rechtbank merkte daarbij op dat de raadkamer de beklaagde voor de feiten van verkrachting, aanranding van de eerbaarheid en toebrengen van slagen en verwondingen echter al buiten vervolging gesteld had.

De verklaringen van het slachtoffer vonden geen steun in het strafdossier (tappesprekken).

De beklaagde werd veroordeeld tot 2 jaar gevangenisstraf, een hoge geldboete en de verbeurdverklaring van geldsommen. Myria stelde zich burgerlijke partij en kreeg een schadevergoeding van € 1. De vordering van het slachtoffer werd afgewezen.

In hoger beroep werd het vonnis gedeeltelijk bevestigd door het **hof van beroep van Brussel in een arrest van 23 januari 2017**.<sup>434</sup> Toch zwakte het Hof de veroordelingen op een aantal punten af. Voor de tenlastelegging van witwassen werd de beklaagde zelfs vrijgesproken. Ook oordeelde het Hof opnieuw dat de verzwarende omstandigheid van het misbruik van de kwetsbare toestand van de slachtoffers niet bewezen was. Het Hof meende dat de redenen van kwetsbaarheid niet voldoende ernstig waren, en niet van die aard waren dat de kandidaat-studenten geen andere echte of aanvaardbare keuze hadden dan zich te laten misbruiken. Het Hof bevestigde wel de straf, met uitzondering van het verbeurd verklaarde bedrag dat werd verminderd. De schadevergoeding voor Myria werd bevestigd. Het slachtoffer dat zich burgerlijke partij had gesteld was niet aanwezig op de zitting waardoor het Hof meende dat hij afstand deed van het beroep.

### Goed georganiseerde internationale mensensmokkelbende wordt veroordeeld tot hoge straffen

In dit uitgebreide dossier<sup>435</sup> van mensensmokkel, dat eerder in dit rapport aan bod komt<sup>436</sup>, werden 13 beklaagden vervolgd. De beklaagden werden vervolgd voor mensensmokkel met de verzwarende omstandigheden dat dit ook gebeurde met minderjarigen, er misbruik werd gemaakt van de bijzonder kwetsbare positie, de levens van de slachtoffers in gevaar werd gebracht, dat van de activiteit een gewoonte werd gemaakt, en dat er sprake was van een criminele organisatie.

Uit het onderzoek bleek dat het om een omvangrijke Koerdische groep ging die vanuit Brussel opereerde en internationale contacten had. De hoofdbeklaagde is de hoofdfiguur van de Belgische tak van smokkelaars.

434 Hof van beroep Brussel Nederlandstalig, 23 januari 2017, 13<sup>e</sup> k.

435 Corr. Oost-Vlaanderen, afdeling Dendermonde, 25 april 2016, D19D k.

436 Zie hoofdstuk 2 van dit deel (dossieranalyse mensensmokkel). Zie ook deel 2 (focus), hoofdstuk 1, punt 3 (de rol van sociale media en internet bij mensensmokkel) en hoofdstuk 2 (sociale media en internet als onderzoeksmethode).

Ze smokkelden bijna dagelijks mensen van alle nationaliteiten alsook gezinnen met minderjarige kinderen van de parkings in Groot-Bijgaarden en Waasmunster. Er werden hoge sommen geld gevraagd (€ 2.500 per persoon), zonder garantie op slagen. Volwassenen en kinderen werden als vee behandeld en de omstandigheden waren menonwaardig. Verschillende smokkeltransporten werden onderschept. De dagvaarding spreekt van 1.290 gesmokkelde personen. Bij aankomst in het Verenigd Koninkrijk hadden zij vaak nog schulden waardoor ze makkelijke prooien waren voor verdere uitbuitingen of om in de criminaliteit terecht te komen. Sommigen waren zelfs genoodzaakt om tegen een beperkte vergoeding de smokkelaars mee te helpen.

Er was volgens de rechtbank duidelijk sprake van een organisatie, met een zekere hiërarchie en taakverdeling. Ze werkten bovendien met een bepaalde routine, een rotatiesysteem. Werden de slachtoffers gevat, dan wisten ze waar ze zich moesten aanbieden om de nacht nadien opnieuw hun kans te wagen. Het ging om een goed georganiseerde activiteit.

De verschillende beklaagden vertegenwoordigden verschillende posities in de hiërarchie. Het voetvolk werkte op de parkings en zorgde dat de slachtoffers in de juiste vrachtwagens klommen. Andere beklaagden hadden een 'toppositie' en gaven orders vanuit het Verenigd Koninkrijk. De leden hadden geen andere inkomsten dan deze uit mensensmokkel.

In haar **vonnis van 25 april 2016**, oordeelde de **correctionele rechtbank van Dendermonde** dan ook dat alle verzwarende omstandigheden bewezen waren ten aanzien van alle beklaagden.

De beklaagden werden veroordeeld tot zware gevangenisstraffen tussen de 5 en 12 jaar en tot zeer zware geldboetes tussen de € 300.000 en € 3.360.000 (in verhouding tot de gesmokkelde slachtoffers). Enkelen werden bij verstek veroordeeld.

Myria stelde zich burgerlijke partij en kreeg een morele schadevergoeding van € 1.

In beroep, wat betreft de schuldvraag meende het **hof van beroep van Gent**<sup>437</sup> **in haar arrest van 6 februari 2017** dat de beklaagden geen andere nieuwe argumenten voorlegden dan voor de eerste rechter. Het Hof trad de motieven van de eerste rechter bijna volledig bij. Het Hof bevestigde de straffen voor alle beklaagden, met uitzondering van een beklagde waar het Hof de straf

verminderde van zeven naar zes jaar en een beklagde voor wie het Hof een bijkomende straf oplegde omdat hij ondertussen ook in het kader van een andere zaak met gelijkaardige feiten was veroordeeld bij vonnis met kracht van gewijsde.

### Internationale Britse-Oekraïense smokkelbende wordt ontmaskerd naar aanleiding van een moordzaak

In dit dossier van mensensmokkel werd een grootschalig internationaal netwerk van mensensmokkelaars blootgelegd die opereerde vanuit het Verenigd Koninkrijk en Oekraïne en waarbij België gebruikt werd als transitland. In het smokkeldossier werden in totaal 15 beklaagden vervolgd. Het dossier werd beoordeeld bij vonnis van **10 januari 2017 door de correctionele rechtbank van Gent**.<sup>438</sup>

De zaak kwam aan het licht door het onderzoek dat gevoerd werd in een moordzaak, waarbij een vrachtwagenchauffeur werd omgebracht door enkele bendeleden. In dit moorddossier<sup>439</sup> werd een vrachtwagenchauffeur gewurgd en met steekwonden aangetroffen in zijn vrachtwagen op een parking langs de snelweg. Twee van de 15 beklaagden werden vervolgd voor de moord.

Het onderzoek dat volgde gebeurde op basis van de gegevens uit de tachograaf waar men uit kon afleiden wanneer de vrachtwagen precies gereden had. Er werd ook een vernielde GSM-aangetroffen waarop een telefonieonderzoek werd uitgevoerd en naar aanleiding waarvan verschillende tapmaatregelen bevolen werden van de nummers waar de chauffeur kort voor zijn dood mee gebeld had. Deze nummers leidden naar verschillende beklaagden zowel in België als in het Verenigd Koninkrijk. Bij een patrouille werd een van deze beklaagden op heterdaad betrapt bij smokkelactiviteiten op een parking. Er volgden arrestaties en huiszoekingen, waarbij onder andere slachtoffers werden aangetroffen als ook honderden valse Poolse identiteitsdocumenten. Uit de verklaringen van de verdachten en mensensmokkelslachtoffers werd al snel duidelijk dat de moord gebeurd was binnen een internationaal goed georganiseerde smokkelbende. De vrachtwagenchauffeur was omgebracht door twee bendeleden nadat er een ruzie ontstaan was over de aan de chauffeur verschuldigde geldsommen, nadat deze laatste verschillende personen in zijn vrachtwagen naar het Verenigd Koninkrijk had gesmokkeld. De moordzaak werd behandeld in het vonnis van 21 februari 2017.

437 Hof van beroep Gent, 6 februari 2017, 6<sup>e</sup> k.

438 Corr. Oost-Vlaanderen, afdeling Gent, 10 januari 2017, G28bis k.

439 Gevonnist door correctionele rechtbank van Gent, 21 februari 2017.

In de zaak van de mensensmokkel werden de 15 beklagden vervolgd voor mensensmokkel met verzwarende omstandigheden, bendevoering, gebruik van valse identiteitsdocumenten, heling van identiteitsdocumenten, bedrieglijke afgifte van valselijk verkregen identiteitsdocumenten.

Het gerechtelijk onderzoek werd uitvoerig gevoerd aan de hand van telefonieonderzoek, tapmaatregelen, vaststellingen gedaan tijdens verschillende huiszoekingen, uitlezing van laptop, ipad en GSM-toestellen, analyses van gesprekken via sociale media<sup>440</sup>, analyses van de gegevens uit de tachograaf en trackingsysteem van de vrachtwagen, observaties, camerabeelden op de parkings, bankonderzoek, verklaringen van beklagden en slachtoffers..., en een betrapting op heterdaad door een politiepatrouille.

Er werden internationale rogatoire commissies gestuurde naar Letland en London, en er werden internationale aanhoudingsmandaten gevraagd.

Uit de informatie verkregen tijdens het onderzoek, onder meer een gedetailleerde boekhouding/dagboek, bleek dat de overtocht van minstens 500 personen werd georganiseerd of uitgevoerd. De twee leiders van de bende zaten in Londen en Oekraïne. Een van de beklagden ronselde in Oekraïne onder het mom van een reisbureau mensen om over te brengen naar Groot-Brittannië. Hij zorgde ook voor de Schengen-visa via Polen en regelde de eerste transport van Oekraïne naar België. In België werden de slachtoffers opgevangen in verschillende 'safe houses', ze kregen er valse (Poolse) identiteitsdocumenten, werden naar parkings langs de autostrades in België en soms Frankrijk gebracht en naar de vrachtwagen geleid. Vandaar maakten ze de overtocht naar het Verenigd Koninkrijk als passagier of bijrijder.

Wat betreft het misdrijf van bendevoering en het deel uitmaken als leiding of lid van een criminele organisatie, oordeelde de rechtbank dat de criminele organisatie goed georganiseerd was en bestond uit een hiërarchische structuur met een leidinggevend, midden en uitvoerend kader met een duidelijke taakverdeling die al actief was sinds minstens januari 2015. Alle constitutieve elementen waren dus aanwezig voor dit misdrijf (gestructureerde vereniging van meer dan 2 personen die duurde in de tijd, met als oogmerk het plegen van misdrijven om een direct of indirect vermogensvoordeel te bekomen). De rechtbank maakt in het vonnis een analyse van de verschillende individuele rollen van elk van de beklagden binnen

de goed georganiseerde criminele organisatie. De twee topfiguren van de organisatie opereerden respectievelijk vanuit het Verenigd Koninkrijk en Oekraïne en stuurden de anderen aan.

Een van de beklagden deed binnen de organisatie zelfs dienst als kapper die het haar knipte van de te smokkelen slachtoffers zodat ze meer zouden lijken op de personen van de Poolse identiteitsdocumenten.

Voor het misdrijf mensensmokkel met verzwarende omstandigheden, dat er misbruik werd gemaakt van de kwetsbare toestand van de slachtoffers, dat van de activiteit een gewoonte werd gemaakt en dat de activiteit gebeurde binnen een vereniging, oordeelde de rechtbank dat de eerste omstandigheid niet bewezen was. De slachtoffers beschikten over een preciaire verblijfstitel in België, die in de meeste gevallen onder valse voorwendsels bekomen was maar voor de rechtbank bewees dit in casu niet dat de leden van de organisatie ook werkelijk gebruik of misbruik hadden gemaakt van de kwetsbare toestand. Ze beperkten de bewegings- en handelingsmogelijkheden van de slachtoffers niet. Ze wisten op voorhand dat ze in de Schengenzone zouden terecht komen met een tijdelijke (precaire) verblijfstitel en dat zij nadien identiteitsdocumenten zouden ontvangen om de oversteek naar het Verenigd Koninkrijk te maken met een vrachtwagen. Ook de smokkel zelf gebeurde, volgens de rechtbank, in relatief menswaardige omstandigheden waarbij de kandidaten gesmokkeld werden als reguliere passagiers in een busje of als passagier of bijrijder van een vrachtwagen. De andere omstandigheden beschouwde de rechtbank voor bewezen.

Ook de misdrijven van het gebruik maken van valse identiteitsdocumenten en de heling van identiteitsdocumenten werden door de rechtbank voor bewezen geacht.

Bij de bepaling van de strafmaat tilde de rechtbank zwaar aan de hoge mate van organisatie, de opgezette structuur en de veelheid van vertakkingen van de criminele organisatie. De beklagden werden veroordeeld tot gevangenisstraffen tussen de 8 maanden en 7 jaar en tot zeer hoge geldboetes van soms meer dan € 3 miljoen. Er werden ook verbeurdverklaringen uitgesproken.

In het moorddossier werden de twee beklagden schuldig bevonden aan doodslag met voorbedachten rade en veroordeeld tot gevangenisstraffen van 27 jaar en 23 jaar.

Myria stelde zich burgerlijke partij en kreeg € 1 schadevergoeding. Ook in het moorddossier stelde Myria zich burgerlijke partij, dewelke echter onontvankelijk werd verklaard.

<sup>440</sup> Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 2 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode) en hoofdstuk 1, punt 3 (de rol van sociale media en internet bij mensensmokkel).

## Albanees-Tsjechische mensensmokkelbende opgerold door een internationaal onderzoek

Deze zaak<sup>441</sup> ging over een Albanees-Tsjechische mensensmokkelbende die Albanezen naar het Verenigd Koninkrijk smokkelde. Er werden 28 mannen en vrouwen vervolgd. Het strafdossier werd opgesteld aan de hand van het strafonderzoek gevoerd in België, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Tsjechië.

Het smokkelnetwerk was opgebouwd rond drie personen die zich in het VK bevonden: de twee hoofdbeklaagden en een derde die niet vervolgd werd in deze zaak omdat zijn identiteit in een later stadium van het onderzoek pas verhuuld werd. Zij regelden de transporten van Albanezen op bestelling. De praktische regeling van de concrete transporten werd overgelaten aan verschillende personen uit Tsjechië.

De slachtoffers werden gesmokkeld in bestelwagens met Tsjechische chauffeurs. De bestelwagens werden zo omgebouwd dat zij gevuld werden met autobanden waarachter zich een verborgen ruimte bevond waar de slachtoffers zich konden verstoppen. Soms werden de slachtoffers in houten of kartonnen kisten of in de koffer van een auto verstopt. Bij een van de transporten contacteerden de slachtoffers zelf de hulpdiensten omdat ze in ademnood geraakt waren.

De slachtoffers stapten pas in België in de wagens. België was dus een transitland waar de slachtoffers tijdelijk verbleven in goedkope hotels of 'safe houses'. Daarna werden ze per ferry of via de Eurotunnel naar het VK gesmokkeld. Ze moesten eerst een soort waarborg betalen, als het transport geslaagd was betaalden ze de rest. Pas als het transport geslaagd was werden ook de chauffeurs uitbetaald. De gesmokkelde personen betaalden tussen 1.200 tot 6.000 £. De eindbestemming was steeds het restaurant van de hoofdbeklaagde in een buurt in London. De feiten vonden plaats sinds minstens 2013 tot 2014. Verschillende slachtoffers waren minderjarig.

Het onderzoek werd gevoerd in samenwerking met verschillende landen, zowel op politieel niveau als op niveau van het parket en de onderzoeksrechter, in het kader van een Joint Investigation Team (JIT).

Via het geheel van het onderzoek konden de verschillende smokkeltransporten vrij nauwkeurig in kaart gebracht worden. De diverse tapmaatregelen leverden inzichten over de modus operandi, de hiërarchie in de organisatie, de positie van de verschillende leden en de concrete

uitvoering van de smokkeltransporten. Verschillende transporten werden bovendien geïntercepteerd en de beklagden op heterdaad betrapt. Het onderzoek gebeurde onder meer via telefonieonderzoek, telefoontaps, huiszoekingen, verhoren en verklaringen van leden van het smokkelnetwerk en slachtoffers, resultaten van uitlezingen van de verschillende GSM-toestellen, onderzoek van financiële transacties, sporen teruggevonden van skypegesprekken en skypechats.<sup>442</sup>

De beklagden werden vervolgd voor bendevorming, leiderschap en deelname aan een criminele organisatie en mensensmokkel met verzwarende omstandigheden (o. a. het feit dat het gepleegd werd t.a.v. minderjarigen).

De twee hoofdbeklaagden werden vervolgd voor leiderschap van de criminele organisatie, vier anderen voor deelname op het niveau van de beslissingsprocessen, en 22 anderen voor deelname aan de voorbereiding en uitvoering van een activiteit binnen de organisatie.

De rechtbank onderzocht en oordeelde dat alle constitutieve elementen aanwezig waren om te kunnen spreken van een criminele organisatie.

De twee hoofdbeklaagden vormden samen met nog een derde persoon (die door de late identificatie niet mee vervolgd werd in deze zaak) de top van de organisatie. Ze hadden de leiding van de organisatie, hadden de connecties met hun Albanese netwerk in het VK, bepaalden welke en wanneer de transporten zouden plaats vinden, incasseerden de gelden van de families van de slachtoffers, betaalden de chauffeurs uit etc. Twee andere beklagden bevonden zich een trapje lager binnen de organisatie. Zij reisden voortdurend heen en weer tussen continentaal Europa en het VK. Ze zochten de chauffeurs voor de bestelwagens in vooral sociaal armere milieus van daklozen en druggebruikers. Ze zorgden voor de bestelwagens, hadden toezicht op het klaarmaken van de bestelwagens in Tsjechië, en waren aanwezig wanneer de slachtoffers in België in de wagens werden ingeladen. Vanaf dan lieten ze de chauffeurs alleen verder reizen over het kanaal en lieten daardoor ook het risico op betrapting over aan de chauffeurs. Ze reisden zelf via het vliegtuig of aparte wagens. Aan de andere kant van het kanaal namen zij het weer over en zorgden zo dat de slachtoffers op hun eindbestemming geraakten. Twee andere beklagden werden aanvankelijk gerekruteerd als chauffeurs en klommen nadien op in de organisatie. De andere beklagden werden ook schuldig bevonden aan het lidmaatschap, behoudens een die werd vrijgesproken.

441 Corr. Oost-Vlaanderen, afdeling Gent, 2 januari 2017, G28m k.

442 Zie ook boven deel 2, hoofdstuk 2 (Sociale media en internet als onderzoeksmethode).

Verschillenden van hen waren op heterdaad betrapt als chauffeur of co-chauffeur.

De rechtbank onderzocht voor elk van de beklaagden voor welke transporten zij precies verantwoordelijk waren geweest. Voor de hoofdbeklaagden achtte de rechtbank de tenlasteleggingen voor mensensmokkel met alle verzwarende omstandigheden voor bewezen. Voor de andere beklaagden werd het misdrijf mensensmokkel voor bewezen geacht, al dan niet met de verschillende omstandigheden.

De rechtbank sprak hoge straffen uit. De hoofdbeklaagden werden veroordeeld tot gevangenisstraffen tussen 42 maanden en 8 jaar en hoge geldboetes tot soms meer dan € 600.000. De andere beklaagden kregen gevangenisstraffen tussen 6 en 30 maanden en geldboetes in verhouding met het aantal gesmokkelde slachtoffers, sommige met uitstel. Er werden verschillende hoge bedragen verbeurd verklaard.

### Internationaal Albanees netwerk

Deze zaak<sup>443</sup> ging over een goed gestructureerde smokkelbende met internationale vertakkingen in het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Nederland en Frankrijk.

De bende smokkelde de in België aangekomen Albanese onderdanen naar het Verenigd Koninkrijk. De slachtoffers werden bij hun aankomst in Brussel of Gent opgevangen door de smokkelaars en in hotels of eigen panden ondergebracht in de buurt van het Brusselse Zuidstation. Vandaar werden ze naar verschillende parkings gebracht langs de autosnelwegen zoals de E40-parking Groot-Bijgaarden, Gentbrugge en Gent-Drongen waar ze in vrachtwagens werden geladen. Andere bendeleden zorgden ervoor dat slachtoffers van Brussel naar Nederland geraakten en vandaar naar het VK gesmokkeld werden. De feiten deden zich voor tussen november 2013 en juni 2014. De bende had ook contacten met vrachtwagenbestuurders die de (garantie) transporten uitvoerden doordat de slachtoffers met valse Roemeense identiteitsdocumenten reisden. De slachtoffers betalen tussen de € 2.500 en € 5.700, of zelfs tot £ 6.000 per persoon, al naar gelang of het ging om een transport met garantie. De bagage en GSM-toestellen werden van de slachtoffers afgenomen en nadien per post opgestuurd naar het VK als het transport gelukt was. Onder de slachtoffers waren er ook veel minderjarigen. Ouders met kleine kinderen werd gevraagd om medicatie te geven tijdens het smokkeltraject om ze te kalmeren. Naar gelang de prijs werden de slachtoffers gesmokkeld

in de cabine of de laadruimte van de vrachtwagen. Soms moesten ze zich verstoppen in kartonnen dozen in vrachtwagens. Er werden ook mensen in de tank van een transportwagen voor vloeistoffen verstopt. Er is sprake dat sommige slachtoffers zich verkleedden als priesters. Herhaaldelijke malen gebruikten sommige beklaagden listige kunstgrepen om hun slachtoffers geld af te troggelen.

Het onderzoek werd vooral gevoerd via telefoontap, telefonieonderzoek, materiele vaststellingen, observaties en verklaringen.

Aanvankelijk werden 11 verdachten vervolgd, waaronder zowel organisatoren als de uitvoerders van de smokkelactiviteiten. Ze werden vervolgd voor mensensmokkel met verzwarende omstandigheden, deelname aan een criminele bende en onwettig verblijf in België. Daarnaast werden ze ook vervolgd voor oplichting en bedriegerij doordat ze misbruik maakten van het vertrouwen of de lichtgelovigheid van de slachtoffers. Verschillende verdachten deden zich voor als hooggeplaatste functionarissen of medewerkers van de ambassade om op die manier geld te ontnemen van hun slachtoffers.

Verschillende beklaagden, waaronder de hoofdverdachten verschenen niet ter zitting.

De elf beklaagden worden allemaal veroordeeld tot gevangenisstraffen tussen 2 jaar en 6 jaar en hoge geldboetes (vermenigvuldigd met het aantal slachtoffers). Verschillende goederen werden verbeurd verklaard.

Myria stelde zich burgerlijke partij en kreeg een symbolische schadevergoeding van € 1 toegekend.

Een van de beklaagden was veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf en een hoge geldboete (€ 6.000 x 64). Hij ging hiertegen in beroep.

In graad van beroep, werd hij op de zitting vertegenwoordigd door zijn advocaat maar kon zelf niet op de zitting aanwezig zijn omdat hij een bevel met inreisverbod gekregen had en gerepatriëerd was naar zijn land. Hij meende dat hierdoor zijn rechten van verdediging geschonden waren, wat het Hof niet volgde.

Ten gronde bevestigde het **hof van beroep van Brussel in haar arrest van 17 mei 2017**<sup>444</sup> het vonnis in eerste aanleg over de volledige lijn. Maar ze legde een zwaardere straf op, zes jaar gevangenisstraf en een hoge geldboete.

443 Corr. Brussel 6 oktober 2015, 51<sup>ste</sup> k.

444 Hof van beroep Brussel Nederlandstalig, 17 mei 2017, 13<sup>e</sup> k.

## 4. RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURS- RECHTSPRAAK

De Raad van State verwierp tweemaal de vordering tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid van een bestuurlijke politieverordening tot tijdelijke sluiting, ingediend door de burgemeester. Deze verordeningen, ingediend op grond van artikel 134*quinquies* van de nieuwe gemeentewet,<sup>445</sup> hebben betrekking op inrichtingen waarvan wordt vermoed dat er feiten van mensenhandel worden gepleegd.

Het eerste arrest van *12 januari 2017*,<sup>446</sup> betrof een verordening tot sluiting van een prostitutiesalon voor een periode van drie maanden, opgelegd door de burgemeester van Martelange in overleg met de gerechtelijke instanties. In deze prostitutiesalons vonden diverse controles van de politiediensten en de inspectie van de sociale wetten plaats. Eensluitende getuigenissen van de klanten en de dienststers, evenals de ter plaatse vastgestelde bewijzen, getuigden van de feiten van prostitutie en ernstige aanwijzingen van mensenhandel in deze bar. De uitbaatster ontving en verleende onderdak aan dienststers, waarvan sommigen werk- noch verblijfsvergunningen hadden. Zij bepaalde de tarieven van de consumpties en de seksuele prestaties en hield een substantieel percentage in.

De verzoekster, de uitbaatster van de bar, voerde als middel onder andere aan het gebrek aan voldoende motivering, de duidelijke inschattingsfout en de overschrijding of afwending van de macht. Zo voerde ze met name aan dat de keuze voor de getroffen maatregelen - de sluiting voor drie maanden - onredelijk en buiten proporties was ten opzichte van de elementen van het dossier. In een

gedetailleerde motivering verwierp de Raad van State dit middel.

Het tweede arrest van **16 mei 2017**<sup>447</sup> had opnieuw betrekking op de sluiting van een welbekend café in de prostitutiewijk van Antwerpen en dit voor een periode van vier maanden. Dit café diende ook voor de prostitutie van jonge Nigeriaanse vrouwen. De tijdelijke sluiting voor een periode van drie maanden was al een jaar eerder gevorderd en had geleid tot de verwerping van de vordering tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid door de Raad van State.<sup>448</sup> Volgens de burgemeester van Antwerpen bestonden er opnieuw ernstige aanwijzingen van mensenhandel in deze zaak.

De onderneming die de bar uitbaatte spande bij de Raad van State een kortgeding aan om deze door de burgemeester getroffen bestuurlijke politieverordening tot tijdelijke sluiting op te heffen. Ze voerde aan dat de gedane uitspraak niet voldoende motiveerde waarom een dergelijke sanctie overhaast moest worden getroffen en dat er geen nieuwe elementen bestonden die een dergelijke maatregel rechtvaardigden. De Raad van State stelde integendeel, dat de betwiste beslissing vermeldde dat er meermaals aanwijzingen van mensenhandel waren vastgesteld in het café, ondanks de verwittigingen, controles van bevoegde diensten en het feit dat de verzoekster op de hoogte was van de onwettige activiteiten en de vorige getroffen bestuurlijke maatregel. De Raad van State heeft het middel bijgevolg verworpen.

<sup>445</sup> Dit artikel schrijft voor dat "indien er ernstige aanwijzingen zijn dat in een inrichting feiten plaatsvinden van mensenhandel als bedoeld in artikel 433*quinquies* van het Strafwetboek of feiten van mensensmokkel als bedoeld in artikel 77*bis* van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, kan de burgemeester, na voorafgaand overleg met de gerechtelijke instanties, en na de middelen van verdediging van de verantwoordelijke te hebben gehoord, besluiten deze inrichting te sluiten voor de duur die hij bepaalt. (...). De burgemeester is gemachtigd om de inrichting te doen verzegelen indien het sluitingsbesluit niet wordt nageleefd. (...). De sluitingsmaatregel duurt maximum zes maanden. Na het verstrijken van deze termijn vervalt het besluit van de burgemeester".

<sup>446</sup> R.v.S., Afdeling bestuursrechtspraak, arrest nr. 237.025 van 12 januari 2017.

<sup>447</sup> R.v.S., Afdeling bestuursrechtspraak, arrest nr. 238.214 van 16 mei 2017.

<sup>448</sup> R.v.S., Afdeling bestuursrechtspraak, arrest nr. 234.755 van 17 mei 2016. Dit arrest kwam aan bod in ons vorige verslag: Zie Jaarverslag Mensenhandel en mensensmokkel 2016, *Bedelaars in de handen van mensenhandelaars*, p. 163.